

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kehittämishanke

Arviointiasteikon muuttumisen vaikutukset

Bertell, Christina
Kilpi, Marjo
Kotanen, Kirsi
Leminen, Arja
Viljamaa, Heikki

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen
Tampere 2009

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Bertell, Christina; Kilpi, Marjo; Kotanen, Kirsi; Leminen, Arja; Viljamaa, Heikki
Arviointiasteikon muuttumisen vaikutukset
51 sivua + 47 liitesivua
Lokakuu 2009
Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Ammatillisen koulutuksen arviointiasteikko muuttui 1.8.2009 viisiportaisesta arvoasteikosta kolmiportaiseksi. Muutoksen pohjana oli helpottaa työelämän, ammatilliseen tutkintoon valmistavan oppilaitoksen ja opiskelijan yhteistyötä. Samalla tasa-arvoistettiin eri tutkintojen arviointia ja korostettiin opiskelijoiden yrittäjähenkisyyden kehittämistä opetuksessa.

Toisen asteen opiskelijoiden koulutuksessa työssäoppimisella on suuri merkitys. Arviointiasteikon muutoksen myötä opiskelijoista tuli helpommin vertailtavia eri tutkintojen välillä. Heidän haluttiin myös voivan helpommin hyväksyttää toisissa koulutuksissa hankkimansa tutkinnot sekä työelämän kokemuksensa osana opintojaan. Hyväksytyt tutkinnot suorittanut opiskelija olisi pätevä toimimaan ammatissaan.

Opiskelijoiden osaamista voi arvioida eri keinoin. Arvioinnin tarkoituksena on kehittää, kontrolloida, motivoida ja ohjata opiskelijaa parempiin suorituksiin. Opettajien käytössä olevien erilaisia opitun osaamisen arviointimenetelmiä kuten kokeiden, oppilaiden itsearviointien ja portfolioiden oli myöskin siirryttävä noudattamaan uutta asteikkoa.

Kehittämishankkeen kohderyhmänä olivat opettajakoulutukseen osallistuvien opettajien työyhteisöt. Kaikissa oppilaitoksissa tutkimusta ei kuitenkaan voitu suorittaa, mutta tutkimusteknisistä syistä kyseisiä oppilaitoksia ei voinut yksilöidä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, kuinka muutos vaikuttaa opettajien työhön, kuinka he suhtautuvat siihen ja kuinka heitä on ohjattu muutosvaiheessa. Tutkimuksessa kysyttiin myös joitain taustakysymyksiä kuten opettajien aikaisempaa kokemusta eri arviointiasteikkojen muutoksista. Mielenkiintoiseksi koettiin juuri heidän näkemyksensä jo koettujen muutosten perusteella.

Tutkimuksessa kerrotuissa vapaissa mielipiteissä muutosvaiheen epäiltiin aiheuttavan enemmän sekaannuksia ja hankaluuksia, kun siitä saavutettava hyöty on. Työelämän todettiin olevan vaikeampi erottaa opiskelijoiden tasoa kaventuneesta arviointiasteikosta.

Avainsanat: arviointiasteikko, kolmiportainen, arviointi

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät	5
3 Toisen asteen perustutkinnot	6
3.1 Perustutkintojen koulutusalat.....	6
3.2 Työssäoppiminen	10
4 Arviointi	17
4.1 Arviointimenetelmät.....	18
4.2 Työssäoppimisen arviointi.....	24
5 Kyselytutkimus arvioinnin muutoksesta	26
5.1 Vastaajien taustat	27
5.2 Muutoksen vaikutus opetustyöhön.....	30
5.3 Kolmiportaisen asteikon riittävyys	34
5.4 Muutoksen hyödyllisyys.....	36
5.5 Vastaajien mielipiteitä.....	40
5.6 Yhteenveto tutkimustuloksista.....	44
5.7 Eräs kokemus muutoksesta.....	45
6 Yhteenveto.....	47
Lähteet.....	50
Liite 1: Perustutkinnon koulutusohjelmat opetusaloittain.....	52
Liite 2: Tutkimuksen kysymykset.....	97

1 Johdanto

Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa käytössä oleva viisiportainen arviointiasteikko muuttuu kolmeportaiseksi. Muutos vaikuttaa kaikkiin osapuoliin joita opiskelijan saama arviointi koskettaa. Opiskelija, opettaja ja työelämä ovat keskeisimmät tekijät, joihin vaikutus kohdistuu, kaikkiin omalla tavallaan. Yhteistä kuitenkin on että syksystä 2009 alkaen arviointi suoritetaan numeroin 1 - 3, kun tähän saakka on käytetty asteikkoa 1 - 5.

Jatkossa hyväksytyt opintosuoritukset arvioidaan asteikolla, kiitettävä (3), hyvä (2) ja tyydyttävä (1). Vastaavaa asteikkoa käytetään näyttöjen arvioinnissa. Poikkeuksena ovat erityisopetuksessa annetut ammattiosaamisen näytöt, jotka voidaan arvioida myös sanallisesti.

Arviointiasteikon muutoksen koskettaessa useaa osapuolta päätettiin näkökulma rajata yhteen. Asian tarkastelu on tehty opettajan näkökulmasta sisältäen myös opettajien ajatukset muutoksen vaikutuksista myös opiskelijoihin ja työelämään. Opettajat arvioinnin ammattilaisina ovat luonnollinen valinta, kun tutkitaan arvioinnin muutosta, jota ei ole vielä tapahtunut.

Hankkeessa toteutetussa tutkimuksessa mielipiteensä antoi suuri joukko toisen asteen ammatillisia opettajia. Nämä muiden opettajien mielipiteet voivat antaa opettajille tukea omiin mielipiteisiinsä tai jopa avata uusia näkökulmia tarkastella asiaa. Varmaa on ainoastaan se, ettei kukaan voi vielä varmuudella tietää muutoksen lopullisia vaikutuksia.

2 Tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää arviointiasteikon muuttumisen vaikutuksia opettajan näkökulmasta käsin. Vaikutuksia tarkkaillaan myös opiskelijan ja työelämän kannalta, vaikka varsinainen kyselytutkimus onkin suunnattu ainoastaan arviointia suorittaville opettajille. Monilla opettajilla ei tuntunut olevan juurikaan tietoa muutostilanteesta. Tämän hankkeen kautta heille avautuu mahdollisuus sanoa mielipiteensä asiasta ja samalla antaa tietoa myös muille opettajille.

Kohderyhmään otettiin mukaan ammatillisen perusopetuksen opettajat nuoriso- ja aikuisopetuksesta. Varsinainen kyselytutkimus suoritettiin internet-kyselynä. Kysely toimitettiin useaan toisen asteen oppilaitokseen, laajalla levityksellä pyrittiin saamaan riittävä joukko vastauksia. Oppilaitokset valittiin maan kattavasti. Näin välttyttiin tulokselta, joka olisi vain pienen alueen opettajien näkemys.

Vastaaajan taustatietojen lisäksi kyselyssä vastattiin kahdeksaan muutoksen vaikutuksiin liittyvään kysymykseen. Lopuksi annettiin mahdollisuus kertoa omia mielipiteitä muutoksesta. Kaiken kaikkiaan tutkimus toteutettiin yhdellätoista kysymyksellä. Taustatiedot pyrittiin rajaamaan siten, ettei niiden avulla kyettä henkilöidä annettua vastausta, mutta olisivat kuitenkin riittävät tutkimuksen kannalta. Rajauksella pyrittiin tuomaan esiin kyselyn todellakin olevan anonyymi, johon kaikki voivat vastata ilman epäilyjä vastauksien väärinkäyttöön. Osaan kysymyksistä vastattiin valmiiden väittämien perusteella ja osaan kysymyksistä vastattiin numeerisesti arvoilla yhdestä viiteen. Lopuksi annettiin vielä mahdollisuus vapaaseen sanaan, missä jokainen sai halutessaan kertoa oman mielipiteensä aiheesta.

Kyselyyn vastasi 411 opettajaa. Näin suuren vastausmäärän voi todeta antavan suunnan opettajien todelliselle kannalle vaikutuksista. Vastausprosenttia kyselyn saaneista opettajista ei ollut mahdollista saada käytetyllä menetelmällä, koska ei ole täydellistä varmuutta, kuinka moni on kyselyn saanut. Internet-kysely oli hyvä menetelmä tehdä tätä tutkimusta, sillä muulla tavoin ei olisi saatu näin paljon vastauksia ja vielä laajalta maantieteelliseltä alueelta.

3 Toisen asteen perustutkinnot

Ammatilliset perustutkinnot ovat kolmevuotisia, 120 opintoviikon laajuisia ja niihin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 opintoviikkoa. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on yleinen jatko-opintokelpoisuus ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Ammatillisesta koulutuksesta voi valmistua kahdeksalta eri koulutusosalta yli sataan ammattiin ja suorittaa samalla myös ylioppilastutkinnon. Ammatillinen perustutkinto tuottaa laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin. Perustutkinto sisältää 120 opintoviikkoa, jotka jakaantuvat seuraavasti: ammatillisia opintoja 90 ov, yhteisiä opintoja 20 ov ja vapaasti valittavia opintoja 10 ov.

Ammatilliset opinnot muodostavat suurimman osan tutkinnosta ja niistä toteutetaan vähintään 20 opintoviikkoa työpaikoilla työssäoppimalla. Ammatilliset opinnot ovat työelämän toimintakokonaisuuksia, jotka vaihtelevat eri tutkinnoissa ja koulutusohjelmissa. Yhteiset opinnot (20 ov) vastaavat osin lukion opintoja, ja ne voivat olla pakollisia tai valinnaisia. Yhteisiä opintoja ovat äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieras kieli, matematiikka, fysiikka ja kemia, yhteiskunta-, yritys- ja työelämä-tieto, terveystieto, liikunta sekä taide ja kulttuuri. Vapaasti valittavat opinnot voivat olla ammatillisesti täydentäviä, harrastukseen liittyviä tai yhteisiä opintoja. Ammatillisesta koulutuksesta voi valmistua kahdeksalta koulutusosalta yli sataan ammattiin. Näihin perustutkintoihin tullaan soveltamaan uutta arviointijärjestelmää.

3.1 Perustutkintojen koulutusalat

Ammatillisen peruskoulutuksen koulutusaloja ovat humanistinen ja kasvatusala, kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Liitteessä 1 on tarkemmin määritelty eri koulutusalojen perustutkinnot, koulutusohjelmat sekä tutkintonimikkeet.

Humanistinen ja kasvatustieteiden ala

Alalla järjestetään toimintoja ja tuotetaan palveluja eri-ikäisten monipuolista ja yhteisöllistä vapaa-aikaa varten sekä edistetään ihmisten terveellisiä liikuntatottumuksia. Alan työ on ohjaus- ja avustustyötä, jonka tavoitteena on edistää ihmisen kasvua sekä auttaa häntä tunnistamaan voimavaransa, vahvistamaan identiteettiään ja kehittämään oman elämänsä hallintaa. Humanistisella ja kasvatustieteiden alalla suoritettavat tutkinnot ovat viittomakielisen ohjauksen, lapsi- ja perhetyön sekä nuorisovapaa-ajan ohjauksen perustutkintoja. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kulttuuriala

Kulttuurialalla tuotetaan elämyksiä ja palveluita, jotka lisäävät elämän laatua. Kulttuurialan ammattilaisia tarvitaan tulevaisuudessa tekemään työtään perinteisten väylien lisäksi myös jatkuvasti uudistuvassa mediassa. Kulttuurialalla suoritetaan käsi- ja taideteollisuusalan, audiovisuaalisen viestinnän, kuvallisen ilmaisun, tanssialan, musiikkialan sekä sirkusalan perustutkinnot. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Perustutkinnon suorittanut voi työskennellä asiakaspalvelussa, myynnissä, markkinoinnissa, toimistoissa, tietohallinnossa sekä informaatio- tai tietojenkäsittelyssä. Alalla on yksi perustutkinto ja siinä on kolme koulutusohjelmaa. Liiketalouden perustutkinnon koulutusohjelmat valmentavat monipuolisesti yrityksen tai yhteisön työtehtäviin. Alan tutkinnon suorittaneet henkilöt työskentelevät kaikilla elinkeinoelämän aloilla liiketaloudellista ja kaupallista osaamista vaativissa tehtävissä (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Luonnontieteiden ala

Alan perustutkinnon suorittaneet toimivat erilaisissa tehtävissä, jotka liittyvät yritysten ja organisaatioiden tietojenkäsittelyyn, hallintoon ja palvelutehtäviin. Alalla on yksi perustutkinto, tietojenkäsittelyn perustutkinto, ja kaksi koulutusohjelmaa. Liike-elämän tietojenkäsittelytehtävien parista löytyy mielenkiintoisia töitä aina asentamisesta myyntiin ja markkinointiin sekä kouluttamisesta pienen yrityksen konsultointiin saakka. (Koulutusnetti 2009.)

Tekniikan ja liikenteen ala

Tekniikan ja liikenteen koulutusosalalla on kaikkiaan 26 perustutkintoa. Valmistuneet sijoittuvat moniin erilaisiin tehtäviin teollisuuden, korkean teknologian, pienyritysten ja liikenteen alueilla. Koulutusohjelmia on tutkinnoissa 60, mikä kuvaa koulutusalan ammattien monipuolista kirjoa. Tekniikan ja liikenteen tutkintoja ovat mm. tekstiili- ja vaatetusalan, jalkinealan, painoviestinnän, kone- ja metallialan, talotekniikan, autoalan, lentokoneasennuksen, lennonjohdon, logistiikan, sähkö- ja automaatiotekniikan, tieto- ja tietoliikennetekniikan, rakennusalan, kaivosalan maanmittausalan, puualan, veneenrakennuksen, verhoilu- ja sisustusalan, puuteollisuuden sekä turvallisuusalan perustutkinto (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Luonnonvara- ja ympäristöala

Alalla toimitaan maa- ja metsätaloudessa tai muiden luonnonläheisten elinkeinojen parissa. Maaseudun elinkeinorakenteen muutoksessa on luotava korvaavia elinkeinoja, uusia toimintatapoja ja yrittämisen muotoja. Haasteena on lisääntyvä vaatimus luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ympäristömyönteisestä toiminnasta. Uusien EU-maiden mukaantulo asettaa haasteita erityisesti luonnonvara-alojen kilpailukykyyn säilyttämiseksi. Perustutkintoja on kuusi ja koulutusohjelmia 16. Luonnonvara- ja ympäristöalalla suoritetaan maatalousalan, hevostalouden, puutarhatalouden kalatalouden metsäalan luonto- ja ympäristöalan perustutkinnot.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Alalla työskennellään erilaisten, eri-ikäisten ja eri kulttuureista kotoisin olevin ihmisten parissa monipuolisissa hoito-, hoiva- ja kasvatustehtävissä. Tutkintoja on kuusi: sosiaali- ja terveysalan, hammastekniikan, lääkealan, hiusalan, kauneudenhoitoalan sekä liikunnanohjauksen perustutkinnot.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Matkailualalla tarkoitetaan tässä matkailijoiden tarvitsemien kuljetus-, majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmapalvelujen myyntiä ja neuvontaa sekä ohjelma- ja muiden palvelujen järjestämistä erilaisissa matkailuyrityksissä. Matkailupalvelujen tuottajan on osattava suunnitella ja toteuttaa matkailijoiden tarpeisiin elämyksiä tuottavia ohjelmapalvelukokonaisuuksia, huolehtia välineiden, varusteiden ja liikuntareittien kunnosta ja turvallisuudesta sekä ympäristön siisteydestä, järjestyksestä ja viihtyisyydestä. Myllytullin yksikössä painotetaan luonto- ja kulttuurimatkailun sekä muun matkailun osa-alueen ohjelmapalvelujen opetusta. Koulutuslalla voi suorittaa catering-alan, hotelli- ja ravintola-alan, kotitalous- ja kuluttajapalvelujen sekä puhdistuspalvelujen perustutkinnot. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

3.2 Työssäoppiminen

Työssäoppimista säätelevät laki ja asetus ammatillisesta koulutuksesta. Työssäoppimisen tavoitteena on antaa ammattiin valmistuville oppilaille käytännön työelämän kokemusta jo opiskeluaikana. Ammattitutkintoon sisältyy noin puolen vuoden työssäoppimisjakso, joka valmentaa opiskelijaa käytännön ammattitaitoon. Oppiminen sekä koulussa että työpaikalla täydentävät toisiaan ammattitutkinnon tavoitteen saavuttamisessa. Työssäoppimisen tavoitteena on työelämän ja koulun yhteistyön lisääminen ja samalla opiskelijan työllistymisen ja työelämään siirtymisen helpottuminen. Työssäoppimisen päämääränä on syventää opiskelijan ammatillista osaamista sekä tehdä tutuksi työelämän pelisääntöjä ja toimintatapoja. Koulun ja työelämän yhteistyö mahdollistaa lisäksi opettajien ja asiantuntijoiden vaihtoa sekä vahvistaa ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuutta. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998.)

Työelämän tarpeet tulee korostua ammatillisessa koulutuksessa. Koulutuksen järjestäjä ja työnantajapuoli tekevät yhdessä kirjallisen sopimuksen, jossa määritellään esimerkiksi opiskelijan työaikajärjestelyt, tavoitteet sekä tehtävät työpaikalla. Työssäoppimispaikaksi soveltuu yritys, jolla on käytettävissä opetussuunnitelman tai näyttötutkinnon vaatimusten mukaiset tuotanto-, palvelutoiminnot, tarpeelliset työvälineet sekä vastuulliseksi kouluttajiksi pätevää henkilökuntaa. (TONET 2009; Lai 2009.)

Työssäoppimisesta hyötyä kaikille osapuolille

Onnistuneesta työssäoppimisesta on hyötyä sekä yritykselle että opiskelijalle. Onnistumisen edellytyksenä on kuitenkin oppilaitosten ja työpaikkojen välinen saumaton yhteistyö. Työyhteisöt eivät kuitenkaan ole vain antavana osapuolena, sillä hyvin toteutettu työssäoppiminen mahdollistaa myös yrityksen nykyisillekin työntekijöille uutta tietoa. Opiskelijoiden opinnäytetöiden liittäminen työssäoppimiseen avaa uusia näkökulmia myös yrityksen nykyisen henkilökunnan kouluttamiseen, omaksuttuihin työtapoihin ja menetelmiin.

Ammattiin valmistuvalla opiskelijalla on hyvin suoritettuna työssäoppimisjakson perusteella mahdollisuus työllistyä nopeasti tutkinnon suoritettuaan. Lisäksi työssäoppimispaikkana toiminut yritys saa helpommin ammattitaitoista henkilökuntaa. (Määttä, Kotamäki, Keränen, Pönkä & Heino 2002, 9 - 10.)

Työssäoppiminen – mahdollisuus opiskelijalle

Työssä oppimisen tarkoituksena on tukea opiskelija ammatillista kasvua ja erikoistumista. Tiiviistä opettajien työelämäyhteistyöstä huolimatta opettajien tiedot jäävät työelämän nopeasta kehityksestä jälkeen. Opintojen ohessa opiskelijan tekemä harjoittelu takaa ajanmukaiset työelämän valmiudet. Opiskelija voi helpottaa työllistymistään olemalla aktiivinen työharjoittelussaan. Harjoitteluajana tulevat tutuiksi työelämän pelisäännöt ja työtavat. Työnantaja voi tällöin antaa ”ilmaisella” työajalla perehdytystä työhön ja yritykseen. Työpaikalla työtapojen oppiminen itsenäistää opiskelijaa ja auttaa häntä myös tuntemaan vastuuta opiskeluissaan.

Vuorovaikuttaminen työpaikalla kehittää opiskelijan vuorovaikutustaitoja ja tuo monipuolisia kontakteja tulevaa työuraa varten. Työssäoppiminen suoritetaan eri kohteissa ja se antaa opiskelijalle mahdollisuuden oppia erilaisissa oppimisympäristöissä. Opiskelija oppii ottamaan vastaan erilaisten ihmisten arviointeja hänen työsuorituksistaan ja kehittämään työtapojaan sen perusteella. Onnistunut työharjoittelukokemus lisää opiskelijan opiskelumotivaatiota ja syventää ammatillista osaamista. (Oulujärvi & Perä-Rouhu 2000, 12 - 13.)

Työssäoppiminen – mahdollisuus oppilaitokselle

Onnistunut työssäoppiminen parantaa koulutuksen tunnettavuutta työelämässä. Se vahvistaa oppilaitoksen ja työelämän yhteistyötä ja koulutuksen suunnittelua. Oppilaitoksen on helpompi saada opiskelijoita, kun oppilaitos on alueella tunnettu. Työelämä voi vaikuttaa siihen, mitä koulutuksia on alkamassa kertomalla tutulle kumppanille omista tarpeistaan.

Työelämäyhteistyö ja arvioinnin kehittäminen ylläpitää ja kehittää opettajien ammattitaitoa. Opettajalla on mahdollista monipuolistaa oppimisympäristöjä siirtämällä opetusta työpaikoille ja tekemällä vierailuja työkohteissa.

Työelämäyhteistyö auttaa näkemään uusia näkökulmia tämän hetkiseen opetettavan alan kehitykseen ja monipuolistaa opiskelijan arviointia. oppilaitoksiin ei ole aina mahdollista rahoitusresurssien puuttuessa hankkia uusimpia koneita. Kaikista laitteista ei ole edes hyötyä opetuksessa, jos niitä käytetään harvoin ja johonkin tiettyyn tuottamiseen keskittyneissä yrityksissä. Työelämäyhteistyön mahdollistaa opettajalle, että hän voi esitellä työpaikalla harvinaisia koneita ja laitteita sekä uuden teknologian käytön. (ESKOULUTUS 2009.)

Työssäoppiminen – mahdollisuus työnantajalle

Tiiviillä yhteistyöllä on myös työnantajalle etuja. Se helpottaa osaavan ja työpaikkaan soveltuvaa työvoiman saamista. Koulusta tuleva opiskelija tuo mukanaan alan koulutuksen uusia ajatuksia kehittää työpaikkojen oppimiskulttuuria ja kaikkien työntekijöiden kouluttautumista. Työnantajalla on myös yhteistyöllä mahdollista vaikuttaa koulutuksen kehittämiseen ja suunnitteluun.

Aina ei myöskään työpaikalla ole mahdollista järjestää omaa koulutusta ja osallistumalla alan koulutuksen tukimuotoihin, he voivat ilmaiseksi hyödyntää oppilaitoksen osaamista, asiantuntemusta ja koulutuspalveluja. Opiskelijat tulevat olemaan tulevaisuuden työntekijöitä ja työssäoppimisen järjestäminen on keino oppia tuntemaan nuorten odotuksia ja ajattelumaailmaa.

Työssäoppimista koskeva lainsäädäntö ja suositukset

Työssäoppimisesta on säädetty koululainsäädännössä sekä laissa ja asetuksessa ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi niitä ohjaavat työmarkkinoiden keskusjärjestöjen suositukset, kannanotot sekä alakohtaiset työehtosopimukset. Työssäoppiminen tulee järjestää siten, että opiskelijat ovat asianmukaisen ohjauksen ja opastuksen piirissä. Työssäoppimissuunnitelmassa lähtökohtana on, että oppilaitoksessa ja työpaikoilla tapahtuva oppiminen täydentävät toisiaan tutkinnon tavoitteiden saavuttamisessa.

Kunkin opinto-kokonaisuuden tavoitteet on määritelty valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa. Näiden perusteella oppilaitokset laativat opetussuunnitelman joissa määritellään mitkä opintokokonaisuuksien osat opiskellaan työpaikoilla.

Lisäksi niissä kerrotaan myös miten työssäoppimisen jaksot sijoitetaan tutkintokokonaisuuteen, millaisilla työpaikoilla tavoitteet voidaan saavuttaa, miten työpaikkaohjaus sekä arviointi järjestetään. (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 2008.)

Työssäoppimisesta sovitaan kirjallisesti oppilaitoksen ja yrityksen kesken. Asetuksessa säädetään sekä oppilaitoksen että työssäoppimispaikkana toimivan yrityksen tehtävistä, opiskelijan ohjauksen sekä arvioinnin järjestämisestä. Oppilaitoksilla on velvollisuus kouluttaa työpaikkakouluttaja tehtävänsä. Kirjallisella sopimuksella sovitaan lisäksi työnantajalle mahdollisesti maksettavista korvauksista, työssäoppimisjakson kestosta sekä ajoituksesta. Työpaikalla tapahtuvan koulutuksen osalta opintojen tavoitteista on tehtävä suunnitelma ennen opiskelijan työelämäjakson alkua.

Asetuksessa on säädetty myös työssäoppimisen keskeisistä sisällöistä sekä opintojen kestosta ja ajoituksesta. Opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa työssäoppiminen henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaan. Siinä sekä sopimuksessa työssäoppimisesta määritellään työssäoppimisjakson tavoitteet sekä mitkä ovat jakson oppimistehtävät. Sopimuksessa ilmoitetaan myös työssäoppimisjakson kesto ja ajoitus sekä mahdollisen opinnäytetyön liittämisestä työssäoppimiseen. (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 2008.)

Opettajan tehtävät työssäoppimisessa

Opetuksen mielekäs toteuttaminen opettajan ja työpaikan kesken vaatii monimuotoisten opiskelutapojen soveltamista erilaisiin ympäristöihin. Opettajan ammattitaidolta vaaditaan neuvottelu-, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen lisäksi kykyä markkinoida omaa oppilaitostaan, ammatillista koulutusta sekä työssäoppimista. Yhteistyö opettajan, opiskelijan sekä työyhteisön välillä onnistuu kun kaikilla osapuolilla on yhteinen halu suunnitella oppimisen sisältöjä ja sen toteutusta. Työssäoppimisjakson ennakkosuunnittelulle tulee varata tarpeeksi aikaa, jotta aikatauluttaminen työpakan ja oppilaitoksessa annettavan opetuksen välillä onnistuu. Lisäksi palautteen antamiseen sekä opiskelijan arviointiin tulee kiinnittää jo suunnitteluvaiheessa huomiota. (Viirret 2002, 4 - 5.)

Opettajan kannalta tämä merkitsee ammattitaitovaatimusten kasvattamista työelämän saralta. Hänen tulee kehittää sekä arvioida työelämälähtöistä koulutusta yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Lisäksi hänen tulee olla ajan tasalla työelämän ja ammattitaitovaatimusten trendeistä, alueellisista ja paikallisista elinkeinoista, sekä ammattialan teoreettisesta sekä käytännön toteutuksesta. (PKKY 2009.)

Opiskelijan valmentaminen työssäoppimisjaksolle

Opiskelijan kanssa tulee käydään läpi työssäoppimisjakson tavoitteet, eli opetus suunnitelman sisältö. Sisällön pohjalta laaditaan kullekin opiskelijalle henkilökohtainen, työpaikkakohtainen opiskelusuunnitelma. Opiskelijan perehdytetään arviointiperusteisiin ja hänelle ohjataan mitkä ovat harjoittelun itsearviointi periaatteet, kuinka pidetään oppimispäiväkirjaa ja miten käyttää harjoittelua portfolioissaan.

Opiskelijalle on kerrottava etukäteen työpaikan yleiset pelisäännöt. Opiskelijan on noudatettava hänelle annettuja työaikoja ja poissaoloista on ilmoitettava sekä työpaikalle että oppilaitokseen. Yleiseen työpaikkakohtaiseen käytöskulttuuriin on myös annettava ohjeita ennen varsinaisen harjoittelun alkua. Samoin pukeutumiseen ja tupakointiin liittyy yrityskohtaisia ohjeita. Kohteessa saattaa olla oppilaitoksesta eroavat yleiset käyttäytymiseen ja kielenkäyttöön liittyvät tavat. Lisäksi työturvallisuuteen on annettava perehdytys kohdekohtaisesti. Samoin vastuut ja velvollisuudet (salassapitovelvollisuus) on yhdessä mietittävä. (Pajukoski & Koskinen 2003.)

Työssäoppimisesta vastaavan opettajan tehtäviä

Vastaavan opettajan valitsee oppilaitos. Ennen työssäoppimisjaksoa opiskelijan tulee saada tarpeellinen valmennus työssäoppimisesta vastaavalta opettajalta. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus työssäoppimisjaksonkin aikana hankkia opiskeluun liittyvää ammattitietoutta. Yleiseen työpaikkakohtaiseen käytöskulttuuriin on myös annettava ohjeita ennen varsinaisen harjoittelun alkua. Kohteessa saattaa olla oppilaitoksesta eroavat yleiset käyttäytymiseen ja kielenkäyttöön liittyvät tavat. Opiskelijalle on selvitettävä sujuvan harjoittelun takaamiseksi eri osapuolten roolit.

Vastaavan opettajan ja opiskelijan on hyvä suunnitella yhdessä kyseiseen opiskelujaksoon liittyvät oppimistehtävät ja niistä seuraavien työtehtävien tarkoituksenmukaisuus eri jaksoilla.

Oppimistehtävien tavoitteet on käytävä läpi työpaikkaohjaajan kanssa ja selvitettävä niiden toteuttamista estävät ja tukevat asiat. Opettajan päätehtävänä on auttaa ja tukea opiskelijaa suunnittelemaan omat tavoitteensa ammattitaidon hankkimisessa. Hänen tulee antaa opiskelijalle hänen tarvitsemansa tuki ja ohjaus siten, että ohjauksen sisältö on jokaisen opiskelijan tarpeiden mukaista. Opettajan tulee perehtyä alan työpaikkoihin siten, että kykenee ohjaamaan opiskelijaa oikeaan työssäoppimispaikkaan. Ohjauksen avulla opettaja varmistaa, että työpaikka on työssäoppimiseen soveltuva. Tavoitteen on tehdä avointa ja tavoitteellista yhteistyötä työpaikkakouluttajan kanssa siten, että työpaikkakouluttaja saa kaiken tarvitsemansa tiedon opiskelijasta, hänen opetussuunnitelmastaan ja tavoitteistaan. Opiskeltavan alan ja tutkintojen asiantuntijana, opettajan on suunniteltava yhdessä opiskelijan ja työpaikkakouluttajan kanssa työssäoppimisen toteutus.

Opettajan tulee osallistua konkreettisesti ohjaukseen sekä arviointiin. Palaute- tai koontikeskustelu vaatii opettajalta paljon pohjatyötä. Hänen pitää tiedostaa ja tuoda tilanteessa esiin kaikki oppimiseen liittyvät positiiviset ja negatiiviset asiat. Näin niistä uskalletaan avoimesti keskustella. Hänen tulee myös olla sekä opiskelijan että työpaikkakouluttajan tavoitettavissa nopeasti ja osallistua palautekeskusteluihin, joissa opiskelija saa arvioinnin edistymisestään. Opiskelijoiden yhteyden oppilaitokseen tulee säilyä työssäoppimisjakson aikana. Henkilökohtainen tapaaminen voi järjestyä, jos opettaja käy työpaikkakäynnillä jokaisen opiskelijan luona. Tämä vaatii kuitenkin paljon aikaa ja helpolla opettajan saakin kiinni sähköpostilla, puhelimella tai kirjeitse (esim. oppimispäiväkirja lähetetään opettajalle). Opiskelijat voivat tämän lisäksi kokoontua koululle tietyin väliajoin. (Keuda 2000.)

Työpaikkakouluttajan tehtävät

Työssäoppimipaikka valitsee keskuudestaan työpaikkakouluttajan. Oppilaitoksen valitseman vastaavan opettajan sekä työpaikkakouluttajan yhteistyöstä riippuu hyvin paljon kuinka onnistuneita työssäoppimisjaksoista tulee. Työpaikkakouluttajalta vaaditaan ammattitaidon lisäksi motivaatiota koulutustehtävään. Tästä syystä olisi tärkeää, että työntekijät itse hakeutuisivat tähän tehtävään, koska ammattitaitoisimmatkaan työntekijät eivät välttämättä aina sovellu kouluttajiksi. (Viirret 2002, 5 - 6.)

Työpaikkakouluttajan tehtävänä on perehdyttää opiskelija työpaikkaan aivan kuten muutkin uudet työntekijät. Perehdyttämisen tarkoituksena on antaa opiskelijalle kokonaiskuva itse työtehtävästä mutta myös koko yrityksestä ja sen toiminnasta. Työpaikkakouluttajan tulee aina ottaa myös huomioon opiskelijan henkilökohtainen valmiustaso sekä oppilaan oma arviointi kykyihinsä työtehtäviä suunnitellessaan. Tehtävän onnistuminen vaatii avoimuutta ja yhteistyötä työpaikkaoppijan ja työpaikkakouluttajan välillä. (Viirret 2002, 7 - 8.)

4 Arviointi

Sana arviointi on kielessämme monimerkityksellinen. Arkikielen mukaan arvioimme silloin, kun emme täsmällisesti tiedä vaan joudumme esittämään summittaisen käsityksen. Opetustoimessa arviointi-termiä käytetään nykyisin kahdessa merkityksessä: arvioinnilla tarkoitetaan toiminnan arvon määrittelyä ja suorituksen tason määrittelyä. Opintasuorituksen tai oppimisessa edistymisen arviointi on tavallisimmin suorituksen tason tai laadun numeerista tai sanallista määrittelyä. Oppimisessa edistymisen arvioinnissa käytetään yleensä apuvälineenä erilaisia kokeita, tehtäväsarjoja, testejä, portfolioita tai muuta ennalta sovittua menettelyä. (Jakku-Sihvonen 1997, 1; Uta 1998.)

Arviointi on periaatteessa yksinkertaista, jos tietää mitä arvioi. Tavoitteita verrataan tuloksiin ja päinvastoin. Arviointi eroaa kuvauksesta siten, että kuvaukseen liitetään normatiivinen kannanotto. Tämä ilmaisee kuvauksen kohteena olevasta ilmiöstä hyvää tai pahaa, arvokasta tai arvotonta, oikeata tai väärää. Jotta voisi arvioida täytyy määrittellä, miksi arvioidaan eli täytyy tietää mitkä arvot kuvaukseen tulee liittää. Näin saadaan arvioinnille kriteerit, joihin kuvausta verrataan. Käytännössä arviointi vaihtelee lähes määrättömästi. Se johtuu arvioinnin kohteen vaihtuvuudesta ja niiden kriteerien erilaisuudesta, joihin kuvausta kulloinkin verrataan. Olennaista on huomata, että arvioija tuo arviointiin aina omat arvonsa, mikä väistämättä aiheuttaa vaihtelua myös arvioinnin tuloksessa. Tämä tekee arvioinnista tilanneherkän ja subjektiivisen. Subjektiivisuutta ei voi välttää ja tämän takia arvioinnit lähes aina ovat ainakin jossain määrin erimielisiä. Edelleen on olennaista ymmärtää, että arviointi on vallankäyttöä. Valta on sillä, joka kulloinkin voi ja saa arvioida. Yleensä arviointia käytetään välineenä johonkin, jolloin siitä tulee tärkeä myös niille, joita arvioidaan. (Jakku-Sihvonen 1997, 429)

Arviointi voidaan jakaa ajoituksen mukaan *diagnostiseen arviointiin* jossa arvioidaan opiskelijoiden lähtötason selvitys ennen opetusta tai oppimiskokonaisuuden alussa, *formatiiviseen arviointiin* jossa opiskelijoiden oppimista seurataan oppimisen ja opetuksen edetessä sekä **summatiiviseen arviointiin** jossa oppimisen tuloksellisuutta selvitetään oppimiskokonaisuuden päättyessä. Tavoitteellisessa arvostelussa tulokset suhteutetaan tarkasti määritettyihin oppimistavoitteisiin, jotka voivat olla yhteisiä tai yksittäistä opiskelijaa koskevia. (Koppinen, Korpinen & Pollari 1994, 10 - 11.)

4.1 Arviointimenetelmät

Tentti tai koe

Haran, Hyvösen, Myerins & Kangasniemen (2000, 35) mukaan tentti tai koe ovat eniten käytetyt arvioinnin muodot. Tentin arvioinnissa tärkeää on antaa opiskelijoille sellaisia tehtäviä ja kysymyksiä, joiden tekemistä he ovat jo kurssin kuluessa harjoitelleet. Tentin arvo on perinteisesti nähty arvostelun välineenä, mutta tentit ovat myös hyviä oppimistilanteita. Oppimistilannetta ei kuitenkaan täysimääräisesti hyödynnetä jos tentti on kurssin lopettava tilaisuus ja opiskelijalle ei synny mitään tarvetta korjata vääriä käsityksiään tai paikata tiedollisia aukkojaan. Perinteinen tentti edistää oppimisenäkemyksenä käsitystä tiedon suljetusta luonteesta; on olemassa tietyt asiat minkä oppiminen on opiskelijan tehtävä. Silti tenttiin voi liittää myös soveltavaa näkemystä tiedosta ja tiedon hankkimista. Tämä useimmiten vaatii materiaalien ja tiedon haun yhdistämistä tenttikysymyksiin. (Hyppönen 2004, 10 - 14.)

Hyppönen kuvailee useita eri tenttitapoja ja niiden arviointeja. *Kehittävässä tentissä* opiskelija saa palautetta tehtävistään ja joutuu kehittämään niitä eteenpäin. Kehittävän tentin arvioinnissa huomioidaan vastausten laadun lisäksi opiskelijan kyky hakea tietoa ja kehittää omaa osaamistaan. *Suullisessa tentissä* opettaja kysyy opiskelijoilta kysymyksiä, joihin he suullisesti vastaavat. Yksilön osaamisen arviointi helpottuu, koska opettaja voi esittää tarkentavia kysymyksiä opiskelijoille. *Esitentistä* on kyse ennen opetustilannetta järjestettävästä tentistä jossa voidaan vaatia valmistautumista tai se voidaan totuttaa ainoastaan esitietojen kartoittamiseen. Esitentti voi toimia kurseille karsivana ja se voidaan arvostella tai jättää arvostelematta. *Kirjadialogitentissä* opiskelija kirjoittaa esseen tai raportin haluttujen teosten pohjalta. Opettaja tutustuu esseeseen ja käy opiskelijan kanssa opetuskeskustelun. Arvioinnissa voi kannustaa tuomaan esille epäselviksi jääneitä asioita ja hakemaan lisätietoa aihepiiristä. *Aineistotentissä* opiskelija saa ottaa tenttitilaisuuteen mukaan haluamiaan materiaaleja ja hyödyntää niitä tentissä. Arvostelu voi kohdistua vastausten laadun lisäksi niiden laajuuteen ja opiskelijan kykyyn käyttää aineistoa. *Draamatentissä* opiskelijan esittävät yksin tai yhdessä draaman muodossa jonkin etukäteen annetun ilmiön tai suunnittelevat sen tenttitilaisuudessa. (Hyppönen 2004, 10 - 14.)

Arviointi on vaativaa ja yhteisten kriteerien laatiminen hankalaa. *Luentodialogitentissä* opiskelija kysyy opettajalta. Tenttiin valmistaudutaan tekemällä jokin pohjatyö jonka tulisi sisältää kyseenalaistamisen, kritiikin tai pohtivan kysymyksen. Arvioinnissa keskitytään opiskelijoiden esittämiin kysymyksiin ja ongelmiin. (Hyppönen 2004, 10 - 14.)

Jatkuva arviointi

Jatkuvan arvioinnin lähtökohta on opettajan ja oppilaan vuorovaikutus ja hyvä oppilas-opettajasuhde. Opettaja ei tarjoa valmiita malleja ja ratkaisuja, vaan kyselemällä ja keskustelemalla herättelee oppilaan omaa ajattelua, vahvistaa hänen luottamustaan omaan kuulemis- ja havainnointikykyynsä, ohjaa häntä tekemään johtopäätöksiä ja muuttamaan toimintaansa niiden mukaisesti. Jatkuvaan arviointiin sisältyy siis myös ohjausta itsearviointiin. Jatkuvan arvioinnin perussävyyn tulee olla myönteinen. Jokaisella oppilaalla on oikeus kokea itsensä hyväksi oppijaksi. Virheiden etsimisen sijasta korostetaan sitä, mitä on jo opittu, uuden oppiminen rakentuu aikaisemmin saavutetulle osaamiselle. Oppimisessa edetään asettamalla oppilaalle jatkuvasti uusia, sopivasti mitoitettuja lähitavoitteita. Oikein toteutettuna jatkuva arviointi tukee hyvän itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumista. (Edu.fi 2009.)

Koppisen ym. (1994,50) mukaan jatkuvan arvioinnin onnistuminen arviointimenetelmänä vaatii opettajalta systemaattisuutta. Jatkuvan arvioinnin perustana onkin opettajan ennalta tekemät arviointikriteerit sekä tarkat muistiinpanot havainnoistaan. Virhearvioinnin riskin mahdollisuus kuitenkin kasvaa, jos opettaja havainnoi vain satunnaisesti tai muistinvaraisesti.

Näyttökoe

Näyttökoe on erityisesti aikuisille suunniteltu tutkinnon suoritustapa, sillä joillakin aikuisilla ei ole ammatillista koulutusta, mutta he osaavat ammatin. Tutkinnon suorittaja voi näyttää kokeessa näyttää osaavansa ammatin ja saada siitä todistuksen. Tutkinnon suorittaja on voinut hankkia tietonsa ja taitonsa työssä, opiskelussa tai harrastuksissa. Tästä syystä näyttökokeen perusideana onkin arvioida opiskelijan osaaminen käytännön tehtävän suorittamisen perusteella.

Suorittajat osallistuvat usein valmistavaan koulutukseen, jota järjestävät yleensä ne oppilaitokset, joissa tutkinto tai sen osia suoritetaan. Näyttötutkinto ja siihen valmistava koulutus suoritetaan useimmiten työn ohella. Näyttötutkintoja järjestetään kaikilla ammatillisilla koulutusaloilla. Näyttökoe pidetään tavallisesti työpaikalla. Esimerkiksi kokin ammattitutkinnossa kokki tekee ruokalistan, laskee raaka-aineita ja valmistaa erilaisia ruokia. Näyttökokeessa ovat läsnä työnantaja, työpaikan työntekijä ja ammattiopettaja. Näyttökoe voidaan järjestää myös koulutuksen päätteeksi.

Tutkintoja ovat perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto. Tutkintonimikkeitä on noin 360. *Perustutkintoa* varten täytyy osata ammatin perusasiat. Perustutkintoja on esimerkiksi lähihoitajan ja ajoneuvoasentajan tutkinto. *Ammattitutkintoa* varten täytyy olla paljon työkokemusta. Ammattitutkintoja on esimerkiksi sairaankuljettajan ja sihteerin ammattitutkinto. *Erikoisammattitutkinto* on esimerkiksi dieetikokin ja maalarimestarin erikoisammattitutkinto. Erikoisammattitutkinnoissa osoitetaan alan vaativimpien työtehtävien hallinta. (Virtuopo 2009)

Itsearviointi

Itsearvioinnissa omaa toimintaa, toimintatapoja ja kokemuksia tarkastellaan järjestelmällisesti tiettyjä arviointikriteerejä vasten. Itsearviointi edellyttää kykyä asettaa oma toiminta kriittisen tarkastelun kohteeksi (reflektointi). Tarkastelu voi kohdistua toiminnassa syntyneisiin kokemuksiin, tunteisiin, havaintoihin ja palautetietoihin. Itsearvioinnissa pyritään ymmärtämään, miksi asiat tapahtuvat tietyllä tavalla. Se kuuluu tärkeänä osana prosessi- ja vaikutusten arviointiin sekä vertaisarviointiin ja kehittämistyöhön. Arvioinnin tarkoitus ja arviointikysymykset ohjaavat arvioinnin toteutustapaa. Arvioinnin rakenteet pyritään pitämään riittävän kevyinä. Parhaimmillaan itsearviointia toteutetaan osana normaalia toimintaa. Silloin arviointi tukee yksilön ja yhteisön oppimista ja toiminnan kehittämistä. (Sosiaaliportti 2009.)

Itsearvioinnissa hyödynnetään perinteisiä tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmiä, erityisesti yksilö- ja fokusryhmähaastatteluja, päiväkirjoja ja lomakekyselyjä. Toiminnallisillakin menetelmillä voidaan tuottaa käyttökelpoista arviointitietoa, etenkin jos tarvitaan nopeaa palautetta suurelta ihmismäärältä tai arvioijana on jokin erityisryhmä.

Itsearvioinnin avuksi on kehitetty eri tarkoituksiin soveltuvia arviointityökaluja, esim. itse- ja vertaisarviointimenetelmä Kuvastin, Empowerment-arviointi, SWOT-analyysi, erilaiset vertaisarvioinnin menetelmät ja organisaatiolähtöiset laadun- ja tulokselisuuden arviointiin kehitetyt menetelmät. (Sosiaaliportti 2009.)

Portfolio

Haran ym. (2000, 28) mukaan portfolion tarkoituksena on kuvata opiskelijan kehitystä opiskelun aikana. Portfolio on opiskelijan oma näkemys opiskelunsa etenemisestä, kokoelma opiskelun aikana saavutetuista päämääristä sekä tehdyistä töistä. Portfolio on kansio, johon kerätään ohjeita, suunnitelmia, miellekarttoja, valmiita raportteja ja kokeita. Portfoliota kootessa tulee samalla arvioida omia taitojaan. Portfoliossa olevien töiden avulla opiskelija voi tutkia omaa edistymistään.

”Portfolio on kokoelma luonnoksia, suunnitelmia ja valmiita tuotteita. Ajallisesti portfoliota voidaan työstää usean vuoden aikana, tai se voi olla yhden kurssin tai projektin töistä koottu. Olennaista on, että portfolio on tekijänsä näköinen, hänen arvojaan heijastava. Nykyisten oppimisen näkemysten mukaan oman oppimisen seuranta on olennainen osa oppimistapahtumaa. Kun opittavaa aineistoa dokumentoidaan monella eri tavalla portfolioon, tulee oppimistapahtuma näkyväksi itselle ja muille. Dokumentoinnin muotoja ovat esimerkiksi oppimispäiväkirjat, nauhoitukset, kuvalliset muistiin merkinnät kuten valokuvat, videot, piirroksia, kartat, pienoismallit ja maalaukset. Portfoliota voi käyttää oppimisen ja arvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa. Portfolio soveltuu erinomaisesti myös teemalliseen opetukseen. Tällöin se voi olla yksilökohtainen tai ryhmän yhteinen.” (Edu.fi 2009.)

Oppimispäiväkirja

Oppimispäiväkirja on kokemuksellinen oppimis- ja arviointimenetelmä. Sen tarkoituksena on auttaa muodostamaan henkilökohtainen näkökulma opittuihin asioihin. Oppiminen ei ole vain tiedon varastointia ja vanhan tiedon päivittämistä, vaan se on dynaaminen päättelyprosessi, joka rakennetaan aina yhä uudelleen. Oppimispäiväkirjan avulla opiskelija tarkastelee itse omaa oppimistaan; mitä uutta oppi, mitkä asiat jäivät epäselviksi sekä miten omat oppimistavoitteet toteutuvat.

Oppimispäiväkirja on yksi menetelmä oman ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä, omien kokemusten jäsentäminen suhteessa teoreettiseen tietoon. (TKK 2009.)

Hyppösen (2004, 7) mukaan oppimispäiväkirja on opiskelijan kirjoittama dokumentti johon voi sisällyttää halutusti oppimiaan asioita, heränneitä kysymyksiä, suunnitelmia, ongelmakohtia ja muuta omaa pohdintaa. Oppimispäiväkirjan avulla opiskelija voi selvittää omia oppimisestaan, opettaja näkee oppimispäiväkirjoista mitkä asiat ovat opiskelijoille vaikeita ja haastavia. Oppimispäiväkirjat tuovat opiskelijan ajatusmaailmaa lähemmäksi opettajaa. Oppimispäiväkirjan vaikeutena on kuitenkin se, että kaikki opiskelijat eivät ole tottuneet kirjoittamaan omia ajatuksiaan. Osa opettajista tarjoaakin oppimispäiväkirjaa yhteisenä vaihtoehtona esimerkiksi tentille.

Oppimispäiväkirjan arviointia helpottaa, jos opettaja on ohjeistanut sen hyvin ja tietää mitä hyvään päiväkirjaan kuuluu. Jos oppimispäiväkirjaa haluaa arvostella pitää opiskelijoille tehdä selväksi mitkä arvostelukriteerit ovat. Arvioinnissa on hyvä huomioida, että oppimispäiväkirja on oppimisprosessin kuvauksen väline ja sitä tulisi kirjoittaa kurssin edetessä eikä vain sen lopussa. Arvioinnissa kannattaa kiinnittää huomioita opiskelijoiden kykyyn tuoda esille uusia kysymyksiä ja etsiä vastauksia itselleen epäselviksi jääneisiin asioihin. (Hyppönen 2004, 7.)

Vertaisarviointi

Vertaisarviointi voi olla osana mitä tahansa arviointimenetelmää. Vertaisarviointi tarkoittaa opiskelijoiden keskinäistä arviointia. Vertaisarvioinnissa opiskelijat arvioivat toistensa tuotoksia tai toimintaa. Arviointia voidaan tukea antamalla opiskelijoille arviointiohjeet joissa kuvataan mihin asioihin opiskelijoiden erityisesti tulisi kiinnittää huomiota annettujen arviointikriteereiden kautta. Opiskelijat antavat ja saavat opiskelijatovereiltaan palautetta esimerkiksi työssäoppimisprosessista, yksittäisestä tehtävästä tai keskusteluaktiivisuudesta. Siinä opiskelijat voivat peilata omaa suoritustaan toisen suoritukseen.

Vertaisarviointi voi olla vapaamuotoista palautteen antamista, kommentointia keskustelupuheenvuoroihin tai ohjatumpaa sovittuihin arviointikriteereihin perustuvaa opponointia. Vertaisarvioinnin onnistuminen edellyttää ennakkovalmistautumista ja selkeitä arviointikriteereitä. Opiskelijoille vertaisarviointi saattaa olla hankalaa, sillä toisten opiskelijoiden töiden arviointi voi tuntua vaikealta. Siksi on tärkeää, että vertaisarviointi tapahtuu selkeästi määritellyissä puitteissa ja että vertaisarvioinnin rinnalla käytetään myös muita arvioinnin välineitä. Vertaisarvioinnissa opettaja voi palauttaa vastuuta oppimisesta oppijoille itselleen. Vertaisarviointi on antoisaa myös oppimaan oppimisen näkökulmasta. Vertaisarvioinnissa opiskelija oppii arvioimaan - sekä antamaan että vastaanottamaan palautetta. Tutkimukset ovat osoittaneet, että vertaisarvioinnin opettelu edistää kriittistä ajattelua, ajanhallinnan taitojen kehittymistä ja lisää vastuunottoa, itseluottamusta sekä tietoisuutta ryhmadynamiikasta. Vertaisarviointi kehittää myös itsearvioinnin kykyä. Arvioimalla toisten töitä kyky arvioida omaa toimintaa kehittyy. (Tampereen kaupunki 2009.)

Vertaisarviointi vapauttaa opettajan resursseja. Se kehittää opiskelijoiden taitoa arvioida myös omaa työskentelyään. Koska vertaisarvioinnissa palaute annetaan samalta tasolta, nousee esille asioita joita opettaja ei olisi nähnyt. Vertaispalaute voi kannustaa tekemään työnsä paremmin, kun tietää, että toiset opiskelijat arvioivat sitä. Opiskelijat eivät välttämättä osaa arvioida hyvin, mutta opettaja voi ottaa tämän yhdeksi kurssin oppimistavoitteeksi ja tukea sen saavuttamista. (Hyppönen 2004, 7.)

Mind Map eli miellekartta

Hyppösen mukaan miellekarttoja voi hyödyntää osana muita arviointimenetelmiä. Miellekartta on opiskelijan itsensä tekemä puumainen graafinen esitys jostakin asiasta. Miellekartta on tekijänsä kaltainen eikä sen tarkoituksena ole avautua muille. Koska miellekartat toimivat mieleen palauttamisen tukena, niihin ei kirjoiteta kaikkea yksityiskohtaisesti vaan poimitaan ainoastaan avainsanoja. Miellekartan arvioinnissa kannattaa kiinnittää huomiota siihen miten monipuolisesti ja rikkaasti jokin asia on niissä esitetty. Arvioinnissa tärkeää ei ole vain mitä miellekartassa on vaan myös mitä siitä puuttuu.

Arviointi vaatii opettajalta hyvää osaamista miellekarttojen tekemisessä koska eri tekijöiden miellekarttoja voi olla vaikea verrata keskenään. Miellekarttojen avulla voi arvioida opiskelijoiden kykyä jäsentää joitakin asiakokonaisuuksia. Miellekarttoja voidaan myös arvostella, mutta tällöin voi olla hyvä liittää karttaan opiskelijan omia selityksiä ja perusteluja kartalleen. (Hyppönen 2004, 9.)

Miellekartan tekeminen on kokonaisuuden laatimista, joka rakentuu avainsanojen varaan. Se, kuinka avainsanat liittyvät toisiinsa, on kartan tekijän muistettava. Muistamista auttavat värien käyttäminen ja sanojen visualisointi piirroksin. Myös kertaaminen on ajatuskartan pitempiaikaisen käytön (muistamisen) edellytys. Miellekartan tekeminen ei onnistu, jos opiskeltava asia on liian vaikea. Perinteisemmissä muistiinpanotekniikoissahan on se mahdollisuus, että kirjoitetaan asioita muistiin jäljentämällä sanottua tai kirjoitettua ilman aktiivista asioiden ymmärtämistä. Miellekartta-tekniikan perusidea on, että käsiteltävä asia pyritään ymmärtämään ja painamaan mieleen saman tien. Myöhemmin tarvitaan ainoastaan kertaamista, muistiin palauttamista tai asioiden uudelleen järjestelyä - ei uudelleen opettelua. (Helsingin yliopisto 2009.)

4.2 Työssäoppimisen arviointi

Opiskelijan arvioinnista päättää arvioitavien opintojen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Tutkintoon sisältyvästä työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävän koulutusjakson arvioinnista päättävät opetuksesta vastaava opettaja ja työnantajan nimeämä henkilö yhdessä. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. (Asetus ammatillisesta koulutuksesta 1998.)

Ammattitutkintojärjestelmässä työelämävastaavuutta lähestytään tutkittavilla jo olevan ammattitaidon ja sen arvioinnin näkökulmasta. Tällöin kysymykseen, miten tulisi arvioida, ei voida vastata, ellei tiedetä mitä halutaan arvioida. Työpaikkaohjaajan tehtävänä on huolehtia jatkuvasti myös omasta kasvustaan ohjaajana sekä oppimisen edistäjänä. Hänen tehtävänä on osata soveltaa tietojaan ja taitojaan luodessaan oppimismahdollisuuksia ja oppimisympäristöjä omassa työyhteisössään. (Turpeinen 1998.)

Työpaikkaohjaaja huolehtii jatkuvasti myös omasta kasvustaan ohjaajana ja oppimisen edistäjänä. Hän osaa soveltaa tietojaan ja taitojaan luodessaan oppimismahdollisuuksia ja oppimisympäristöjä omassa työyhteisössään.

Työpaikkaohjaajan tulee osata ohjata ja valmentaa nuoria työssäoppimisjaksolla työpaikan työtehtäviin, työkuultuuriin ja työpaikan sääntöihin siten kuin työssäoppimisen suunnitelmissa on koulutuksen järjestäjän ja työpaikan välillä sovittu. Työpaikkaohjaajan tulee tuntea arviointiperusteet ja osata arvioida opiskelijan edistymistä ja ammattitaidon kehitystä sekä antaa niistä asiallista ja kannustavaa palautetta. Työpaikkaohjaajan tulee osata valmistella ja arvioida perustutkinnon näyttöjä yhteistyössä opettajien kanssa. (Opetushallitus 2000, opetushallitus 2006, Turpeinen 1998.)

5 Kyselytutkimus arvioinnin muutoksesta

Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa syksyllä voimaan tulevan arviointiasteikon muutoksen vaikutusta opettajan työhön sekä heidän suhtautumista uudistukseen. Samalla myös selvitetään, kuinka paljon tietoa opettajat ovat asiasta saaneet. Kyselyyn vastasi 411 opettajaa. Kysely lähetettiin useaan oppilaitokseen mm. Vaasan ammattiopiston eli 2. asteen opettajille ja Vaasan aikuiskoulutuskeskuksen opettajalle. Kaikissa oppilaitoksissa kyselyä ei ollut lähetetty eteenpäin ja siksi tarkkaa kyselyn saaneiden lukumäärää ei voida laskea.

Opetusaste haluttiin tietää siksi, että aikuisoppilaitoksella ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon suorittajat arvioidaan tutkintosuorituksissa hyväksyty/hylätty asteikolla. Valmistavassa koulutuksessa suurin osa arvioinneista suoritetaan asteikolla 1 - 5. Aikuiskoulutuksessa perustutkintoa suorittavat saavat tutkinnoista arvosanan asteikolla 1 - 5. Tutkintokaavakkeissa on kuitenkin suuntaa-antava arvoasteikko 1 - 3 - 5. Valmistavassa koulutuksessa perustutkintoa suorittava arvioidaan myös pääasiallisesti asteikolla 1 - 5. Nuorisoasteella ammattiosaamisen näytöissä saa arvosanat 1 - 5. Koulutuksessa arviointi suoritetaan yleensä asteikolla 1 - 5.

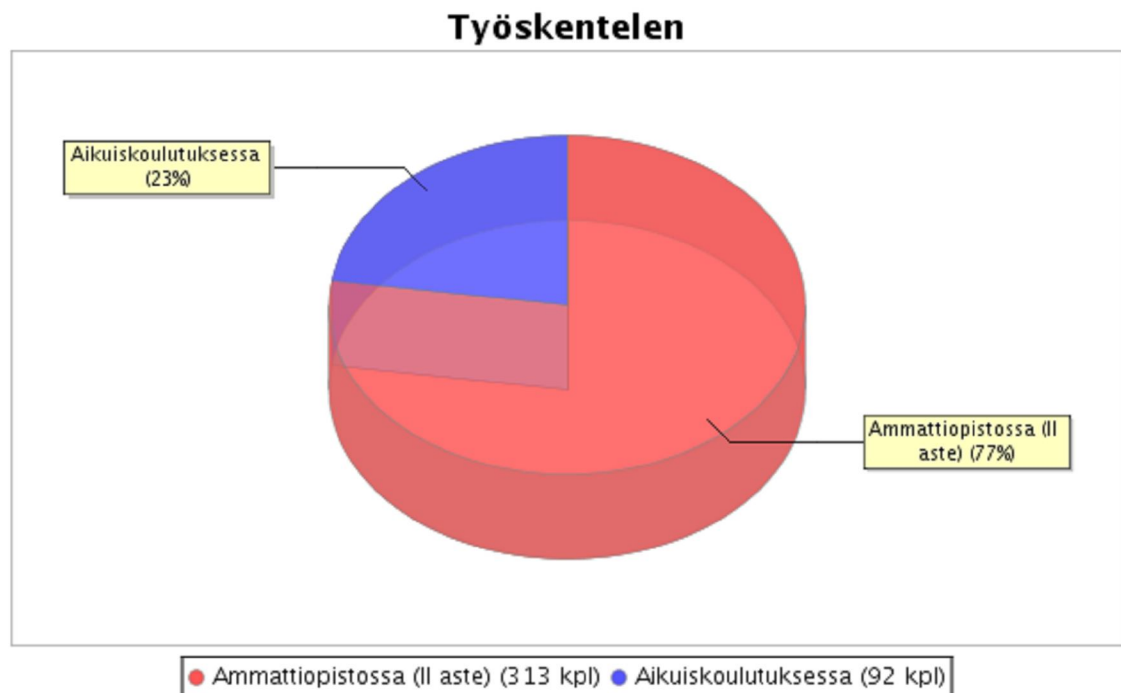
Kyselyn tarkoituksen oli saada laadullisesti eikä niinkään määrällisesti, kattava otanta mielipiteistä opettajien keskuudessa kohdealueella. Kohdealueeksi valittiin opettajakoulutuksessa olevien opettajien oppilaitoksia.

Alkuun laadimme kysymyksiä vastaajan taustasta eli opetusasteesta, työkokemuksen pituudesta sekä aiemmista kokemuksista eri arviointiasteikon kanssa. Emme pitäneet tarkempaa selvitystä esimerkiksi vastaajan iästä tai sukupuolesta tärkeänä tutkimuksellemme. Pyrimme myös rajoittaa kysymysten määrää, että vastaajille olisi helppoa vastata kyselyyn eikä mahdollisuutta tunnistetuksi tulemisesta olisi. Tämän jälkeen kysyimme yleiskysymyksiä suhtautumisesta arviointiasteikon muutokseen. Sekä kysyimme numeerista arviointia arviointiasteikon muutoksesta yleisesti, opettajan, oppilaan ja työelämän näkökulmasta. Tulkitsimme ensin kaikkien vastaajien mielipiteet. Sen jälkeen vertailimme jo aiempaa kokemusta kolmiportaisesta arviointiasteikosta omaavien opettajien mielipiteitä.

5.1 Vastaajien taustat

Työskentelyaste

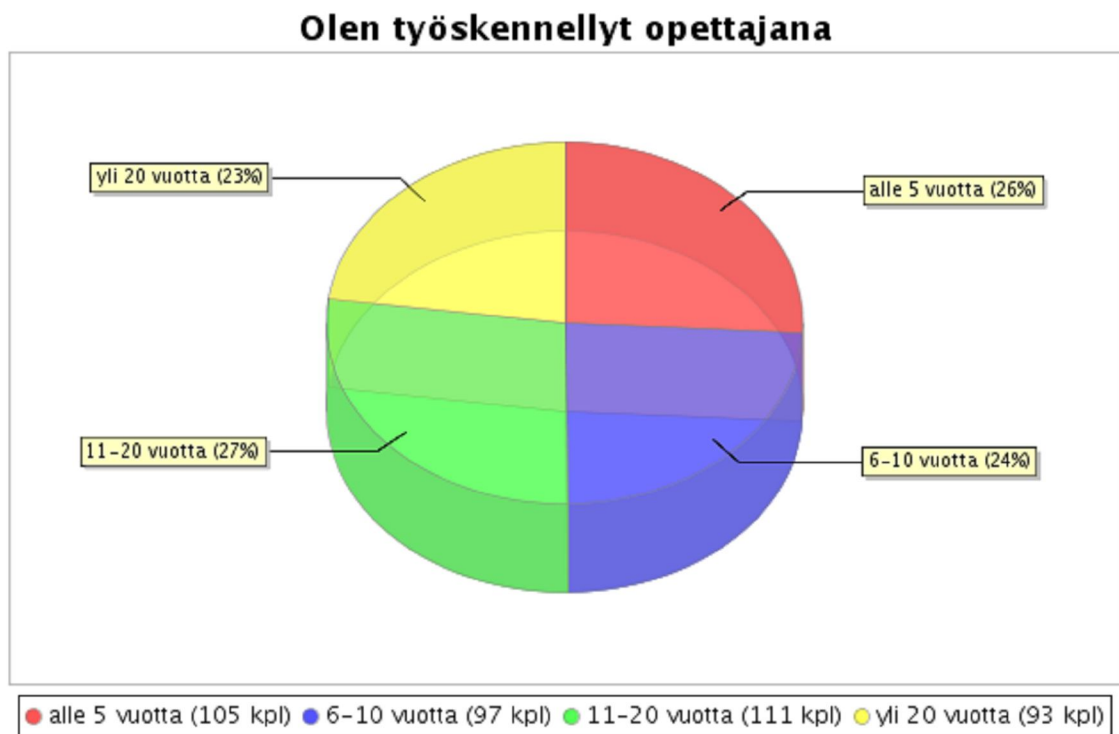
Kyselyyn vastasi 411 opettajaa, joista 313 opettajaa työskentelee nuorisoasteen tutkintoihin valmistavassa koulutuksessa ammattiopistolla ja 92 aikuiskoulutuksessa (kuvio 1). Kysely lähetettiin eri oppilaitoksiin ja he lähettivät linkin edelleen opettajilleen. Joissakin oppilaitoksissa näin ei ole tehty ja siksi emme voineet laskea vastausprosenttia. Ammattioppilaitoksen opettajina vastaajista työskenteli 76,2 % ja aikuiskoulutusoppilaitoksessa 22,2 %. Osa opettajista työskentelee molemmilla tutkintoasteilla ja he ovat ilmoittaneet pääasiallisen koulutusasteen. Opetusastetta ei halunnut kertoa tai ei pystynyt määrittelemään kuusi vastaajista. He saattoivat olla osa-aikaisia opettajia tai muuta kuin opetustyötä tekeviä. Prosentuaalisesti tämä on 1,6 % vastaajista ja saattaa vääristää tutkimustuloksia. Opetusasteella ei ollut suoranaista yhteyttä vastaajien myönteiseen tai kielteiseen asenteeseen arvoasteikon muuttumisen suhteen.

Kuvio 1. Jakautuminen oppilaitoksen tyypin mukaan

Opetuskokemus

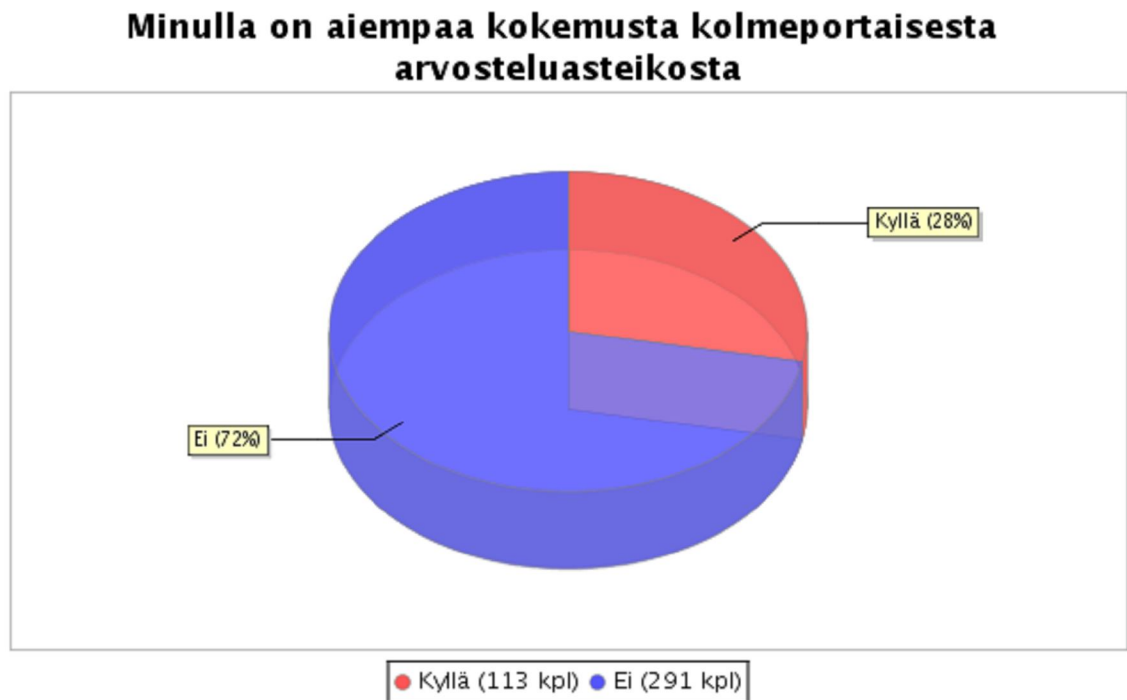
Opettajista 72 % ei ole työskennellyt muuta, kuin nykyisellä arvoasteikolla. Huomioitavaa on kuitenkin, että melko varmasti jokainen opettajina työskennelleistä on itse opiskelijana kokenut arvoasteikon muuttumisen eri koulutusten välillä. Peruskoulussa on arvoasteikko 4 - 10 ollut käytössä koko peruskoulujärjestelmän olemassaolon ajan. Vastaajista puolet on työskennellyt opetustehtävissä yli kymmenen vuotta. Viisi vastaajaa ei halunnut kertoa työskentelyaikaa. Mahdollinen virhekohta saattaa syntyä heidän tai viisi vuotta opettaneiden kesken. Viisi vuotta opettaneet ovat voineet lukea kuuluneensa joko alle 5 vuotta työskennelleisiin tai 6 - 10 vuotta työskennelleisiin opettajiin. Opetuskokemus ei suoraan vaikuttanut vastaajien asenteeseen arvoasteikon muuttumisen suhteen. Kuviossa 2 on esitetty vastaajien jakauma opetuskokemuksen perusteella.

Kuvio 2. Opetuskokemus

Aiempi kokemus kolmeportaisesta arvosteluasteikosta

Vastaajista 28 % on kokemusta kolmeportaisesta arvosteluasteikosta ja 72 % ei ole (kuvio 3). Seitsemän vastaaja ei halunnut tai osannut vastata kysymykseen. Kolmeportainen asteikko on ollut käytössä Suomessa yliopistoissa, joissa siitä on kuitenkin luovuttu ja palattu takaisin viisiportaiseen arviointiasteikkoon.

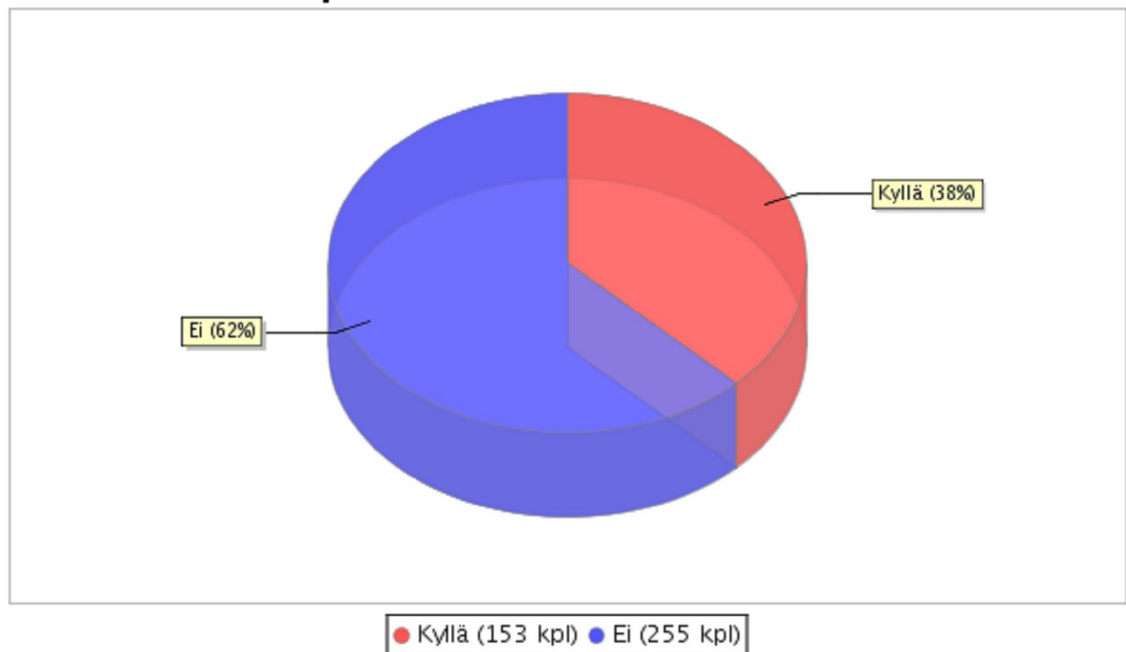
Kuvio 3. Aiempi kokemus kolmiasteisesta arvioinnista

5.2 Muutoksen vaikutus opetustyöhön

Tiedonsaanti

Kysymyksessä haluttiin tietää, onko vastaaja saanut tarpeeksi tietoa arviointiasteikon muutoksesta ja sen vaikutuksista opetustyöhön. Tietoa on voitu saada esimerkiksi oppilaitokselta, lehdistä, kollegoilta tai opetushallituksen tiedotteista. Tällä hetkellä opetushallituksen internet-sivuilla asiasta löytyy lisätietoa osoitteesta: http://www.oph.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/48608_tiedote_41_2009.pdf. Kyselyn vastaushetkellä tietoa oli saanut omasta mielestään tarpeellisen määrän 38 % vastaajista (kuvio 4). Kolme vastaajaa ei halunnut kertoa mielipidettään.

Oletko saanut tarpeeksi tietoa arviointiasteikon uudistuksesta

Kuvio 4. Tiedon saannin määrä

Muutoksen tarpeellisuus

Kysymyksessä haluttiin tietää kuinka tarpeellisena vastaajat pitivät arvoasteikon muutosta. Muutosta tarpeettomana piti 58 % vastaajista. 29 % vastaajista ei osannut sanoa, onko muutos tarpeellinen (kuvio 5). Jos verrataan tuloksia edellisen kysymyksen suhteen, jossa liian vähän tietoa asiasta oli saanut mielestään 62 % vastaajista, huomataan että tiedon vähyys saattaa olla syynä epätietoisuuteen muutoksen tarpeellisuudesta.

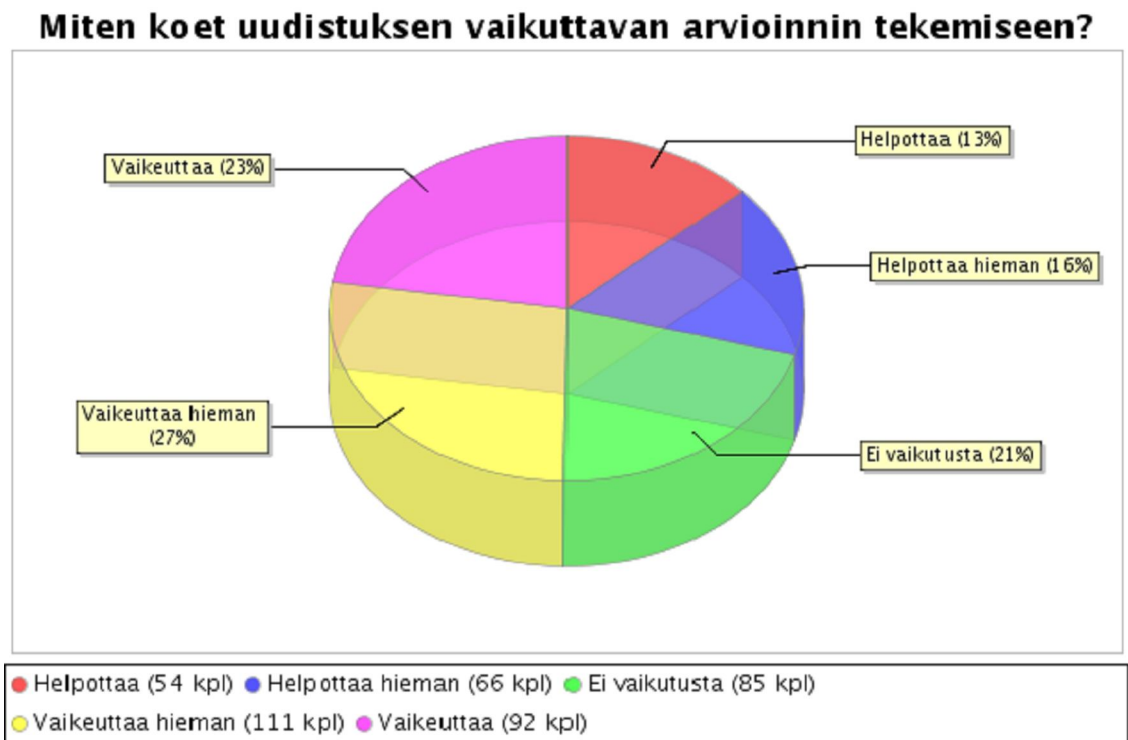
Tulosten tutkinnan perusteella voitaneen kuitenkin päätellä, että yli puolet opettajista ei pidä arviointiasteikon muutosta tarpeellisena. Lisäksi kolme henkilöä ei halunnut vastata kysymykseen.

Kuvio 5. Muutoksen tarpeellisuus

Uudistuksen vaikutus arvioinnin tekemisessä

Uudistuksen kokee vaikeuttavan arvioinnin tekemistä 50 % vastaajista. Lisäksi 21 % vastaajista oli sitä mieltä, ettei uudistuksella ole vaikutusta arvioinnin tekemiseen. Vastaajista 29% mielestä uudistus helpottaa hieman tai hyvin arviointia (kuvio 6). Muutosta puoltaneiden ja arvioinnin helpottumisen kannalla on yhtä monta prosenttia otannasta. Kolme vastaajaa ei halunnut ilmaista kantaansa asiasta.

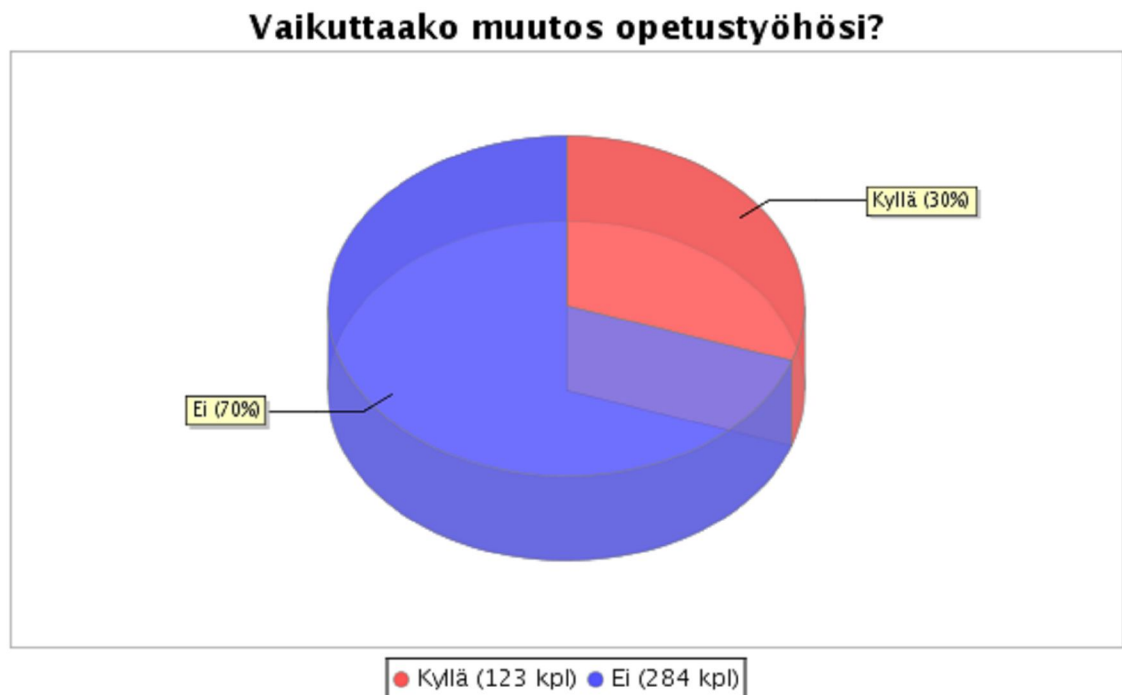

Kuvio 6. Uudistuksen vaikutus arviointiin

Muutoksen vaikutus opetustyöhön

Arviointiasteikon muutos lisää hetkellisesti opettajien työtakkaa, mikä ilmenee vapaan tekstin kommenteista. Arviointi- ja pisteytystaulukot on laadittava uusiksi, mutta muuten opetusmateriaalin uudistuksista ei ollut erityisiä mainintoja. Varsinaista muutosta se tuo opetustyöhön 30 %:lle vastaajista (kuvio 7). Neljä ei halunnut vastata tähän kysymykseen.

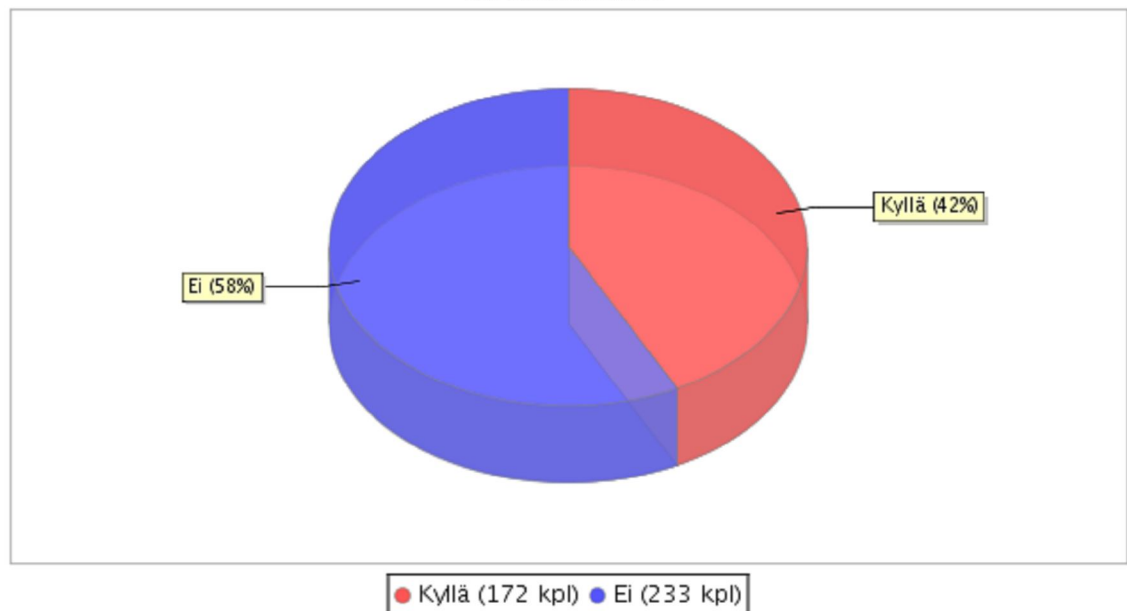

Kuvio 7. Muutoksen vaikutus opetustyöhön

5.3 Kolmiportaisen asteikon riittävyys

Ammattitaidon arvioinnissa kolmiportainen asteikko koettiin riittäväksi. Monessa tutkinnossa on totuttu hyväksyty/hylätty arviointiin ja silloin on koettu arviointiasteikon olevan liian suppea. Saman hyväksyty arvosanan on saanut 'rimaahipoen' ja erittäin hyvät tiedot omaava opiskelija. 58 % vastaajista on ollut sitä mieltä, ettei kolmiportainen arviointi ole tarpeeksi laaja kuvaamaan ammattitaidon osaamista (kuvio 8). Kuusi ei halunnut vastata tähän kysymykseen.

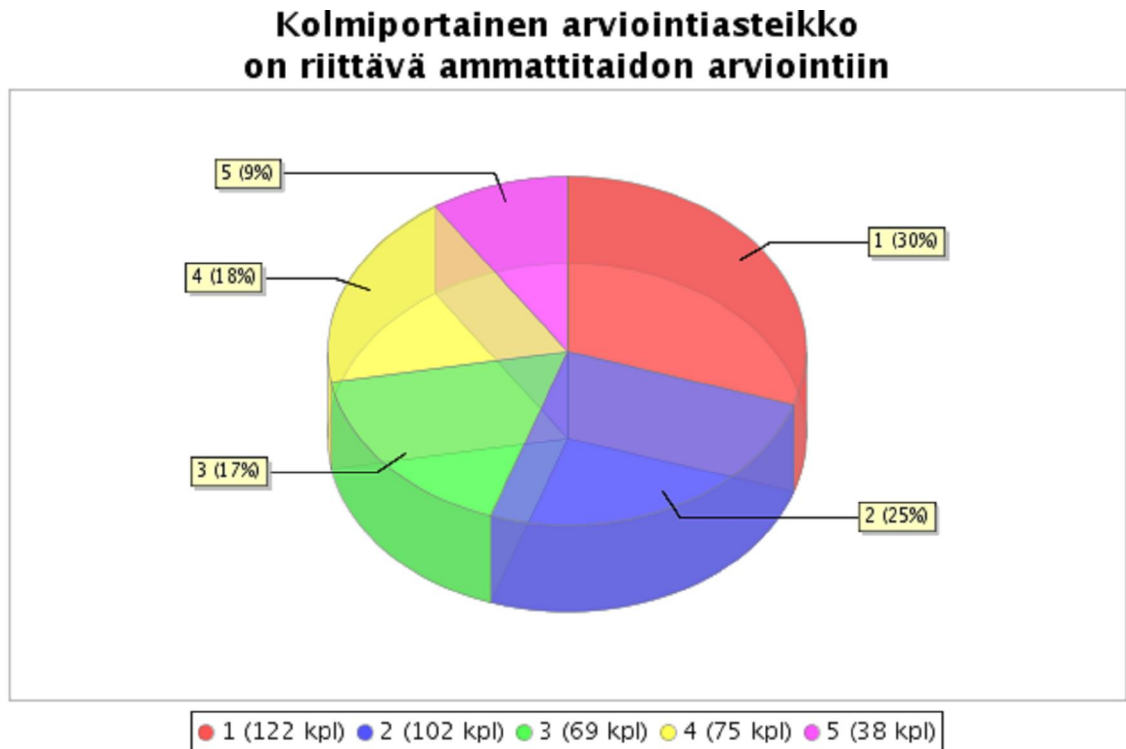
Onko kolmiportainen asteikko riittävä ammattitaidon arviointiin?

Kuvio 8. Kolmiportaisen asteikon riittävyys ammattitaidon arvioinnissa

Numeerinen arviointi uuden asteikon riittävyyteen ammattitaidon arvioinnissa

Eräänlaisena 'tarkastuskysymyksenä' kysytty edellisen kysymyksen numeerinen arviointi tuotti samankaltaisen tuloksen. Vastaajat olivat mitä ilmeisimmin perehtyneet kysymyksiin. Vastaajista kolmiportaisen arviointiasteikon hyödyllisyyden tai riittävyyden koki lähes samoin 44% vastaajista. Kuusi ei vastannut tähän kysymykseen.

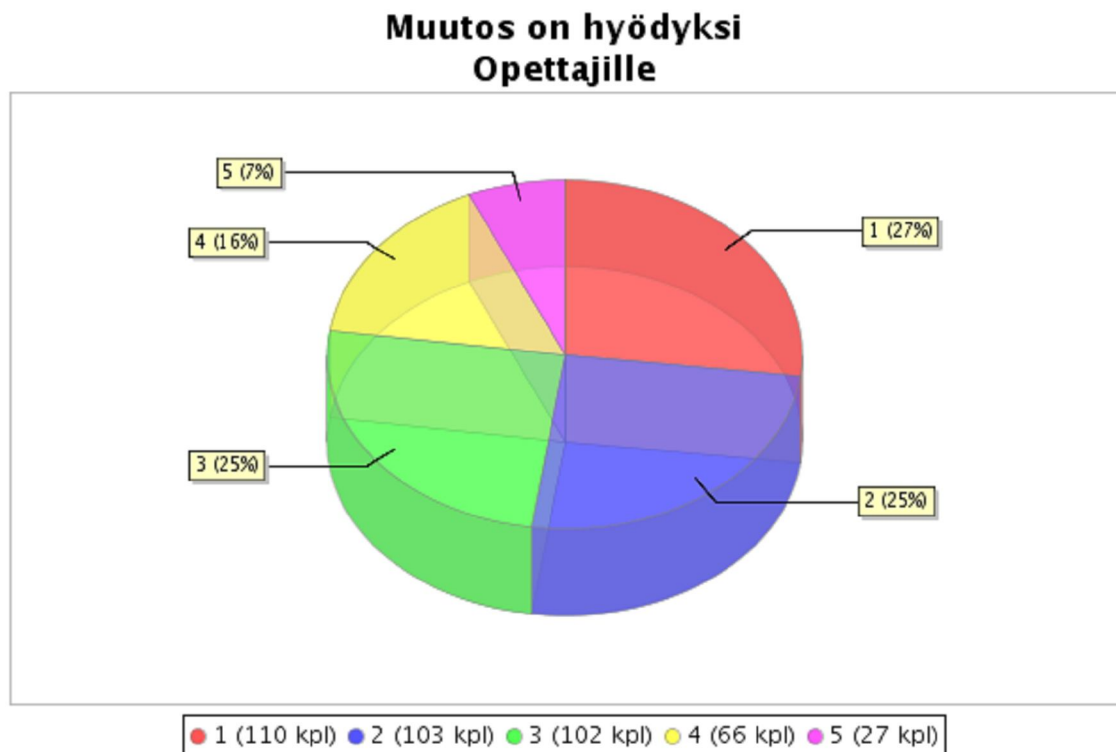

Kuvio 9. Kolmiportaisen asteikon riittävyys ammattitaidon arvioinnissa numeerisesti (1 = huonosti, 2 = melko huonosti, 3 = melko hyvin, 4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin)

5.4 Muutoksen hyödyllisyys

Muutoksen hyöty opettajille?

Yli puolet vastaajista koki muutoksen olevan vain vähän hyödyksi opettajille (kuvio 10). Asteikko on yleisesti ottaen opettajien mielestä liian suppeaa. Opettajat kokivat, että työt saattavat lisääntyä ja varsinkin muutosvaiheessa. Opettajilla on muutenkin resurssipula. Arveltiin, että aikaa vie numeroiden pohdinta arviointitilanteessa. Mikä on oikea arvosana, kun asteikko on niin suppea. Myös kokeiden numeroasteikko pitää uusia. Vanhojen arvosanojen muuttaminen kolmeportaiseksi varsinkin jo alkaneissa koulutuksissa koettiin vaikeaksi. Jonkun vastaajan mielestä ajattelutapaa täytyy hieman muuttaa, kun ei ole kuin T (tyydyttävä), H (hyvä) ja K (kiitettävä) eli täytyy poisoppia vanha.

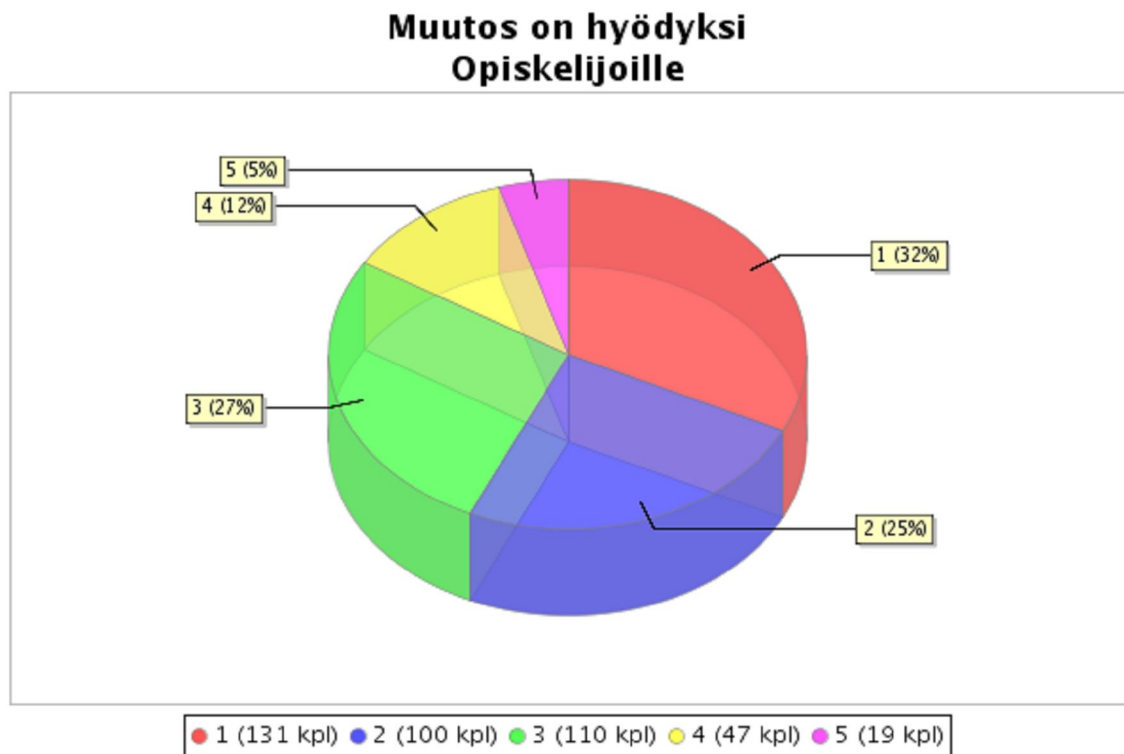
Kuvio 10. Muutoksen hyödyllisyys opettajille (1 = huonosti, 2 = melko huonosti, 3 = melko hyvin, 4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin)

Opettajat kokivat vaikeutena uuden arviointiasteikon myötä opiskelijoiden motivoimisen. Heistä pitää enemmän motivoida opiskelijaa, kun arvosanojen ero ei ole suuri. Työläänä koettiin myös, että ensinnäkin täytyy itselle omaksua, että on vain kolme eri tasoa entisen viiden sijaan.

Lisäksi yhteistyö työelämän kanssa saattaa vaikeutua. Haasteena koettiin, että työssäoppimisen arvioinnissa täytyy huolehtia, työpaikkaohjaajat opetetaan uuteen arviointiin. Osa vastaajista koki arvioinnin helpottuvan ja olevan hyödyksi opettajalle. Perusteluina oli mm. arvioinnin helpottuminen perustutkinnoissa, arvosanojen rajapintojen vähentyminen ja että voi "keskittyä vähän enemmän opetukseen eikä "liikaa" tarkkaan numeroarviointiin".

Muutoksen hyödyllisyys opiskelijoille

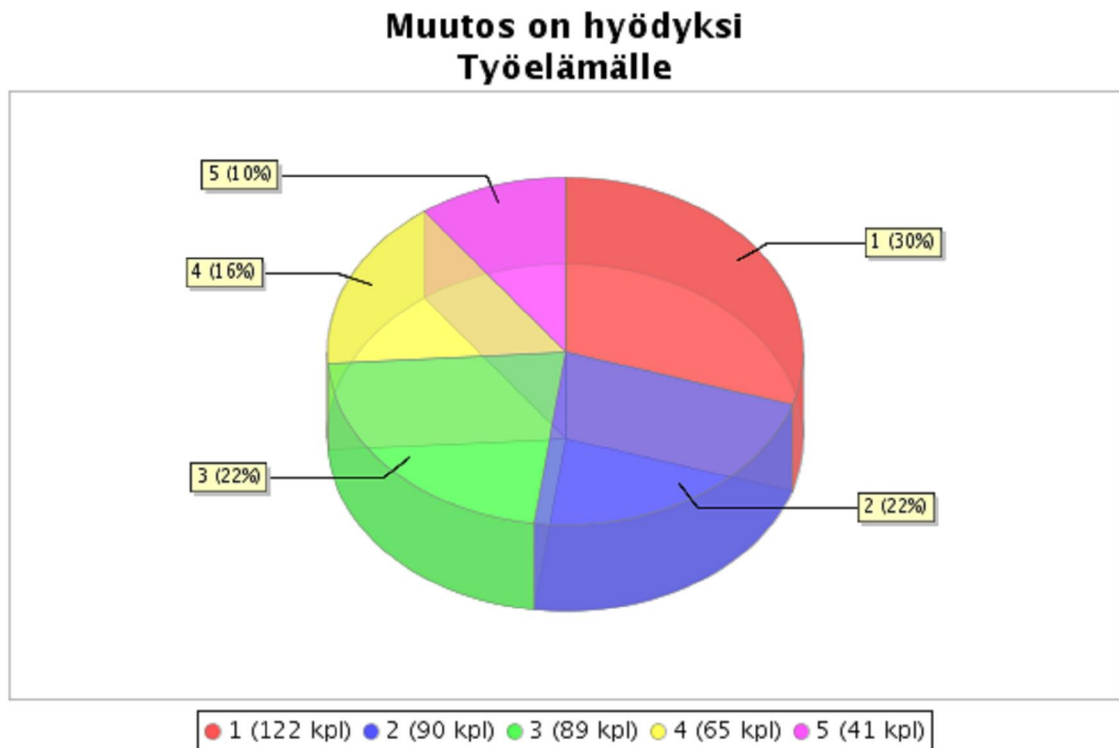
17 % koki muutoksesta olevan melko paljon tai paljon hyötyä opiskelijoille (kuvio 11). Jotakin epäilytti kuitenkin tasapäistäkö arviointi opiskelijat. Saako suurin osa H2-arvosanan ja millä erotellaan entisen arviointiasteikon 2 ja 4 arvosanat toisistaan. Myös arviointi-asteikon vaihtaminen kesken opintojen koettiin vääräksi opiskelijaa kohtaan. Mietittiin loukataanko opiskelijan oikeusturvaa tässä vaihtovaiheessa. Latistaako suppeampi arviointiasteikko opiskelijan opiskelumotivaatiota, kun vähällä lisäyrittämisellä ei saakaan korkeampaa. Lisäksi heikoimmankin arvosanan saamisen kynnyks nousee. Mahdollisesti hylättyjen määrä nousee ja uusinnat lisääntyvät eri aineissa.

Kuvio 11. Muutoksen hyödyllisyys opiskelijalle (1 = huonosti, 2 = melko huonosti, 3 = melko hyvin, 4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin)

Muutoksen hyödyllisyys työelämälle

26 % vastaajista koki muutoksen olevan hyödyllinen ainakin joissain määrin työelämälle (kuvio 12). Työnantajat kohtaavat arviointiasteikon muutokset arvioidessaan opiskelijan osaamista työssä ja palkatessaan uutta työntekijää. Mietitytti kuitenkin kuinka työnantaja osaa muuttaa arviointiasteikon vanhojen ja uusien arvosanojen kesken, ovatko työnantajat tietoisia uudistuksesta sekä kuinka heitä on informoitu asiasta. Epäilyksenä oli, että työnantajat eivät osaa arvioida osaamista näin suppealla skaalalla.

Kuvio 12: Muutoksen hyödyllisyys työelämälle (1 = huonosti, 2 = melko huonosti, 3 = melko hyvin, 4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin)

5.5 Vastaajien mielipiteitä

Lähes kahdestasadasta vapaasta sanasta vain muutama löysi positiivisia asioita uudistuksesta. Lisäksi monikaan ei vielä tiennyt mitään, että tällainen muutos on tulossa. Monissa vastauksissa oltiin ihmeissään, ettei informaatiota ole ollut omissa oppilaitoksissa, vaikka se lisää muutakin työtä kuin pelkät uudet numerot. Moni halusi tietää perustelut uudistukselle. Ihmeteltiin myös, miksei opettajilta ole kysytty asiasta enempää.

Monissa kirjoituksissa mietittiin, oliko opetushallitus tehnyt hyvän ja kehittävän uudistuksen. Asiasta oltiin selkeästi sitä mieltä, että nyt oli hätiköity asian kanssa.

- Ihmetystä herätti, että kun muut ovat siirtyneet (esim. yliopistot) takaisin 5-portaiseen, miksi toinen aste siirtyy 3-portaiseen arviointiin.
- Pohjoismaissa ollaan muutenkin siirtymässä viisiportaiseen takaisin, ehkä siitä olisi pitänyt jotain päätellä.
- ”Ammattitaidon mittaus muuttuu karkeammaksi.”
- ”Todistukset tulevat olemaan samannäköisiä.”
- ”Työnantajan näkökulmasta uudistus nähtiin huonona.”
- ”Uusi asteikko vie aikaa ennen kuin ollaan päästy sinuksi sen kanssa.”
- Sekaannusta aiheuttaa vanhat asteikon numerot ja uudet numerot, työnantaja ei voi tietää, onko kolmonen nyt keskitasoa vai erittäin hyvää tasoa.
- ”Yrityksiin hakee työntekijöitä töihin todistuksella, joissa erialainen arviointiasteikko.”
- ”Myöskään työnantajalla ei ole mahdollisuuksia löytää kolmiportaisen arvioinnin perusteella eroja oppilaiden kesken.”
- ”Muutoksen pitäisi olla työnantajalle tarkoitettu uudistus, mutta moni ei ymmärrä miten se helpottaa työnantajan valintaa.”

Vastauksissa mietittiin, osaako työnantaja mieltää arvioinnin muutoksen, seuraavasti:

- ”Saako työnantaja tarpeeksi tietoa opiskelijasta näin suppean arvioinnin pohjalta?”
- Monikaan ei ottaisi yritykseensä näin väljästi arvioituja työntekijöitä.
- ”Metsään mennään ja kovaa” oli erään opettajan kommentti!

Opettajat katsoivat asiaa opiskelijan näkökulmasta ja useat vastaukset mieltivät, että opiskelijoiden motivaatio katoaa, seuraavasti:

- ”Ennen esimerkiksi kolmosen oppilas oli helppo motivoida yrittämään nelosta, nyt uudessa asteikossa oppilasta on huono saada motivoitua asteikon suurien erojen takia.”
- Pelätään oikeusmurhaa, koska kaksi tulee lisääntymään eikä oppilaiden arviointi ole tasapuolista.
- ”Kun ei tiedä antaisiko kolmosen voidaan usein päätyä kakkoseen, koska ei tiedetä onko kolmonen liiankin hyvä.”
- ”Sanallista arviointia tulisi lisätä näin suppean asteikon takia.”
- ”Nyt ollaan liian lähellä hylätty/hyväksyty.”
- ”Joissakin vastauksissa pelätään Venäjä mallia, kaikki on yhtä massaa.”
- ”Rajatapauksia on huono arvioida kun on niin suppea asteikko, laajempi asteikko olisi oikeudenmukaisempi.”
- Osassa vastauksissa myös pohdittiin vanhempien huolta asteikon suppeudesta.
- Mietittiin niin, että saako nyt huonompi oppilas kakkosen kun ykkönen on niin huono numero ja toinen oppilas saa myös kakkosen vaikka on edellistä huomattavasti parempi.
- ”Laajemmassa asteikossa näkyy myös oppilaan taso erot.”
- Todettiin, että arviointi on helpompaa laajemmalla asteikolla.
- Opiskelijoiden tasavertaisuus oli vastauksissa suurin huolenaihe.

Eräs lainaus vapaasta sanasta: ”Itse koen, että arviointi jonkin verran helpottuu, mutta se ei kerro koko totuutta opiskelijan osaamisen tasosta. En koe tarpeelliseksi tai sitten syynä on muuttovastarinta tai tiedon puute. Oppilaitoksen arviointijärjestelmän muutos aiheuttaa paljon lisätyötä; etenkin kun resursseja on muutenkin vähän.”

Suurinta vastarintaa sai asteikon muuttuminen kesken opintojen, seuraavana mielipiteitä kootusti:

- Monen mielestä asteikkoa ei saa muuttaa kesken opintojen, vaan viisiportaisella jatketaan loppuun asti.
- ”Oppilaat, jotka ovat aloittaneet 5-portaisella arvostelulla ja joiden todistuksessa on 3-portainen arvostelu ovat kokeneet että jos nykyinen nelonen tarkoittaa kakkosta riittäisi huonompikin osaaminen samaan lopputulokseen, eli ihmetellään miten 2,3 ja 4 tulevat näkymään uudessa arvostelussa.”
- Monesta vastauksesta tuli huoli, että asteikko on niin suppea, että se kertoo oppilaiden olevan huonoja, keskinkertaisia ja hyviä.
- Monesta vastauksessa pelättiin, että opiskelijat jolla on kuitenkin edes vähän yritystä päättyvät ykköseen.
- Opiskelijat jotka aloittavat opiskelun syksyllä 2009 niin asteikko voitaisiin heille muuttaa.
- Oppilaan oikeusturvan kannalta huono uudistus.
- Kiitettävän kolmonen korostuu ja samoin kakkoseen on tungosta.

Lainaus eräästä kommentista: ”Arviointiuudistus on typerä! Ja vielä typerämpää, jopa ihmisoikeusrikkomuksen asteella menee se, että ensi syksystä lähtien vanhaan arviointiin tottuneet kakkos ja kolmosluokkaisten arviointi muutetaan väkivaltaisesti, heiltä mitään kysymättä, asteikolle 1 - 3.

Kukaan ei enää ajattele opiskelijaa näissä koulu-uudistuksissa, ei Oph, eivätkä koulutuskuntayhtymät! Opettajia ei kuunnella missään, jotka ovat taakkana kuntayhtymille kun heille pitää maksaa palkkaa.”

Suurta huolta kantoi myös aikuiskoulutus, jossa opiskelee paljon aikuisia maahanmuuttajia. Maahanmuuttaja opiskelijoissa on todella suuria eroja ja viisiportainen arviointi asteikko on ollut hyvä. Kolmiportainen on aivan liian suppea heidän osaamisen arviointiin.

Myös uudistuksen puolesta oli muutama kommentti: ”Aluksi 3-portainen tuntuu vaikealta, mutta sitä kyllä oppii käyttämään, Kannattaa aina uutta kokeilla, kolmiportaisen arviointiasteikon kautta toteutuu kriteeripohjainen arviointi, koska

arviointikriteerit on määritelty tutkinnon perusteissa kolmella tasolla, helpottaa ja järkevöittää opiskelijoiden valmennusta.”

Eräs kommentti: ”Tulee taas kerran meille ”hallintoalamaisille” tiukassa aikataulussa. Pitäisi ehtiä tekemään työnsä ja OPH voisi unohtaa hetkeksi nämä kaikki ”kokeilut”. Nuorten näytöt ovat jo menossa täysin perseellensä. Paperilla kaikki saadaan näyttämään hienolta, mutta käytäntö onkin sitten jotakin muuta. Kun katson tuonne luokkaan ja mietin esim. kahta opiskelijaa. Toinen 2 - 3 asteikolla ehkä kakkonen ja toinen 4 - 5 asteikolla ehkä viitonen. Tässä järjestelmässä annan numeroiksi 3 ja 4, mutta uudessa molemmille 2? Eivät taatusti ole ammatillisesti numerolla arvioituna tasavertaisia, mutta milläs tulevaisuudessa erottelet. Pitääkö numero 3:n kynnystä pienentää? Nyky 5:n kriteereillä ei monikaan tuu saamaan 3:sta. Numero 5 on aika usein vähän kuin ”palkinto” hyvästä työstä, ammattiosaamisen kokonaisvaltaisuudesta ja asenteesta omaa alaa ja tekemistään kohtaan. Ehkä työnantajat ottavat jatkossa helpommin töihin numeroilla 2 ja 3. Joskus olen kuullut työnantajien suusta, kun hakevat asentajia, että saisivat sellaisia ”kolmosen miehiä”, 4 ja 5 numerolla varustetut opintokortit ”pelästyttävät” työnantajia, luulevat usein että nämä ovat lukutoukkia, eivätkä kädentaitajia. Näinhän ei ole aikoihinkaan ollut. Kyllä isompia numeroita on annettu OSAAMISESTA, ei pelkästään kuinka teoriakokeissa on pärjätty. Tätä taustaa vastaan ehkä opiskelijoiden tasapuolisempi kohtelu työnhakutilanteissa paranee asteikolla 1 - 3. Uutta OPS:a kun tulkitsee, niin kaiken tarkoitushan tuntuu nyt olevan koulutuksen läpimenon varmistaminen. Ykkösen kriteerit ovat hyvin löysät ja ilmeisesti ns. ”nelosluokkalaiset” ovat vain kustannusrakenne koulutuksen järjestäjille. Paperit kouraan, oli osaamisen taso mikä tahansa? Joskus on ammatti-identiteetti aika kovilla. Täytyy vain ajatella, että vastuu siirtyy palkkaavalle työnantajalle, onko oppilas hyvä vai ei. Sitä, miten jatkokoulutus selviää uusista hakupapereista, joissa on 1 - 3 numerot olisi mielenkiintoista kuulla. Mielestäni kuitenkin kaikki energia ja resurssit pitäisi suunnata tekemiseen, arviointi on usein vain järjestelmää varten ja sen kyllä pystyy hoitamaan tarvittaessa. Tätä taustaa vasten ilman arviointejakin täältä tulee ihan yhteiskuntakelpoista porukkaa.....JOKA KEVÄT!”

5.6 Yhteenveto tutkimustuloksista

Tutkimustuloksia vertailtiin jokaisessa kohdassa kohta kerrallaan sekä peilaamalla tuloksia, onko opettajalla aiempaa kokemusta kolmiportaisesta arviointiasteikosta (kuvio 3). Tämän perusteella on tässä kappaleessa verrattu suhtautumisia jo kokemusta omaavien ja ensikertaa kolmiportaisella asteikolla arvioivien välillä. Suuria eroja ei missään kohdassa vertailuryhmien kesken syntynyt.

Mielenkiintoisimmat vastukset olivat vapaan sanan osassa. Niiden kielellisestä ja kirjoitusasusta ei välttämättä olisi osannut kertoa, tehtiinkö kysely opettajan tehtävissä työskenteleville henkilöille vaan jonkun muun koulutuksen omaaville ihmisille. Voimakkaasti puoltavia kommentteja oli vähän ja muutosvastarintaa oli havaittavissa. Osa tutkimukseen vastanneista ei selvästikään tiennyt uudistuksen tulemisesta ja sen todellisista vaikutuksista omaan työhönsä. Vastustusta näkyi kuitenkin olevan sekä uudistuksen pelosta että myös osittain jo koettuun asteikon riittämättömyyteen perustuen.

Uudistus on tarkoitettu työelämälähtöiseksi, mutta kommentteissa ei monikaan vastaaja kyseenalaistanut, onko työelämää jo valmennettu muutokseen. Ensimmäiset opiskelijat hakivat jo kuitenkin vain kolmen kuukauden kuluttua kyselyn toteuttamisesta töihin uusilla arvosanoilla. Välissä oli myös uudistuksen tiedottamista hankaloittamassa kesälomat ja opetuksen kesäkeskeytykset.

5.7 Eräs kokemus muutoksesta

Keväällä 2009 oli eräässä aikuiskoulutuskeskuksessa perustutkinto-opiskelijoita viimeistä kertaa työssäoppimisjaksolla ja sen jälkeen heillä oli kolmen viikon kesäkeskeytys. Kesäkeskeytyksen jälkeen olisi vielä muutama viikko opiskelua ja sitten toivottavasti työelämän palvelukseen. Ennen työssäoppimista kaikki kokeet, ryhmätyöt ja harjoitukset oli arvioitu ja kouluttaja oli tehnyt opintosuoritusotteen.

Kesäkeskeytyksen aikana kouluttaja saa tiedon, että arviointiasteikko on heidän kohdallaan muutettava. Valmistumispäivään oli aikaa enää kuusi päivää. Kesäkeskeytyksen jälkeen, kouluttaja kertoi opiskelijoille muutoksesta, kouluttajasta tuntui ettei muutos aiheuttanut suurtakaan hämmästyksiä. Mutta sitten itse päätöstilaisuudessa, kun opiskelijat saavat opintosuoritusotteen, he alkoivat asiaa uudelleen pohtia. Opiskelijat olisivat halunneet tietää erityisesti arvosanan 2 kohdalla, oliko se ollut kolme vai neljä alkuperäisessä opintosuoritusotteessa. He toivoivat, että kouluttajalla olisi ollut kopio alkuperäisestä vanhan asteikon opintosuoritusotteesta. Ryhmän oli ollut hyvin aktiivinen opiskeluissaan ja monella oli kyllä jo työpaikkakin tiedossa, mutta ne joilla ei ollut, ihmettelivät miten työnantaja oli tiedotettu arviointiasteikon muutoksesta. He miettivät tietääkö työnantaja, että kaksi on hyvä numero.

Muutos aiheutti myös valtavasti töitä kouluttajalle, ei ollut helppoa vetää numeroista kolme ja neljä kakkosta. Kouluttajan oli mietittävä tarkkaan oliko numero jokin muu kuin hyvä 2. Aikuisopiskelijat ovat usein hyvin motivoituneita opiskelijoita ja tekevät opiskelujen onnistumiseksi paljon töitä, muiden töiden ohella. Usea opiskelija oli aikonut jatkaa opiskeluaan, mutta arviointiasteikon muutos ei ainakaan lisännyt motivaatiota vaan päinvastoin. Kouluttajan ei ollut helppo edustaa opetuslaitosta pettyneiden, ärtyneiden ja vääryyttä kokeneiden opiskelijoiden päätöstilaisuudessa.

Jälkikäteen ajatellen, eikö olisi ollut järkevämpää antaa numerot vanhan asteikon puitteissa, koska koulutus oli jo näin lopussa. Mitenkähän nuorisasteen opiskelijat muutoksen ottavat vastaan? Oliko tämä asteikon muuttaminen sittenkään ihan loppuna asti ajateltu. Kyseisessä tarinassa se ei ainakaan saanut hyvää vastaanottoa.

Toivottavasti se ei vaikuttanut liikaa niihin opiskelijoihin, jotka olivat aikoneet jatkaa opiskelua ja heillä todellakin oli eväät siihen. Entä mikä on opiskelijan oikeus tässä asiassa, vai onko sitä? Olisiko kouluttajaa voinut tässä asiassa tehdä jotakin etukäteen? Olikohan Opetushallitus unohtanut aikuisopiskelijat, koska koulutukset jatkuvat siellä vaikka muut ovat ”kesälaitumilla”. Olisiko opettajan pitänyt antaa vanhoista todistuksista kopiot, koska opiskelijat niin halusivat. Olisiko opettajalla ollut siihen oikeus, olisi ainakin helpottanut opettajaa. Niin ja vielä lopuksi, miksi tämä muutos tehtiin ja ketä se palvelee, ei ainakaan opiskelijoita. Ei ihme että heillä on internetissä vetoamus asiasta, taisi vain tulla liian myöhään, se oli kai tarkoituskin?

6 Yhteenveto

Tämän kehittämishankkeen tarkoituksena oli tukia ammatillisen toisen asteen oppilaitoksen arvosteluasteikon muuttumisen vaikutusta. Tavoitteena on kartoittaa syksyllä voimaan tulevan arviointiasteikon muutoksen vaikutusta opettajan työhön sekä heidän suhtautumista uudistukseen. Kysely lähetettiin sähköisesti useaan oppilaitokseen mm. Vaasan ammattiopiston eli 2. asteen opettajille ja Vaasan aikuiskoulutuskeskuksen opettajalle. Kyselyyn vastasi 411 opettajaa. Heistä 313 opettajaa työskentelee nuorisoasteen tutkintoihin valmistavassa koulutuksessa ammattiopistolla ja 92 aikuiskoulutuksessa

Tutkimuksessa tarkasteltiin uutta arviointiasteikkoa ja opiskelua ammatillisella toisella asteella sekä työssäoppimista. Ammatilliset perustutkinnot ovat kolmevuotisia, 120 opintoviikon laajuisia ja niihin sisältyy työssäoppimista vähintään 20 opintoviikkoa. Ammatillisen perustutkinnon suorittaneella on yleinen jatko-opintokelpoisuus ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Ammatillisesta koulutuksesta voi valmistua kahdeksalta eri koulutusosalta yli sataan ammattiin ja suorittaa samalla myös ylioppilastutkinnon.

Työssäoppimisen yleisiä tavoitteita ovat koulutuksen työelämävastaavuuden lisääntyminen, ammattitaitoisen työvoiman saannin helpottuminen, nuorten välittömän työllistymisen edistäminen, nuorten työmarkkinoille siirtymisen helpottaminen ja työmarkkinatietouden lisääminen. Tavoitteena on myös syventää ammatillista osaamista, tehdä tutuksi työelämän pelisääntöjä ja toimintatapoja, ehkäistä syrjäytymistä, mahdollistaa opettajien ja asiantuntijoiden vaihtoa sekä vahvistaa ammatillisen koulutuksen vetovoimaisuutta.

Lisäksi käytiin läpi eri arviointimenetelmiä. Perusteelliseen kattavaan arviointiin tarvitaan useita eri arviointimenetelmiä. Arvioinnin luotettavuus kasvaa, kun käytettyjen menetelmien määrä kasvaa. Arviointimenetelmien ominaisuudet ohjaavat opettajan valintoja, myös opiskelijalle tehty oppija analyysi auttaa opettajaa kohdistamaan arviointia oikeaan arviointimenetelmään.

Saatujen tutkimustulosten mukaan yli puolet vastaajista koki muutoksesta olevan vain vähän hyötyä opettajille. Asteikko on yleisesti ottaen opettajien mielestä liian suppeaa. Lisäksi opettajan kokivat vaikeutena uuden arviointiasteikon myötä opiskelijoiden motivoimisen.

Osalla opettajista oli aikaisempaa kokemusta kolmiportaisesta arvioinnista (28%) enemmistöllä (72%) ei kuitenkaan aikaisempaa kokemusta ollut. Yli puolet vastaajista piti informaatiota uudesta arvioinnista riittämättömänä, suurin osa opettajista olisi halunnut olla mukana vaikuttamassa tai ainakin keskustelemassa asiasta. Kysymyksessä muutoksen tarpeellisuudesta haluttiin tietää kuinka tarpeellisena vastaajat pitivät arvoasteikon muutosta. Muutosta tarpeettomana piti 58 % vastaajista. 29 % vastaajista ei osannut sanoa, onko muutos tarpeellinen. Jos verrataan tuloksia kysymykseen informaation tasosta, jossa liian vähän tietoa asiasta oli saanut mielestään 62 % vastaajista, huomataan että tiedon vähyys saattaa olla syynä epätietoisuuteen muutoksen tarpeellisuudesta. Tulosten tutkinnan perusteella voitaneen kuitenkin päätellä, että yli puolet opettajista ei pidä arviointiasteikon muutosta tarpeellisena. Uusi arviointiasteikko koettiin myös suppeudessaan riittämättömäksi.

Ammattitaidon arvioinnissa kolmiportainen asteikko koettiin riittäväksi. Mielipiteenä esitettiin kuitenkin se, että työnantajille ei ole tässä vaiheessa informoitu uudistuksesta tarpeeksi, mikä voi oppilaalle vaikuttaa negatiivisesti työnhakuvaiheessa, ainakin näin alkuvaiheessa. Poikkeuksena arviointiasteikon muutoksessa ovat toisen asteen koulutuksessa opiskelevat erityisoppilaat, sillä heille ammattiosaamisen näytöt voidaan arvioida sanallisesti. Tilanne muuttuu varmaankin ajan myötä kun arviointiasteikko tulee tutummaksi ja arvioita on tehty ohjeistuksen mukaan.

Kun aloitimme kehittämistehtävän työstämistä, meidän oli vaikeata löytää materiaalia tehtävän tekemiseen. Lähteinä käytimmekin pääasiassa Opetushallituksen sivuja. Ongelmia tuotti lisäksi tutkimusluvan puuttuminen. Kysymykset oli lähetetty, mutta lupa anomatta. Saimme kuitenkin tutkimusluvan hyväksytyksi samanaikaisesti, kun vastauksia alkoi tulla. Kiitoksia siitä luvan myöntäjille.

Muutoksen vastustaminen voi olla terve kannanotto. On toki muutoksia, jotka eivät aina vie järkevään suuntaan. Näennäisiä muutoksia ehkä kannattaakin vastustaa, jos ne vievät energiaa mutta eivät anna mitään. Tekemäämme tutkimukseen kannattaisikin tehdä jatkotutkimus muutaman vuoden päästä jolloin tutkimus voisi antaa aivan eri tulokset. On mielenkiintoista havaita että, ihminen jää niin helposti muutoksessa kiinni juuri siihen, mihin hän ei voi vaikuttaa. Emme kuitenkaan tarkoita, etteivätkö opettajat, jotka vastustivat jyrkästi muutosta, voisi ajan myötä hyväksyä uutta arviointiasteikkoa, aika näyttää.

Lähteet

Ammatillinenkoulutus 2009 [Online] [viitattu 13.9.2009] <http://www.ammatillinenkoulutus.com>.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 2008, Valtioneuvosto [Online] [viitattu 13.9.2009] <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080488>.

Edu.fi 2009. [Online] [viitattu 9.10.2009] <http://www.edu.fi/pageLast.asp?path=498,4016,49896,59695,59698>.

ESKOULUTUS 2009 [Online] [viitattu 13.6.2009] <http://www.eskoulutus.com/topp/>.

Hara, V, Hyvönen, R, Myers, D & Kangasniemi, J 2000. Evaluation of Education for the Information Industry. Helsinki: Pikseri julkaisupalvelut.

Helsingin yliopisto 2009. [Online] [viitattu 9.10.2009] http://www.opiskelijakirjasto.lib.helsinki.fi/antoisaan/1_4.html.

Hyppönen, O 2004. Erilaisia oppimisen arviointimenetelmiä. Espoo: Teknillinen korkeakoulu Koulutuskeskus Dipoli.

Jakku-Sihvonen, R 1997. Onnistuuko oppiminen - oppimistulosten ja opetuksen laadun arviointiperusteita peruskoulussa ja lukiossa. Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino.

Keskuspuisto 2009. [Online] [viitattu 9.11.2009] <http://www.keskuspuisto.fi/peruskoulutus/>.

Keuda 2000. [Online] [viitattu 18.9.2009] http://www.keuda.fi/attachments/keuda/keuda_naytto_keskiaukeamaa4_0109_web.pdf.

Koppinen, M-L, Korpinen, E & Pollari, J 1999. Arviointi oppimisen tukena. Jyväskylä: PS-kustannus.(toim.)

Koulutusnetti 2009, opetushallitus [Online] [viitattu 13.9.2009] <http://www.koulutusnetti.fi/index.php?file=65>.

Kpedu 2009. [Online] [viitattu 13.11.2009] <http://www.kpedu.fi/?deptid=11716>.

Lai 2009. [Online] [viitattu 9.11.2009] http://www2.lai.fi/default.aspx?s_id=1417

Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998. [Online] [viitattu 1.11.2009] <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980630>.

Määttä, T, Kotamäki, S, Keränen, S, Pönkä, H & Heino, T 2002. Työssäoppimisen opas koulutuksen järjestäjille. Helsinki: Opetushallitus.

Omnia 2009. [Online] [viitattu 9.11.2009] <http://www.omnia.fi/Resource.phx/sivut/sivut-omnia aikuisopisto/aikuisten-perustutkinnot/kosmetologia.htx?template=print>.

Opetushallitus 2000. Työpaikkaohjaajien koulutus. Koulutusohjelman perusteet. ESR Tavoite 3-ohjelma 2000-2006. Opetushallitus: Helsinki.

Opetushallitus 2006. Näyttötutkinnon perusteet Vartijan ammattitutkinto 2006. Helsinki: Opetushallitus.

Opintoluotsi 2009 [Online] [viitattu 13.9.2009] http://www.opintoluotsi.fi/fiFI/koulutusalat_ja_ammattit.

Oulujärvi, J & Perä-Rouhu, J 2000. Oppiminen työelämässä – työssäoppiminen opiskelussa. Helsinki: Opetushallitus.

Pajukoski, S. ja Koskinen, S. (toim.) 2003. Erilaiset oppijat näytöissä. -Opetus, ohjaus ja näytön toteutus ammatillisessa peruskoulutuksessa. II väliraportti.

PKKY 2009, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä [Online] [viitattu 12,6,2009] <http://www.pkky.fi/Resource.phx/pkky/index.htx>.

Rao 2009. [Online] [viitattu 13.11.2009] <http://www.rao.rauma.fi/index.php?id=721>.

Sedu 2009. [Online] [viitattu 9.11.2009] http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus_Sedu/Opiskelu/Tekniikan_ja_liikenteen_ala/Autoala/Varaosamyynti.iw3

Sovinto 2009. [Online] [viitattu 9.11.2009] <http://www.sovinto.fi/?OPINTOLINJAT:PIENKONEKORJAAJAT>.

Tampereen kaupunki 2009. [Online] [viitattu 9.10.2009] <http://koulut.tampere.fi/materiaalit/to/opas/arviointi/vertaisarv.doc>.

TKK 2009. [Online] [viitattu 9.10.2009] http://users.tkk.fi/sopinto/johdatus_kurssit/paivakirja_ohje.htm.

TONET 2009. [Online] [viitattu 13.9.2009] <http://www.edu.fi/tonet/>.

Turpeinen, R. 1998. Ammattitaito ja sen arviointi näyttökokeissa. Työelämän tutkinnot 4/1998. Opetushallitus: Helsinki.

Uta 1998. [Online] [viitattu 9.11.2009] <http://www.uta.fi/~ja27938/ipopp/esitelma.htm>.

Vaasan ammattiopisto 2009 [Online] [viitattu 13.9.2009] <http://www.vao.fi>.

Viiirret 2002. [Online] [viitattu 5.11.2009] 212.50.196.226/tov/.../TK5_TO_kokokuvaJaakko_Viirret.doc.

Virtuopo 2009. [Online] [viitattu 9.10.2009] <http://www.virtuopo.net/selkokieli/opiskelu/koulutusjarjestelma/nayttotutkinto.html>.

Liite 1: Perustutkinnon koulutusohjelmat opetusaloittain

Koulutusaloja ovat:

- humanistinen ja kasvatusala
- kulttuuriala
- yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- luonnontieteiden ala
- tekniikan ja liikenteen ala
- luonnonvara- ja ympäristöala
- sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
- matkailu-, ravitsemis- ja talousala.

(Ammatillinenkoulutus 2009.)

Humanistinen ja kasvatusala

Alalla järjestetään toimintoja ja tuotetaan palveluja eri-ikäisten monipuolista ja yhteisöllistä vapaa-aikaa varten sekä edistetään ihmisten terveellisiä liikuntatottumuksia. Alan työ on ohjaus- ja avustustyötä, jonka tavoitteena on edistää ihmisen kasvua ja auttaa häntä tunnistamaan voimavaransa, vahvistamaan identiteettiään ja kehittämään oman elämänsä hallintaa.

Viittomakielisen ohjauksen perustutkinto

Viittomakielen ohjaaja toimii viittomakielisten, kuulo- ja näkövammaisten, kielihäiriöisten (esimerkiksi kehitysvammaisten ja dysfaattisten) sekä puhevammaisten ohjaus-, kasvatus- ja avustamistehtävissä.

Viittomakielen ohjaaja

Viittomakielen ohjaaja avustaa ja ohjaa viittomakielisiä lapsiryhmiä esimerkiksi koulunkäynnissä tai vapaa-ajan toiminnassa, kuten kursseilla, leireillä ja kerhoissa. Työpaikkoja on myös hoitolaitoksissa ja päiväkodeissa. Lisäksi ohjaaja tukee ja opastaa kuulovammaisten lasten perheitä.

Viittomakielen ohjaaja voi työskennellä myös yksittäisen lapsen, nuoren tai vanhuksen henkilökohtaisena avustajana. Kuurojen lisäksi hän voi ohjata ja avustaa muita viittomakommunikaatiota käyttäviä henkilöitä, kuten dysfaattisia, autisteja, kehitysvammaisia ja kuurosokeita. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammatti-opisto 2009.)

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto

Lastenohjaaja toimii kasvatus- ja ohjaustehtävissä huolehtimalla lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Lastenohjaajan työ on kasvatusta, hoitoa ja huolenpitoa. Hän työskentelee ennen kaikkea varhaiskasvatuksen tehtävissä, mutta myös erilaisten perheiden ja kouluikäisten lasten kanssa.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Lastenohjaaja

Lapsi- ja perhetyön perustutkinto on toisen asteen 3-vuotinen perustutkinto. Tutkinnon suorittaminen antaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Koulutusta järjestetään peruskoulu- ja ylioppilaspohjaisena nuorisoasteen koulutuksena, näyttötutkintoon valmistavana aikuiskoulutuksena ja oppisopimuskoulutuksena. Tutkintonimike on lastenohjaaja.

Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija omaksuu laaja-alaiset ammatilliset valmiudet, joiden turvin hän voi toimia työn edellyttämässä kasvatus- ja ohjaustehtävissä lapsen ja perheen kasvua ja hyvinvointia tukien. Koulutus antaa edellytykset työskennellä esimerkiksi seurakunnan lapsi- ja perhetyössä, kunnallisessa päivähoitossa, leikkitoiminnassa sekä lasten vapaa-ajantoiminnassa, kuten leiri- ja iltapäivätoiminnassa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammatti-opisto 2009.)

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinto

Nuoriso-ohjaaja ohjaa erilaisia harrastusryhmiä, liikuntaa sekä kulttuuri-, luonto- ja elämystoimintaa. Työn tavoitteena on tukea nuorten kasvua, ehkäistä syrjäytymistä sekä opettaa kansalaisvalmiuksia ja elämänhallinnan taitoja. Vapaa-aikatoimintaan suuntautuneet voivat työskennellä myös lasten, aikuisten ja vanhusten parissa.

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajat työskentelevät yleensä kuntien, seurakuntien ja järjestöjen palveluksessa nuorisotalojen ja -kahviloiden, kerhojen, tapahtumien ja työpajojen ohjaajina. He voivat sijoittua myös hallintotehtäviin tai järjestöjen tiedotus- ja koulutustehtäviin. Työpaikkoja on myös vapaa-ajan- ja elämyspalveluyrityksissä, lastenkodeissa sekä hoito- ja kuntoutuslaitoksissa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Kulttuuriala

Kulttuurialalla tuotetaan elämyksiä ja palveluita, jotka lisäävät elämän laatua. Kulttuurialan ammattilaisia tarvitaan tulevaisuudessa tekemään työtään perinteisten väylien lisäksi myös jatkuvasti uudistuvassa mediassa. Kulttuurialalla on kuusi perustutkintoa ja yhteensä kahdeksan koulutusohjelmaa.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto

Käsi- ja taideteollisuusosalalla suunnitellaan ja valmistetaan asiakkaille tuotteita sisustukseen, vaatetukseen ja elinympäristöön. Alan yhteisiä osaamisalueita ovat esteettinen, visuaalinen ja kulttuuriosaaminen, tuotteiden valmistus ja kädentaidot sekä yritystoiminta tai toiminta itsenäisenä ammatinharjoittajana.

(Ammatillinenkoulutus 2009.)

Artesaani

Viherrakentamisen artesaanin perustutkinnon tavoitteena on antaa opiskelijalle tarvittava perusosaaminen itsenäisten viherrakennustehtävien suorittamiseen. Tavoitteena on, että viherrakentamisen artesaani pystyy tulkitsemaan piha- ja puistosuunnitelmia ja rakentamaan niiden mukaista ympäristöä. Viherrakentamisen artesaani osaa tehdä myös viherympäristöä ylläpitäviä toimenpiteitä ja käyttää alalla tarvittavia koneita ja laitteita.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Audiovisuaalisen viestinnän perustutkinto

Alalla tuotetaan elokuvia, video-, radio- ja tv-ohjelmia. Tekninen kehitys on luonut uusmedian ja sen tuotteet: multimediat, interaktiiviset ohjelmat, web-sivut, DVD-elokuvat, pelit ja wap-palvelut. Alalla tarvitaan sekä ammatillisia moniosaajia että erityisosaajia. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammatti-opisto 2009)

Media-assistentti

Media-assistentit toimivat media-alalla avustavissa töissä. Kuitenkin koulutus pitää sisällään sen, että he ovat valmiita huomattavasti vaativampiinkin toimenkuviin. Media-assistentit toimivat multimediami puolen tekijöinä, elokuvien ääni- ja valoassistentteina, valokuvausstudioissa, trikkisuunnittelijoina. Tekeminen on kiinni omasta osaamisesta. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Kuvallisen ilmaisun perustutkinto

Kuvallinen ilmaisu on tärkeä osa visuaalista viestintää, joka näkyy ympäristössä esteettisenä ja luovana toimintana ja tuotteina. Kuvallisen ilmaisun osaamisalueita ovat graafinen suunnittelu, kuva- ja mediataide sekä valokuvaus.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Kuva-artsaani on kuvallisen ilmaisun perustutkinnon tutkintonimike. Tutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa. Tutkinto suoritetaan 3 vuodessa kuvallisen ilmaisun koulutusohjelmassa. Opinnoissa erikoistutaan graafiseen suunnitteluun, kuva- ja mediataiteeseen tai valokuvaukseen. Kuva-artsaani voi työskennellä kuvallisen ilmaisun, taiteellisen suunnittelun sekä tuotesuunnittelun ja -kehittelyn tehtävissä esimerkiksi kuntien tai yritysten palveluksessa. Kuva-artsaani voi toimia myös itsenäisenä yrittäjänä. Tyypillisiä ammatteja saattavat olla valokuvaaja, graafikko, kuvanveistäjä tai taidemaalari. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Tanssialan perustutkinto

Henkinen luovuus ja taitoa vaativa fyysinen prosessi yhdistyvät tanssijan työssä. Tasokkaan ammattitaidon edellytyksenä on tekninen osaaminen yhdistyneenä tulkintaan ja ilmaisuun. Tanssijan tehtäviin kuuluu mm. tanssin eri aloilta perinteistä ohjelmistoa sekä nykykoreografioita. Työhön sisältyy esiintymistä ja harjoittelua ryhmän jäsenenä sekä kanssakäymistä yleisön kanssa.

Tanssijan koulutusohjelma

Tanssialan ammatillisesta koulutuksesta voi valmistua ammattitanssijaksi sekä myös valita tanssialan muihin tehtäviin. Suuntautumisina voi valita tanssin eri lajeihin. Aikaisempi kokemus tanssin alalta esimerkiksi aktiivisen harrastamisen kautta on yleensä vahvuus, jopa edellytys koulutukseen pääsemiseen. Tanssija voi valmistuttuaan hakeutua töihin, riippuen siitä mihin tanssityyliin hän suuntautuu. Vakituksia tanssijan työpaikkoja tarjoavat esimerkiksi suuremmat teatterit ja Suomen kansallisbaletti. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Musiikkialan perustutkinto

Musiikkialan ammattilaiset ovat usein aloittaneet musiikkiopintonsa jo lapsena. Taitojen taitovaateet ovat kasvavia, ja ammattilaisten työnkuva on moni-puolistuva. Muusikon koulutusohjelma antaa ammatilliset perusvalmiudet ja yleisen korkeakoulukelpoisuuden tutkinnon laajuus on 120 ov ja suuntautumis-vaihtoehdot klassinen musiikki ja rytmimusiikki. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Musiikkiteknologi, pianonvirittäjä

Pianonvirittäjän koulutuksessa on yrittäjähenkisyys korostettu, sillä tavoitteena on että ammatinharjoittajan monipuolinen osaaminen ja jatkuva itsensä kehittäminen on avainasemassa. Pianonvirittäjän tutkinnon suorittaminen antaa mahdollisuuden hakea jatko-opintoihin mm. ammattikorkeakouluun. Koulutus on tarkoitettu kaikille alalle soveltuville henkilöille. Opiskelijat valitaan soveltuvuustestien perusteella. (Keskuspuisto 2009.)

Sirkusalan perustutkinto

Tavoitteena on valmistaa luovia ja taitavia sirkusammattilaisia, jotka kykenevät työskentelemään niin yksin kuin ryhmässäkin. Opetuksen pääpaino on sirkusteknisessä harjoittelussa. Teatteri- ja liikeilmaisuu ovat vahvassa osassa luomassa monipuoliseen ilmaisuun kykeneviä esiintyjiä. Koulutus antaa valmiudet sirkusalan osaamista edellyttäviin tehtäviin muun muassa sirkus-, teatteri- ja musiikkialalla.

Opetuksen pääpaino on sirkusteknisessä harjoittelussa, mutta myös teatteri- ja liikeilmaisulla on merkittävä osa opetussuunnitelmassa. Koulutus edellyttää hyvää fyysistä kestävyyttä, minkä vuoksi jotkin sairaudet, esimerkiksi vaikea astma, voivat olla esteenä koulutukseen pääsulle. Suuri osa alan ammattilaisista toimii freelancerina lyhyissä työsuhteissa. Mahdollisia työpaikkoja ovat sirkus, teatteri ja erilaiset esiintyjäryhmät. Sirkusalan ammattilaiset voivat toimia myös harrastajien opettajina. (Ammatillinenkoulutus 2009, Koulutusnetti 2009.)

Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala

Perustutkinnon suorittanut voi työskennellä asiakaspalvelussa, myynnissä, markkinoinnissa, toimistoissa, tietohallinnossa sekä informaatio- tai tietojenkäsittelyssä. Alalla on yksi perustutkinto ja siinä on kolme koulutusohjelmaa.

Liiketalouden perustutkinto

Liiketalouden moni osaajia tarvitaan työelämässä kautta linjan ja kaikilla eri aloilla. Perustutkinnon koulutusohjelmat valmentavat monipuolisesti yrityksen tai yhteisön työtehtäviin.

Merkonomi

Alan tutkinnon suorittaneet henkilöt työskentelevät kaikilla elinkeinoelämän aloilla liiketaloudellista ja kaupallista osaamista vaativissa tehtävissä. Niitä ovat esimerkiksi eri alojen asiakaspalvelu, myynti- ja markkinointitehtävät (myös ulkomaankaupan alalla), taloushallinto, kirjasto - ja informaatiopalvelut, rahoitus ja vakuutusalan tehtävät. Liiketalouden perustutkinnon suorittaneella henkilöllä on yleinen jatko- opintokelpoisuus.

Sen mukaan hän voi pyrkiä ammattikorkeakouluihin tai yliopistoihin. Luontevia jatkokoulutusmahdollisuuksia ovat liiketalouden ammattikorkeakoulu-tutkinto, tradenomi tai kauppatieteiden kandidaatin (alempikorkeakoulututkinto), sekä kauppatieteiden maisterin (ylempi korkeakoulututkinto) tutkinnot.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Luonnontieteiden ala

Alan perustutkinnon suorittaneet toimivat erilaisissa tehtävissä, jotka liittyvät yritysten ja organisaatioiden tietojenkäsittelyyn, hallintoon ja palvelutehtäviin. Alalla on yksi perustutkinto ja kaksi koulutusohjelmaa.

Tietojenkäsittelyn perustutkinto

Liike-elämän tietojenkäsittelytehtävien parista löytyy mielenkiintoisia töitä aina asentamisesta myyntiin ja markkinointiin sekä kouluttamisesta pienen yrityksen konsultointiin saakka.

Datanomi

Informaatioteknologiapalvelujen ja markkinoinnin datanomi kouluttaa, avustaa ja neuvoo yrityksen muita työntekijöitä tietotekniikan käytössä sekä ratkaista ohjelmien käytössä esiintyviä ongelmia. Datanomi osaa asentaa ja käyttää työvälineohjelmia sekä myydä ja markkinoida tietoteknisiä laitteita. Hän osaa viestiä käyttäen tietoverkkoja ja multimediaa. Datanomi osaa myös käyttää tietoverkkoja yrityksen toimintaympäristönä tietoverkkomarkkinointiin, sähköiseen asiointiin ja palveluprosesseihin sekä yritysten verkostoitumiseen ja etätyöhön.

Datanomi työskentelee tietotekniikan erikoisosaamista vaativissa tehtävissä. Mahdollisuutena ovat kaikkien toimialojen liiketalouden asiantuntemusta vaativat tietojenkäsittelyn tehtävät. Datanomi voi toimia myös yrittäjänä. (Koulutusnetti 2009.)

Tekniikan ja liikenteen ala

Tekniikan ja liikenteen koulutusalaalla on kaikkiaan 26 perustutkintoa. Valmistuneet sijoittuvat moniin erilaisiin tehtäviin teollisuuden, korkean teknologian, pienyritysten ja liikenteen alueilla. Koulutusohjelmia on tutkinnoissa 60, mikä kuvaa koulutusalan ammattien monipuolista kirjoa.

Tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto

Tekstiili- ja vaatetusalaan kuuluu ihmisen pukeutuminen kiireestä kantapäähän, kuten tekstiilimateriaalien valmistus, niiden jalostaminen neuleiksi ja vaatteiksi, päähineiden, jalkineiden ja muiden asusteiden valmistus sekä kaikkien näiden huolto, peseminen ja korjaus. Vaatetuksen koulutusohjelmaan sisältyvät asiakaspalvelu- ja yrittäjyysopinnot antavat valmiuksia toimia vaatetusalan kaupan asiakaspalvelussa ja kokemuksen myötä mahdollisuudet toimia itsenäisenä yrittäjänä. Peruskoulupohjaisilla vaatetusompelija-, sisustusompelija-, modisti- ja vaatturiopiskelijoilla on mahdollisuus valita mm. monialaisia stylisti - suuntautuneita ja trendisisustuksen valinnaisia opintoja. Voit myös suorittaa samanaikaisesti tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinnon, vaatetuksen koulutusohjelman (vaatetusompelijan suuntautuminen) ja ylioppilastutkinnon. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Jalkinealan perustutkinto, Suutari

Jalkinealan perustutkinnon käynyt oppilas voi työskennellä erilaisissa tehtävissä jalkinealalla. Hän voi toimia kenkäsuutarina tai jalkinetehtaassa, hän voi myös tehdä töitä muun nahkateollisuuden parissa. Tärkeätä on visuaalisuus ja Suunniteltujen jalkineiden mukavuus, Monet jalkinetyöntekijät toimivat yksityisyrittäjänä. (Koulutusnetti 2009.)

Painoviestinnän perustutkinto

Graafinen teollisuus edustaa nykyään sekä perinteistä kirjapainoteollisuutta että nykyaikaista viestintäteollisuutta. Kuvankäsittelyn tilalle on tullut digitaalinen painopinnan ja ulkoasun toteutus sekä verkko- ja multimediasovelluksiin liittyviä tehtäviä. Työ edellyttää moniosaamista ja teknisen kehityksen jatkuvaa seuraamista. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kone- ja metallialan perustutkinto

Kone- ja metallituoteteollisuudella on Suomen kansantaloudessa ja ulkomaankaupassa keskeinen asema. Alan työllistävä vaikutus on suuri ja yli puolet tuotannosta menee vientiin. Koneiden ja laitteiden toiminnan ja rakenteen tunteminen, työvälineiden ja työstökoneiden käytön hallinta sekä työpiirustusten ja kytkentäkaavioiden lukutaito ovat alan ammatillisia perustaitoja. Alalla edellytetään erilaisten valmistustekniikoiden osaamista, asennus- ja kokoonpanotöiden hallitsemista ja koneiden käyttö- ja kunnossapitotaitoja. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Automaatioasentaja, kunnossapitoasentaja

Automaatioasentaja kytkee käyttöön automaatiojärjestelmiä teollisuus- ja palvelulaitoksissa sekä korjaa ja huoltaa niitä. Automaatioasentaja voi erikoistua prosessiautomaatioon, kappaletavara-automaatioon tai mekatroniikkaan. Kunnossapitoasentaja on erikoistunut automaatiojärjestelmien ja koneiden korjaamiseen ja huoltamiseen. Työpaikkoja on teollisuuslaitosten lisäksi huoltoyrityksissä ja kiinteistöhuollossa. Koulutusohjelmasta valmistuneen muita ammattinimikkeitä ovat esimerkiksi kiinteistöhoitaja, mekatroniikka-asentaja, puhdistamonhoitaja ja raudoituskoneenhoitaja. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Valaja, valumallinvalmistaja

Koulutuksen tavoitteena on suorittaa kone- ja metallialan perustutkinto (120 ov) valaja, johon kuuluu pakollisina osina kone- ja metallialan yleisosaaminen ja valimotekniikan yleisosaaminen. Lisäksi opiskelija suorittaa kolme (3) valinnaista tutkinnon osaa. Näyttötutkinto suoritetaan tutkinnon osittain koulutuksen aikana omalla työpaikalla sekä oppilaitoksessa.

Koulutus on tarkoitettu valimoalasta kiinnostuneille, alalla jo työskenteleville sekä ilman valajan tutkintoa oleville henkilöille. Koulutukseen osallistuvilla ei tarvitse olla aikaisempaa kokemusta valimoalalta. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Hienomekaanikko, koneenasentaja, koneistaja, levyseppähitsaaja, työvälinevalmistaja

Kone- ja metallialan perustutkinnon suorittaneet osaavat valmistaa ja koota erilaisia metallialan tuotteita sekä asentaa ja kunnostaa alan koneita ja tuotantolinjoja. Käsi- ja tietokoneohjattujen koneiden käytön ja ohjelmoinnin osaaminen sekä työkalujen ja työstökoneiden käyttötaidot ja työturvallisuus ovat keskeisesti tavoiteltavia osaamisalueita, samoin kuin teknisten piirustusten ja työohjeiden tunteminen ja ymmärtäminen. Valmistustekniikan osaamisalalla voi suuntautua koneistukseen, levy- ja hitsaustyöhön tai koneenasennukseen. Koneenasentajilla on asennus- ja kokoonpanotaitojen lisäksi tiedot automaatiojärjestelmistä sekä huolto- ja kunnossapitotöiden osaamista. Koneenasentaja kokoaa ja asentaa paikalleen koneita ja laitteita. Hän huolehtii myös niiden koekäytöstä, tarkastuksesta ja huollosta. Koneistaja tietää miten teräs ja muovi muotoutuvat. Kappaleet lastutaan suunnittelijan teknisiä piirustuksia seuraten.

Työhön sisältyy myös tietokoneohjattujen työstökoneiden ohjelmointia ja käyttöä. Opinnot painottuvat metallien ja muovien sorvaukseen, jyrpintään ja hiontaan. Levyseppähitsaajan käsissä syntyvät erilaiset kotelot, kaapit, säiliöt, palkit ja rakennusteollisuuden metallituotteet. Valmistuksen laadun on täytettävä tiukat vaatimukset. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Talotekniikan perustutkinto

Tutkinto antaa monipuoliset perusvalmiudet talotekniikan työtehtäviin. Talotekniikan osaamista tarvitaan uudisrakentamisessa sekä kiinteistöjen ylläpidossa ja korjauksissa. LVI-alalla suunnitellaan, asennetaan ja huolletaan kiinteistöjen lämpö-, vesi- ja ilmastointilaitteita ja -järjestelmiä. Perinteiseen LVI-alaan sisältyy yhä enemmän säätöjä automaatiotekniikkaa sekä pienimuotoisia sähköasennuksia.

(Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kiinteistönhoitaja

Tutkinnon suorittanut voi toimia kiinteistönhoitajana tai huoltomiehenä kiinteistöhoitoalan yrityksissä. Työnkuva on laaja ja työ itsenäistä. Opiskelu antaa varmuutta hoitaa päivittäiset tehtävät ammattitaidolla ja tehokkaasti. Tutkinnon suorittaminen mahdollistaa myös jatko-opinnot vastaavan alan ammattikorkeakoulussa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

LVI-asentaja

Talotekniikan LVI-asentajan työtehtävät koostuvat lämmityksen, vesihuollon, viemäröinnin ja ilmastoinnin asennuksista, korjauksista ja huolloista. Uudisrakennukset ja vanhojen rakennusten saneeraustyöt työllistävät LVI-asentajaa. Työ on itsenäistä ja edellyttää alan osaamisen lisäksi hyvää asiakaspalvelutaitoa. Tietotekniikan osaaminen korostuu, sillä säätö- ja ohjausjärjestelmät perustuvat yhä enemmän tietotekniikkaan. LVI-asentaja voi toimia myös LVI-alan liikkeissä myyjänä tai varastomiehenä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Tekninen eristäjä

Tekninen eristäjä eristää LVI-alan ja teollisuuden putkistot ja laitteistot. Teknisellä eristyksellä hallitaan erilaisten tuotantoprosessien lämpötiloja energiansäästön, käyttövarmuuden ja tehokkaan tuotannon aikaansaamiseksi. Samoin eristyksellä voidaan pienentää jakeluverkostojen lämpöhäviöitä ja rakennusten energiankulutusta, jolloin pystytään vähentämään myös ympäristöhaittoja. Tarvetta eristämiseen aiheuttavat myös kosteuden tiivistyminen laitteissa ja jäätymissuojaeristykset.

Eristystä tarvitaan myös työturvallisuuden ja viihtyisän asumisen takaamiseksi. Eristettävät laitokset ja prosessit kuuluvat lämpö-, kylmä-, palo- tai äänitekniikan alueeseen. Alan työtehtäville on ominaista suuri vaihtelevuus; ammatissa tarvitaan perinteistä kädentaitoa ja monipuolista osaamista. Työtehtävät vaativat laajalti metalli- ja talotekniikan ammattialojen tietoja ja taitoja. Eriste- ja päällysosien valmistus on vaativaa ohutlevytyötä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Autoalan perustutkinto

Autoalalla ei vain tekninen osaaminen ole ydinasemassa. Monipuolisuus korostuu alalla, sillä asiakaspalvelun tärkeys ja sen hallitsemisen tarve kasvaa, koska toimintaympäristöt ovat kansainvälistyneet voimakkaasti. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Autokorinkorjaaja

Autoalan toimintaympäristö on kansainvälistymässä ja verkostoitumassa. ”Asiakaslähtöisyys ja palvelun laadun merkitys korostuu kaikissa tehtävissä. Edellytyksinä ovat alan monipuolinen osaaminen, teknisten taitojen soveltaminen sekä hyvät asiakaspalvelu- ja yhteistyötaidot. Haasteina ovat uuden tekniikan jatkuva seuraaminen ja soveltaminen sekä materiaalien uudelleenkäyttö.” (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Autoala on kasvuvauhdissa oleva palvelualan merkittävä työllistäjä. Työpaikkoja on huollon ja korjauksen piirissä mm. autokorjaamoissa, huoltamoissa ja kuljetusliikkeissä. Tutkinto antaa perusvalmiudet vaurioituneen ajoneuvon alustan, korin ja korivarusteiden korjaustöihin liittyviin tehtäviin. Koulutuksessa painotetaan kori- ja rakennekorjauksiin liittyvien oikaisu- ja asennustöiden tekemistä nykyaikaisin työmenetelmin. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Automaalari

Koulutusohjelman pääsisältöjä ovat ajoneuvojen perustekniikka, maalauksen eri vaiheet ja menetelmät, sävytys ja koritekniikka. Opiskelussa perehdytään myös muovien ja pintakäsittelyaineiden ominaisuuksiin. Työssä oppiminen tapahtuu pääosin autoliikkeissä ja automaalaamoissa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Automyyjä

Automyyjiltä vaaditaan hyvän kielitaidon hallintaa, myös kokonaisvaltaisempaa autoteknologiaan liittyvää osaamisen taitoa vaaditaan enemmän kuin aikaisemmin. Yhteistyötaidot ovat tärkeä osa automyyjän työkuva. Oma-aloitteisuutta ja yrittäjähenkisyyttä vaaditaan myös hyvältä myyntihenkilöltä, siitä syystä on automyyjän koulutukseen sisälletty myös markkinointia, ajoneuvoihin liittyvää rekisteröintihallintaa ja vakuutuksien tuntemusta. (Koulutusnetti 2009.)

Ajoneuvoasentaja

Ajoneuvoasentaja voi työskennellä auto- ja autotarvikeliikkeissä, korjaamoissa, huoltamoissa ja kuljetusliikkeissä. Tärkeimpiä työtehtäviä ovat ajoneuvojen huolto-, säätö- ja korjaustyöt. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Varaosamyyjä

Varaosamyyjän koulutuksessa ensimmäisen vuoden kevään opinnot ovat pääosin samanlaisia kuin ajoneuvoasentajan opinnot; opiskellaan ajoneuvon rakennetta ja toimintaa. Toisen ja kolmannen vuoden opintoihin sisältyy myyjien perustaitoihin kuuluvaa kaupallista koulutusta varaosamyyjien erityisosaamisen opintoja. (Sedu 2009.)

Pienkonekorjaaja

Pienkoneet ovat yleistyneet kotitalouksissa esimerkiksi ruohonleikkurit, moottorisahat, puutarhajyrsimet ja erilaiset sähkötyökoneet. Nuoret ajavat paljon mopoilla ja skoottereilla. Aikuisilla on myös moottoripyörien harrastuskasvanut ja kasvua tekee myös talvella moottorikelkkailu. Edellä mainittujen koneet tarvitsevat tänä päivänä korkeatasoista ja monipuolista osaamista ja ammattitaitoa. Pienkonemekaanikko koulutuksessa annetaan alan perustiedot ja taidot pienkoneiden korjaukseen. Koulutus on vuoden pituinen ja koulutus sisältää työssäoppimista alan yrityksissä. Koulutus antaa valmiudet pienkonealan perustutkintoon. (Sovinto 2009.)

Lentokoneasennuksen perustutkinto

Perustutkinto antaa valmiudet ilma-alusten huolto-, muutos- ja korjaustehtäviin. Ala ja tutkinto on kansainvälinen ja edellyttää ammatilliselta tarkkuutta, ehdotonta ohjeiden noudattamista, kielitaitoa sekä laaja-alaista teknistä osaamista. Suomessa hyväksytty tutkinto on yhteiseurooppalaisten ilmailumääräysten mukainen, joten työpaikkoja on ympäri Eurooppaa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Lentokoneasentaja

Lentokoneasentajan pääasiallinen tehtävä on huoltaa ja korjata lentokoneita ja helikoptereita. Työtehtäviin kuuluu myös koneiden määräaikaishuoltoja, yleisiä laitehuoltoja ja syntyneiden vaurioiden korjaamista. Työ tapahtuu yleensä isoissa huoltohalleissa ja korjaamoissa. Lentokoneasentajan työtehtäviin kuuluu myös tietokoneella tehtäviä töitä ja vikaraporttien laatimista. lentokoneasentajat työskentelevät lentoyhtiöissä, lentokoneiden huoltoja tekevissä yrityksissä, rajavartiosta ja armeijan ilmavoimissa. Lopullisen koulutuksen ja kokemuksen antaa yleensä työnantaja. Lentokoneasentaja on yleiseurooppalaisten ilmailumääräyksien mukaan tehty tutkinto. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Lennonjohdon perustutkinto

Tutkinto antaa valmiudet toimia lähi- ja lähestymislennonjohtajana sekä jatkokoulutusvalmiudet alan muihin tehtäviin. Tutkinnon suorittaneella on myös perusvalmiudet kansainvälisiin lennonjohdon tehtäviin. Alansa ammattilainen osaa johtaa vastuullaan olevaa liikennettä turvallisesti. Hän johtaa useita ilma-aluksia sekä maaliikennettä samanaikaisesti aiheuttamatta tarpeetonta viivytystä lentoliikenteelle. (Ammatillinenkoulutus 2009)

Lennonjohtaja

Lennonjohtajan tehtävänä on huolehtia lentoliikenteen turvallisuudesta ja sujuvuudesta. Hän ohjaa ja valvoo liikennettä, tiedottaa sääolosuhteista sekä avustaa tarvittaessa viranomaisia etsintä- ja pelastuspalveluissa. Pienellä lentoasemalla hänen vastuullaan voi olla myös muita asiakaspalvelutehtäviä. Lennonjohtaja työskentelee joko lentoasemalla tai aluelennonjohdossa. Asiakkaita ovat kotimaiset ja ulkomaiset lentoyhtiöt, sotilasliikenne sekä yksityiset lentäjät. Lennonjohtaja käyttää työssään radio- ja tutkajärjestelmiä sekä erilaisia tietoteknisiä laitteita. Työ on useimmiten vuorotyötä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Logistiikan perustutkinto

Tutkinto käsittää tässä logistiikka-alan autonkuljetusta, varastointia ja lentoaseman logistisia palveluja. Kuljetusalan ammattilaiset jotka kuljettavat kaikenlaisia kuljetuksia tarvitsevat logistiikka-alan työntekijöitä kuljettamaan kuljetukset varastoihin ja siitä edelleen eteenpäin kuluttajien käyttöön. Tutkinnon suorittajat työskentelevät myös lentoasemilla missä lentopalveluihin toiminnoissa huolletaan lentoasemilla olevia rakennuksia ja siirretään rahtia moniin eri paikkoihin. Ala on kansainvälinen ja ammattitaitovaatimukset on laaja-alaiset ja vaatii kykyä kehittyä työssään ja erialaisten autojen, työkoneiden ja laitteiden hallintaa ja käsittelykykyä. Tutkinto vaatii myös hyvää kielitaitoa ja tietotekniikka osaamista. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Autonkuljettaja, linja-autonkuljettaja, yhdistelmäajoneuvonkuljettaja

Kuljetuspalveluiden koulutusohjelma antaa valmiudet toimia autonkuljettajana BC - luokan ajoneuvolla. Opiskelussa perehdytään erilaisten ajoneuvojen tekniikkaan ja huoltoon, eri kuormankäsittelymenetelmiin sekä tieliikennelakiin ja asetuksiin. Opiskelun aikana tehdään erilaisia kuljetuksia asiakastöinä. Opiskelun aikana suoritetaan BC - luokan ajokorttitutkinto sekä ADR - ajolupa.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Lentoasemahuoltaja

Lentoasemahuoltaja huolehtii lentokentän kunnosta ja turvallisuudesta. Lisäksi hänen tehtäviään ovat muun muassa lentokoneen siirtely, huolto ja polttoainetäydennys sekä rahdin ja matkatavaroiden lastaus. Lentoasemahuoltajat työskentelevät yleensä ilmailulaitoksen tai ilmailualan yritysten palveluksessa. Muita ammattinimikkeitä ovat esimerkiksi kuormaaja tai terminaalityöntekijä.

(Ammatillinenkoulutus 2009.)

Varastonhoitaja

Varastopalvelujen koulutusohjelman suorittaneen on hallittava varastoalan tehtäviä käsin ja koneellisesti esim. trukilla tai automaattisilla laitteilla. Hänen on osattava tehdä varaston asiakirjat ja varastokirjanpito käsin tai tietotekniikkaa käyttäen. Varastonhoitajan on hallittava logistiikan perusvalmiuksiin kuuluvat asiat, kuten tavaran varastointi, kuljetukset, talous, kierrätys ja tietoverkot. Hänen on tunnettava varastotalous ja sen vaikutus yrityksen talouteen sekä kansainvälisten materiaalivirtojen perustoiminnat. Varastonhoitajan tutkinnon suorittaneet sijoittuvat kaupan, teollisuuden, liikenteen ja julkisen sektorin palvelukseen. Koulutukseen sisältyvänä opiskelija suorittaa logistiikan perustutkinnon varastopalvelujen suuntautumisvaihtoehdon koko- tai osatutkinnon näyttökokeet. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Sähkö- ja automaatiotekniikan perustutkinto

Sähköalan ammattilaisia tarvitaan sähköön tuottamisen, jakelun, siirron, sähköistyksen, sähköasennusten korjauksen ja huollon sekä automaation ja kunnossapidon erilaisissa ammattitehtävissä. Sähkö- ja automaatioalan ammattilainen asentaa ja huoltaa kiinteistöjen ja laitosten sähkö- ja automaatiojärjestelmiä tai jakeluverkkoja. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Sähköasentaja, automaatioasentaja

Sähköalan opinnot antavat perusosaamisen erilaisiin sähköalan asennus-, huolto- ja kunnossapitotehtäviin rakennus- ja energia-aloilla sekä alan teollisuudessa. Koulutuksessa painotetaan turvallisuusmääräysten mukaisten työtapojen sisäistämistä unohtamatta teoreettisen sähkötekniikan ja automaatiotekniikan osaamista. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto

”Tieto- ja tietoliikennetekniikan perustutkinto antaa opiskelijalle tarvittavan perusosaamisen alan tuotanto-, asennus-, huolto- ja kunnossapitotehtäviin.” Alan ammattilaiselle on välttämätöntä työ- ja sähköturvallisuusmääräysten mukaisten työtapojen sisäistäminen. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

ICT-asentaja, elektroniikka-asentaja

Tieto- ja tietoliikennetekniikan koulutusohjelma kattaa nyky-yhteiskunnassa käytössä olevien keskeisten tietoteknisten laitteiden rakenteen ja toiminnan hallinnan. Tieto- ja tietoliikennealalta valmistetaan ICT-asentajiksi tai elektroniikka-asentajiksi. ICT-asentajien työt liittyvät tietokoneiden, palvelinjärjestelmien, tietoliikennelaitteiden ja tietoliikenneverkkojen asennukseen ja ylläpitoon. Elektroniikka-asentajan työkenttää ovat elektronisten laitteiden valmistukseen, asennukseen ja huoltoon liittyvät tehtävät. Asennustyöt kohdistuvat kotitalouksien, liike-elämän ja teollisuuden toimialoille. Alalla voi erikoistua suuntaamalla opintoja muille tekniikan aloille, mm. sähköasennuksiin. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Rakennusalan perustutkinto

Rakennus alan töissä huomioidaan ympäristöamme erilaisissa rakennus kohteissa. Nykypäivän rakentamisessa korostuu ympäristötietoisuus, rakennusten kestävyys vaatimukset ja myös näytäväisyys. Rakennusalan työ sisältää vanhojen kiinteistöjen ja siltojen peruskunnostusta ja kunnossapitoa. Alalla työskentelevältä vaaditaan fyysistä kuntoa, koska työolosuhteet voivat olla vaativia. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Maarakentaja

Maarakennuksen koulutusohjelma antaa valmiudet työskennellä maarakennusalan monipuolisissa tuotanto- ja kunnossapitotöissä ja luo edellytykset kehittyä ja erikoistua johonkin alan työammattiin. Maarakentajan tyypillisiä työtehtäviä ovat maarakennustöihin liittyvien rakenteiden valmistus- ja asennustyöt, putkistojen ja muiden maarakennuselementtien ja tarvikkeiden asennustyöt, maarakenteiden verhousten ja päällysteiden rakennus- ja asennustyöt, liikennealueiden ja - ympäristön varusteiden rakentamis- ja kunnossapito- sekä maisemanhoitotyöt. Koulutusohjelma antaa valmiudet käyttää maarakennustyössä tarvittavia tavanomaisia rakennus- ja kunnossapitokoneita ja laitteita. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Maarakennuskoneen kuljettaja

Ammatti vaatii tekijältään oma-aloitteisuutta, vastuullisuutta, yrittämisen halua sekä yhteistyökykyä. Alan tekniikan kehittyminen edellyttää ammattitaidon jatkuvaa ylläpitämistä ja laatuajattelua. Ammatti vaatii itsenäisiä päätöksiä työmaan kulun kannalta ja rakentamiseen liittyvien piirustusten lukutaitoa sekä paikalleen mittaamista. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Talonrakentaja

Tutkinto antaa perusvalmiudet toimia rakennusalan tehtävissä. Rakennuskohteet vaihtelevat omakotitaloista toimisto- ja teollisuusrakennuksiin ja ne voivat olla uudisrakennuksia tai saneerauskohteita. Ammatilliset opinnot sisältävät mm. rakentamisen perustaitoja, runkotöitä, talonrakentamista, muuraus-, laatoitus- ja rappaustöitä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Kivirakentaja

Uuden koulutusohjelman suorittaminen antaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden. Tutkinnon suorittaneiden työtehtävät voivat liittyä muun muassa kivituoitteiden teolliseen valmistamiseen, teollisuusautomaatioon ja tuotantoprosesseihin. Koulutuksen saaneet voivat sijoittua myös rakennus- ja ympäristökivien asennus- ja korjausrakennustehtäviin sekä vaikkapa muotoilu- tai louhintatehtäviin.

Jatkossa muutkin kuin kivialan koulutusohjelmaa suorittavat rakennusalan opiskelevat voivat valita kivialaan liittyviä tutkinnon osia. Kivialaan liittyvien aineiden opetus voi mahdollistua periaatteessa noin 90:ssä rakennusalan opetusta antavassa oppilaitoksessa. Haasteena tosin Kiviteollisuusliiton mukaan on opettajien saatavuus. Kivialan perustutkintoa on kokeiltu neljässä ammattiopistossa vuodesta 2006 alkaen. Koulutukseen on voinut hakeutua Joensuussa, Lahdessa, Vammalassa ja Pyhäjärvellä. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kaivosalan perustutkinto

Kaivosmies tekee töitä joko maanalaisessa tai maanpäällisessä kaivoksessa. Rikastajan työpaikkana on maanpäällinen kaivoksen rikastamo tai muu työ prosessiteollisuudessa. Alan työtehtävät liittyvät louhintaan, rikastukseen, kaluston huoltoon, tuotannon käynnissä pitoon, kunnossapitoon sekä automaatioon ja prosessinohjaukseen. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kaivosmies, rikastaja

Kaivosalan perustutkinnon opinnoissa opiskelet kaivosalan perustaitoja, joihin kuuluvat kaivossuunnitelmat, koneet ja laitteet, malmin tutkimus ja kairaus, turvallisuus-, ergonomia- ja ympäristötietous. Voit suuntautua joko jalostusprosesseihin tai louhintaan. Kaivosalalla tarvitaan ammattilaisia louhintaan ja rikastukseen, kaluston kunnossapitoon, huoltoon ja tuotannon käynnissä pitoon sekä automaatioon ja prosessinohjaukseen. Valmistuttuasi kaivosalalle työpaikkoinasi voivat olla erilaiset prosessinohjaukset teollisuudessa, malmin jalostus rikastamoissa, louhinta ja erilaiset maanrakennustyöt kaivoksilla sekä automaatio ja kunnossapitotehtävät teollisuudessa tai muissa yrityksissä. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Maanmittausalan perustutkinto

Alalla tuotetaan todenmukaisia karttoja ja tietokantoja. Alan ammattilaiset vastaavat myös erilaisten paikkatietojen paikkansapitävyydestä. Työ edellyttää hyvää tietoteknistä osaamista. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kartoittaja

Kartoittaja työskentelee sekä tietokoneen ääressä toimistossa tai maastossa hyödyntäen nykyaikaista elektro-optista mittauskalustoa. Mittaustuloksista hän valmistaa karttoja 2- tai 3-ulotteisena erilaisia ohjelmia käyttäen. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Puualan perustutkinto

Puutuoteteollisuus sisältää saha- ja levyteollisuuden ja niiden tuotteita jalostavan puusepän- ja rakennusteollisuuden. Puualan yritysten koko on vaihteleva, puusepänteollisuuden yhden hengen yrityksistä levyteollisuuden suuriin tehtaisiin ja sahalaitoksiin. (Ammatillinenkoulutus 2009, Opintoluotsi 2009.)

Levyprosessinohoitaja

Levyprosessinohoitaja työskentelee puualalla erityisesti puulevyteollisuuden, levytuotteiden jatkojalostuksen ja puutavaraliikkeiden palveluksessa. Levyteollisuus tuottaa puupohjaisia rakennuslevyjä, joita käyttää rakennus-, kaluste- ja kuljetusvälineiteollisuus. Levy- ja saha-alan työtehtävät ovat vaativia ja usein numeraalisesti ohjattuja prosesseja. Alan ammattilaisen on tunnettava riittävästi tieto- ja automaatiotekniikkaa sekä ymmärrettävä puunjalostuksen tuotantoprosessin eri vaiheet. Koulutus toteutetaan pääsääntöisesti yhteistyössä alan yritysten kanssa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Puuseppä

Puualan työtehtävät edellyttävät tarkkuutta, huolellisuutta ja erilaisten puumateriaalien ominaisuuksien tuntemista. Puualan työtehtävissä korostuvat käden taidot. Puualan ammattilaisena sinun pitää hallita koko puusepäntuotteiden valmistusprosessi, suunnittelusta aina valmiiksi pintakäsitellyksi tuotteeksi saakka. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Sahaproessinhoitaja

Opiskelijan on tiedettävä, mitä mekaanisen puuteollisuuden aloja kuuluu puutuoteteollisuuteen, ja osattava kuvata pääpiirtein näiden tuotantoalojen prosessit ja päätuotteet. Opiskelijan on tunnettava puukuitu- ja puukemianteollisuuden sekä puuenergiateollisuuden tuotteet ja tiedettävä näiden teollisuudenalojen prosessien pääperiaatteet. Hänen on tiedettävä mitä muita teollisuudenaloja, mm. kone- ja laiterakennusta, kuuluu metsäklusteriin. Opiskelijan on ymmärrettävä klusterin merkitys kansantaloudelle ja sen osaluoiden keskinäiset riippuvuudet. Hänen on tiedettävä, mikä merkitys erilaisella puuteollisuudella on Euroopan teollisuudessa ja kaupassa. Opiskelijan on tiedostettava puun ja metsätalouden merkitys oheistoimintoinen Suomen kansantaloudelle ennen, nyt ja tulevaisuudessa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Veneenrakennuksen perustutkinto

Veneenrakennusalan yritystoiminta koostuu veneveistämöistä, veneensuunnittelusta ja korjauksesta sekä tarvikkeiden valmistuksesta ja myynnistä. Venealan yritykset ovat yleensä pk-yrityksiä, joissa tarvitaan moniosaamista. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Veneenrakentaja

Veneenrakennusosalalla veistetään ja korjataan veneitä sekä valmistetaan veneen tarvikkeita. Alan yritykset ovat yleensä pieniä yrityksiä, joissa tarvitaan moniosaamista. Suurin osa veneenrakentajista valmistaa lujitemuoviveneitä. Puuveneenrakentajina työskentelee n. 150 veneenrakentajaa. Haasteina ovat veneilyn lisääntyvä suosio ja veneenrakennustoiminnan nopea monipuolistuminen. Tutkinto on mahdollista suorittaa joko opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti tai näyttötutkintona. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto

Ammatin kuvaan kuuluu kolme erikoistumisaluetta: perinteinen verhoilu, ajoneuvoverhoilu ja teollinen verhoilu. Alan vaativassa ammattityössä tarvitaan kädentaitojen lisäksi luovuutta, tyylijatua ja hyvää värisilmää. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Verhoilija

Verhoilijan ammatti jakautuu ajoneuvoverhoiluun, perinteiseen verhoiluun ja teolliseen verhoiluun. Ajoneuvoverhoilija sisustaa autoja, vesikulkuvälineitä ja asuntovaunuja. Perinteinen verhoilu on vanhojen huonekalujen kunnostamista ja verhoilua. Huonekaluteollisuudessa työskentelevät teollisuusverhoilijat. Verhoilijalta vaaditaan yhä laaja-alaisempaa osaamista voidakseen toimia kolmella verhoilun osa-alueella. Kiinnostus vanhoihin huonekaluihin kasvaa ja perinteinen käsityötaito tulee säilyttämään arvonsa. Verhoilijan tehtävät tulevat laajenemaan myös muihin sisustamiseen liittyviin töihin.

Kansalliset ja kansainväliset normit tuovat verhoilualalle uusia vaatimuksia ja mahdollisuuksia. Kansainvälinen yhteistyö tuo haasteita verhoilualalle, mikä edellyttää tietoja eri maiden kulttuurista, taloudesta, tuotannosta ja teknologiasta. Verhoilualaa opiskelevilta vaaditaan hyvän motoriikan ja loogisen päättelykyvyn lisäksi värien käytön ja sommittelun kykyjä, asiakaspalvelutaitoja unohtamatta. Tutkinto antaa hyvät perusvalmiudet verhoilijan ammattiin. Useat perustutkinnon suorittaneet ryhtyvät itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi. (Keskuspuisto 2009.)

Sisustaja

Verhoilijan tehtävät ovat laajentuneet myös muihin sisustamiseen liittyviin töihin. Sisustajat työskentelevät kolmen käsityöammatin, verhoilijan, maalarin ja puusepän työtehtävissä. Sisustaja osaa tulkita rakennuspiirustuksia ja kykenee työskentelemään yhteistyössä sisustusarkkitehtien kanssa. Opintoihin sisältyy myös väri-, valo- ja tyylioppia.. Sisustusalan perustutkintoa vaaditaan hyvän motoriikan ja loogisen päättelykyvyn lisäksi värien käytön ja sommittelun kykyjä, asiakaspalvelutaitoja unohtamatta. Sisustaja osaa muodostaa kokonaisvaltaisen näkemyksen sisustustöistä. Sisustaja voi toimia yrittäjänä tai alan organisointi ja asiakaspalvelutehtävissä. (Keskuspuisto 2009.)

Pintakäsittelyalan perustutkinto

Pintakäsittelyalan perustutkintoon kuuluu tietää laaja rakennusten materiaalien tunteminen, jolloin voidaan suorittaa pintojen pintakäsittelyä joita ovat mm maalaaminen ja tapetointi. Pintakäsittelijä tunnistaa eri seinäpintojen ratkaisut jolloin pinnoitus voidaan tehdä esimerkiksi eristykset, laatoitus ja maalaaminen.

Lisäksi lattioiden tasaukset ja rappaustyöt jonka jälkeen asennetaan pinnoitteet. Tuotevalmistuksessa pintakäsittely on tuotteiden maalaamista ja pinnoitteen laittamista esimerkiksi sinkki, nikkeli, kromi, hopea ja kulta. Pintamateriaalit kehittyvät ja uusia pintakäsittelyaineita tulee markkinoilta siksi alan osaaja t tarvitsevat jatkuvaa koulutusta. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Lattianpäällystäjä, maalari

Pintakäsittelyalan perustutkinnon opinnot alkavat pintakäsittelyalan yleis-osaamisen opiskelulla, jonka lopussa suoritetaan koulutusohjelman valinta maalausalan ja pintakäsittelyalan välillä.

Pintakäsittelijän koulutusohjelmassa opiskellaan erilaisia maalaus- ja esikäsittely-tekniikoita sekä niihin liittyvien koneiden, laitteiden ja materiaalien käyttö. Lisäksi harjoitellaan värien käyttöä sekä tekstien ja kuvioden maalaamista. Tavoitteena on työkokonaisuuksien tekeminen suunnitellusti piirustusten ja työselitysten mukaan. Metallipintojen lisäksi opiskellaan korjaamaan ja maalaamaan muoviosia, joita nykyautoissa käytetään. Pintakäsittelijän koulutusohjelma painottuu ajoneuvo- ja ruiskumaalaukseen. Tuleva työpaikka voi olla esim. automaalaamo tai metallialan yritys. Pintakäsittelijän ammatti on mielenkiintoinen ja haastava, jossa voi toteuttaa maalausalan käsityötaitoja. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Puuteollisuuden pintakäsittelyjen koulutusohjelma

Puuteollisuuden pintakäsittelyn koulutusohjelmasta valmistuu pintakäsittelijöitä, jotka viimeistelevät huonekaluja ja muita puutuotteita. Työ voi olla myös maalaus-, lakkaus- ja petsauslinjojen hoitoa. Pintakäsittelijät työskentelevät muun muassa rakennustuote- ja huonekaluteollisuuden maalaamoissa.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Korroosionestomaalari, pintakäsittelijä

Teollisen pintakäsittelyn koulutusohjelmasta valmistuu korroosionestomaalareita ja pintakäsittelijöitä. He viimeistelevät metalli- ja muoviteollisuuden tuotteita, kuten kalusteita ja ajoneuvoja, ja hoitavat pintakäsittelylinjoja. Työpaikkoja on esimerkiksi pintakäsittelylaitoksissa ja automaalaamoissa.

Korroosionestomaalari hallitsee erilaiset korroosiosuojauksikäsitteilyt. Pintakäsittelijä tekee muita teollisuuden maalaustöitä, kuten ruisku- ja jauhemaalausta. Pinta-käsittelyalan ammatteja ovat myös huonekalujen entisöijä ja lasittaja. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kemiantekniikan perustutkinto

Kemianteollisuuden tuotanto on pitkälle automatisoitua kemian ja biotekniikan prosessiteollisuutta, jonka kansainvälisen kilpailukyvyn ylläpitäminen vaatii uusinta teknologiaa. Kemianteollisuuden suurimpia tuoteryhmiä ovat öljyalosteet, lannoitteet, teollisuuskaasut, maalit, lakat, lääkkeet, muoviraaka-aineet, pesu- ja puhdistusaineet ja tekokuidut. Alalle ominaista on tutkimuspainotteinen tuotekehitys, jossa otetaan huomioon tuotteen elinkaari ja mahdolliset ympäristöongelmat. Ala on nopeasti kansainvälistymässä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Vaasan ammattiopisto 2009.)

Prosessinhoitaja

Prosessinhoitajan työ koostuu pääasiassa erilaisten koneiden käytöstä ja valvonnasta kemianteollisuudessa. Keskeisinä osaamisalueina ovat prosessien säätötoimenpiteiden hallinta ja prosessinohjauksen automaatiojärjestelmien valvonta niin, että toiminta on yrityksen laatu- ja turvallisuusjärjestelmien mukaista. Teknisistä laitteista kiinnostuneet prosessinhoitajat ovat avainasemassa, jos tuotannossa tapahtuu jotain arvaamatonta. Silloin on toimittava nopeasti ja kylmähermoisesti. Teollisuudessa työ on usein kolmivuorotyötä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Laboratorioalan perustutkinto

Laboratorioalalla työtehtävät liittyvät laadunvalvontaan, tuotantoprosessien seurantaan, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Laboratorioissa tehdään luonnontieteellistä perustutkimusta, kehitetään tuotteita ja tuotantomenetelmiä ja seurataan teollisuuden tuotteiden, elintarvikkeiden ja ympäristön laatua, puhtautta ja turvallisuutta. Tulevaisuudessa laitetekniikan ja analyysien kehittyminen sekä kansainvälistyminen korostavat alan työntekijöiden ammatillista osaamista ja kielitaitoa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Paperiteollisuuden perustutkinto

Paperiteollisuudessa jalostetaan puuta perusraaka-aineeksi ja erilaisiksi jatkojalosteiksi tai lopputuotteiksi. Teollisuuden päätuotteita ovat paperi, kartonki, sellu ja niiden jalosteet. Paperin ja kartongin tuotannosta valtaosa menee vientiin. Alalla työskennellään tiukkojen laatu- ja ympäristövaatimusten mukaan.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Paperiprosessinhoitaja

Paperiprosessinhoitajat työskentelevät erilaisissa massa-, paperi- ja kartonkiteollisuuden prosessinvalvontatehtävissä tai laboratoriotehtävissä. Työskentely tapahtuu kone-kohtaisissa tiimeissä. Työ on pääsääntöisesti, kolmivuorotyötä. Esimerkkejä työhön kuuluvista tehtävistä ovat muun muassa prosessin ja siihen liittyvien koneiden ja laitteiden valvonta, tuotantokoneiden ajo, toiminnan seuranta, ohjaus ja säätö sekä häiriötapausten selvittäminen.

Opinnot järjestetään sekä koululla että sellu- ja paperitehtaalla. Osa teoriastakin opiskellaan tehtaalla. Koulussa prosessia harjoitellaan käytännön töillä, esimerkiksi puulastuista keitetään sellua, josta valmistetaan edelleen paperia, testataan sellun ja paperin lujuuksia sekä tehdään kemian perustöitä. Opiskelijat käyvät aina tarpeen tullen tehtaalla hakemassa oppia.

Tehtaalla olo tiivistyy erityisesti toisena ja kolmantena lukuvuonna, jolloin jokaiselle opiskelijalle opetetaan yksi tai kaksi työammattia ammatin vaatimuksen mukaan. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Paperinjalostaja

Paperi- ja prosessiteollisuus muodostaa laajan kokonaisuuden, johon kuuluu myös laboratoriotuotanto. Alalle on ominaista luonnonvarojen hyödyntäminen, niiden jalostaminen yksikköprosesseja ja niiden yhdistelmiä hyväksikäyttäen perusraaka-aineiksi ja edelleen eriasteisiksi jatkojalosteiksi. Prosesseissa, laadunvalvonnassa, tuotekehittämissä ja tutkimuksissa käytetään kemiallisia, fysikaalisia, mikrobiologisia ja aistinvaraisia menetelmiä. Kestävä kehitys edellyttää tuotteen elinkaaren tuntemista luonnon raaka-aineista prosessoinnin ja kulutuksen kautta jätteiden käsittelyyn.

Alalla toimivalla tulee olla riittävät perustiedot luonnontieteissä ja matematiikassa sekä valmiudet hoitaa laitteita ja prosesseja tehokkaasti, turvallisesti, laadukkaasti ja ympäristöystävällisesti. Työ vaatii kieli- ja yhteistyötaitoa, teknisen kehityksen seuraamista ja uuden jatkuvaa omaksumista. Alan tekniseen kehitykseen vaikuttavat keskeisesti yhä parantuva ympäristö- ja työsuojelutietoisuus sekä EU:n normitukset. Tutkinto antaa perusvalmiudet toimia paperiteollisuuden prosessien säätö-, valvonta- ja käynnissäpitotehtävissä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Elintarvikealan perustutkinto

Elintarvikealaan sisältyvät meijeri- ja elintarviketeollisuus, joka jakautuu leipomo-, liha-, eines-, makeis-, mylly- ja panimoteollisuuteen. Alalla toimivien on tunnettava elintarviketeknologiaa, alkutuotantoa ja raaka-aineiden koostumus. Teknisen ammattitaidon lisäksi tarvitaan kykyä oppia jatkuvasti uutta, hahmottaa kokonaisuuksia ja työskennellä yhdessä toisten kanssa. Elintarvikevalvonnan siirtyminen viranomaisiltayritysten omavalvonnaksi on lisännyt työn vaativuutta ja vastuullisuutta. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Elintarvikkeiden valmistaja

Koulutus painottuu ruokavalmisteiden valmistukseen, kasvien ja kalan käsittelyyn ja jalostukseen sekä marja- ja hedelmävalmisteiden valmistukseen. Opinnoissa painotetaan tuotekehittelyä ja asiakaspalvelua siten, että opiskelijat valmistuttuaan voisivat toimia tuotekehitysryhmässä, koska tuotekehittely on avain yrityksen menestymiseen kovassa kilpailussa laadukkaista tuotteista. Opinnoissa on mahdollisuus tutustua myös mm. kehittyvään elintarviketekniikkaan luomuelintarvikkeiden ja funktionaalisten elintarvikkeiden valmistuksen muodossa sekä perehtyä juomien ja maitovalmisteiden valmistukseen sekä liharuokavalmisteiden valmistukseen. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Leipuri-kondiittori

Koulutusohjelman suorittanut on leipuri-kondiittori. Koulutuksen tavoitteena on itsenäisesti työskentelevän leipuri-kondiittorin perusvalmiudet. Koulutusohjelma antaa ammatilliset valmiudet leipomo-, konditoria- ja erikoistuotteiden valmistuksesta. Koulutuksessa painotetaan luovuutta, käden taitoja, alan raaka-aineiden tuntemusta, valmistusmenetelmien hallintaa ja tuotteiden tuoreuteen vaikuttavien tekijöiden ymmärtämistä. (Ammatillinenkoulutus 2009)

Lihatuotteiden valmistaja

Laji pohjautuu elintarvikealan liha-alan koulutusohjelmaan. Liha-alan koulutusohjelman suorittanut lihatuotteiden valmistaja osaa työskennellä lihatuotteiden valmistajana alan tuotantotehtävissä esimerkiksi lihanleikkaamoissa, lihavalmistetuotannossa tai teurastamoissa.

Hän osaa leikata lihaa ja valmistaa erilaisia lihavalmisteita yhteistyössä toisten työntekijöitten kanssa tai toimia teurastamon työtehtävissä. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Meijeristi

Koulutusohjelma antaa valmiudet työskennellä maidonjalostuksen erikokoisten yritysten monipuolisissa tehtävissä. Meijeristi hallitsee maidon erityisominaisuudet raaka-aineena ja ymmärtää maidon ja maitovalmisteiden merkityksen ravitsemuksessa. Hän tuntee merkittävimpien meijerituotteiden valmistuksen periaatteet ja osaa valmistaa joitakin tuotteita.

Meijeristin tyypillisimpiä työtehtäviä ovat maitojalosteiden valmistus- ja pakkaustehtävät, laboratoriotyöt sekä tuotteiden varastointiin liittyvät tehtävät. Meijeristi hallitsee omavalvonnan periaatteet ja osaa toimia laadukkaasti. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Merenkulkualan perustutkinto

”Suomen talous on riippuvainen ulkomaankaupasta ja kuljetuksista, joista valtaosa on merikuljetuksia. Suomen ja ulkomaiden välisessä meriliikenteessä kulkee vuosittain yli 100 miljoonaa tonnia tavaraa ja 16 miljoonaa matkustajaa. Aluksen miehistön tehtäviin kuuluvat aluksen purkauksen ja lastauksen valvonta, matkanaikainen navigointi, koneiden käyttö, meri- ja alusturvallisuuden ylläpito sekä tarvittava huolto ja kunnossapito.” (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Korjaaja

Koulutusohjelmasta valmistuu korjaajia, jotka toimivat laivoissa kansi- ja konemiehistön tehtävissä, työkokemuksen mukaan vahtimiehinä, matruuseina, konemiehinä, pursimiehinä tai korjausmiehinä (asetus 1256/97). Laivoilla automaatio ja tekniikka lisääntyvät, mutta kädentaitojen arvostus ei katoa. Myös alusten koon kasvu sekä nopeat purkaus- ja lastaustapahtumat edellyttävät laaja-alaista tekniikkaan painottuvaa osaamista ja oppimisvalmiuksia. Todellisille ammattilaisille onkin kysyntää. Kansi- ja konekorjauksen koulutusohjelman ammatillisissa opinnoissa vahvistetaan opiskelijan kädentaitoja sekä parannetaan opiskelijan laaja-alaista ammattitaitoa, jota merellä tarvitaan.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Laivasähköasentaja

Sähkökäytön koulutusohjelmasta valmistuu laivasähköasentajia, joilla on pätevyys toimia laivasähkömiehenä aluksilla sekä sähkökunnossapidon työtehtävissä teollisuudessa. Sähkö on keskeinen energiamuoto laivalla ja se tuotetaan pää- ja apukoneiden avulla. Sähköä käytetään automaation, ohjaus- ja navigointilaitteiden, LVI- automaation, tietoliikenne- ja tietotekniikkalaitteiden, ruoanvalmistuksen, viihde-elektronikan ja monien muiden toimintojen energialähteenä. Laivasähkömies huoltaa ja kunnossapitää aluksen sähkön- tuotantojärjestelmää sekä järjestelmään liittyviä sähkölaitteita. Ammatti edellyttää kykyä itsenäiseen työskentelyyn sekä hyviä yhteistyötaitoja.

Laivasähkömieheltä edellytetään myös vastuunkanto- ja paineensietokykyä, koska hän vastaa useimmiten ainoana aluksessa sähköjärjestelmien toiminnasta. Laivasähköasentaja on moniammatillinen osaaja, koska hänen edellytetään ydinosaamisensa lisäksi osallistuvan kansi- ja konepuolen tehtäviin. Ala kehittyy

nopeasti, joten se antaa hyvät mahdollisuudet oman osaamisen kehittämiseen. Riittävä työkokemus ja jatko-opiskelu mahdollistavat myös laivasähkömestarin pätevyyskirjan myöntämisen. Tutkinto antaa myös mahdollisuuden sähköpätevyyden S3 suorittamiselle. Sähköpätevyys oikeuttaa kunnossapitoon liittyvään sähkö-urakointiin myös maissa ja näin ollen mahdollistaa tulevaisuudessa siirtymisen sähköalan yrittäjäksi. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Vahtikonemestari

Merenkulun perustutkinto sisältää neljälle merenkulun koulutusohjelmalle yhteisen osan, johon kuuluivat tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot: navigaatio, laivakonetekniikka ja turvallisuuden ja hätätilannetoiminnan perusteet sekä työssäoppimista koulu- ja kauppa-aluksilla 60 päivää erityisen harjoittelukirjan mukaisesti. Ensimmäisenä opintovuonna läpikäytävät tutkinnon yhteiset ammatilliset opinnot antavat alan perusosaamisen, joka testataan keväisin koulualuksilla, simulaattoreissa ja työsaleilla järjestettävissä vahtimiehen näytöissä. Yhteiset ammatilliset opinnot ja harjoittelun suoritettuaan opiskelijat voivat hakea Merenkululaitokselta ensimmäistä ns. vahtimiehen pätevyyskirjaa ja sen myötä myös ensimmäistä työsuhdetta merellä. Erikoistuminen eri merenkulku-ammatteihin alkaa tutkinnon yhteisten ammatillisten opintojen jälkeen, toisen vuosikurssin alussa. Rauman ammattiopiston Merenkulualan yksikkö tarjoaa ainoana oppilaitoksena Suomessa kaikki neljä merenkulun koulutusohjelmaa: kansi- ja konekorjauksen, kansipäällystön, konepäällystön ja sähkökäytön koulutusohjelmat. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Vahtiperämies

Koulutusohjelmasta valmistuu vahtiperämiehiä, joilla on oikeus toimia aluksen vahtipäällikkönä aluksen komentosillalla tai pienalusten päällikkönä (asetus 1256/97). Vahtiperämiehen työ on itsenäistä ja se vaatii vastuuntuntoista asennetta, huolellisuutta, järjestelmällisyyttä sekä päätöksentekokykyä usein nopeasti muuttuvassa meriympäristössä. Aluksen ollessa merellä vahtiperämies vastaa vahtivuorollaan aluksen turvallisesta kuljettamisesta niin avomerellä kuin rannikollakin. Ennen matkan alkua suunnitellaan kuljettava reitti, jota aluksen perämiehet seuraavat matkan aikana.

Vahtiperämies määrittää aluksen sijaintia ja ohjaa laivaa ennalta suunniteltua reittiä pitkin. Satamissa oltaessa hän osallistuu lastinkäsittelyyn ja aluksen muihin töihin. Saattaapa vapaavahdissa olevalla olla myös mahdollisuus vaikkapa tutustua vieraisiin kulttuureihin esimerkiksi eurooppalaisessa katukahvilassa istuskellen. Kansipäällystön kolmivuotinen koulutusohjelma sisältää perämiehelle suunnattuja ammatillisia opintoja, kuten navigointia, merimiestaitojen johtamista ja englannin kieltä sekä yhteisiä ja vapaasti valittavia opintoja. Työssä oppimista suoritetaan 10+30 opintoviikkoa kokonaisopinnoista ohjatun harjoittelukirjan avulla, jolloin ammatillisia opintoja opitaan myös erityyppisissä aluksissa. Tutkinnon suorittaneet voivat jatkaa opintojaan merikapteeniksi. (Rao 2009.)

Kello- ja mikromekaniikan perustutkinto

”Kelloalan koulutuksella on pitkät perinteet Suomessa. Kellosepät toimivat usein itsenäisinä yrittäjinä. Kello- ja mikromekaanisten laitteiden suunnittelussa ja valmistuksessa sekä huollossa tarvitaan käden taitoja ja kykyä työskennellä tarkkojen puhtausvaatimusten mukaisesti.” (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kelloseppä

Kello- ja mikromekaniikan perustutkinnon suorittaneella on perusvalmiudet kello- ja mikromekaniikka-alan eri työtehtäviin. Kellojen ja muiden pienten laitteiden korjaaminen ja huoltaminen vaativat taitoa tehdä tarkkaa työtä.

(Ammatillinenkoulutus 2009.)

Muovi- ja kumitekniikan perustutkinto

Muoviteollisuusalan suurimpia asiakkaita ovat pakkaus-, rakennus-, ajo- ja kulku-
neuvo sekä elektroniikkateollisuus. Muita asiakkaita ovat pääasiallisesti kodinkoneita ja vapaa-ajan tuotteita valmistava teollisuus, vaatetusala sekä erilaiset paperi- ja metalliteollisuuden yritykset. Tärkeimpiä tuotteita ovat ajoneuvojen renkaat, muotti- ja suulakepuristustuotteet, jalkineet, letkut, kuljetushihnat sekä erilaiset pinnoitteet. Ala on maailmanlaajuinen ja sen haasteena on materiaalien kierrätyksen lisääminen. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kumituotevalmistaja

Koulutusohjelman suorittaneella opiskelijalla on perusvalmiudet toimia kumiteollisuuden erilaisissa työtehtävissä. Kumituotteita valmistettaessa täytyy opiskelijan osata tehdä tuotteita käsityönä sekä myös hallita koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteet. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Muovituotevalmistaja

Muovitekniikan koulutusohjelmassa opiskelija saa kattavan tuntemuksen erilaisista muovimateriaaleista, muovituotteiden ja muottien suunnittelusta sekä niiden valmistuksesta. Työkaluina opiskelussa käytetään uusimpia 3D-suunnittelu- ja simulointiohjelmistoja. Ammattiaineopinnoissa on mahdollista suuntautua joko suunnittelu- tai tuotantotekniikan vaihtoehtoon. Tärkeä osa oppimista on erilaiset muoviteollisuuden tehtävät harjoitus- ja opinnäytetyöt sekä yhteistyössä työelämän kanssa tehtävät projektit. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Suunnitteluassistentin perustutkinto

Suunnitteluassistentin työtehtävät liittyvät piirustusten tuottamiseen ja ylläpitämiseen ja suunnitteluun liittyvien julkaisujen tekemiseen. Työssä vaaditaan yhteistyökykyä ja vastuullisuutta, järjestelytaitoa sekä tietoteknistä osaamista.

(Ammatillinenkoulutus 2009.)

Suunnitteluassistentti

Koulutuksessa korostetaan oma-aloitteisuutta, luovuutta, kekseliäisyyttä ja rohkeutta tehdä itsenäisiä ratkaisuja yrityksen työntekijänä tai ammatinharjoittajana, asiakaspalvelutaitoja, kestävästä kehityksestä, tietoteknisiä - ja viestintätaitoja sekä kielitaitoa. Perustutkinnon suorittaneen on selviydyttävä työyhteisössä ja työsuoritukseen liittyvässä kanssakäymisessä molemmilla kotimaisilla ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Lisäksi tutkinnon suorittaneen on osattava huolehtia työturvallisuudesta, noudatettava työsuojelumääräyksiä ja -ohjeita sekä osattava toimia vastuullisesti, oikeudenmukaisesti ja tehtyjen sopimusten mukaisesti. Hänen on noudatettava työssään suunnittelualan ammattietiikkaa ja vaitiolovelvollisuutta. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Turvallisuusalan perustutkinto

Yhteiskunnan monimutkaistuminen ja ympäristön häiriötekijät lisäävät turva-alan monipuolisten palvelujen tarvetta. Yksityiseen turva-alaan kuuluvat vartiointi, yksityisetsivätoiminta, turvaurakointi, rakenteellinen turvallisuus, lukkosepäntoiminta ja tekniset valvontajärjestelmät, turvakonsultointi, tietoturvallisuus ja näihin liittyvä koulutus. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Turvallisuusvalvoja

Turvallisuusalan perustutkinto antaa perustiedot ja edellytykset sijoittua, erikoistua tai jatkokouluttaa itseään kaikille turvallisuusalan sektoreille. Turvallisuusalan perustutkinnon suorittaneiden tutkintonimike on turvallisuusvalvoja. Ammatilliset opintokokonaisuudet muodostuvat turvallisuusalan perustaitojen lisäksi valinnaisista opinnoista kuten vartiointi ja palvelutoiminnot, turvasuojaus ja turvajärjestelmien asennus, pelastustoimi ja ympäristöturvallisuus, uhkatilanteiden hallinta, kansainvälinen toiminta, tietoturvallisuus, talotekniikka sekä logistinen turvallisuus. Koulutukseen sisältyy myös sisäasiainministeriön ohjeistamat järjestyksen-valvojan peruskurssi sekä vartijakurssit. Opiskelijat suorittavat myös A-ajokortin, työturvallisuuskortin, tilityökortin sekä EA-kortit. Turvasuojaukseen erikoistuvat opiskelijat suorittavat lisäksi turvasuojaajakortin. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Luonnonvara- ja ympäristöala

Alalla toimitaan maa- ja metsätaloudessa tai muiden luonnonläheisten elinkeinojen parissa. Maaseudun elinkeinorakenteen muutoksessa on luotava korvaavia elinkeinoja, uusia toimintatapoja ja yrittämisen muotoja. Haasteena on lisääntyvä vaatimus luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja ympäristömyönteisestä toiminnasta. Uusien EU-maiden mukaantulo asettaa haasteita erityisesti luonnonvara-alojen kilpailukyvyyn säilyttämiselle. Perustutkintoja on kuusi ja koulutusohjelmia 16.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Maatalousalan perustutkinto

Maatalous on luonnosta saatavien raaka-aineiden tuottamista ja jalostamista. Kasvin- ja kotieläintuotannon rinnalla alalla harjoitetaan mm. maatilamatkailua, koneurakointia, maataloustuotteiden jatkojalostamista ja ympäristön hoitoa sekä palveluaan loma- asukkaita. Myös turkistalous ja sitä tukeva tuotanto, kuten rehunvalmistus kuuluvat alaan. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Maaseutuyrittäjä

Maatalousalan perustutkinnossa painottuvat perusmaalouden harjoittamisessa tarvittavat monipuoliset käytännön taidot, kuten kotieläintenhoito, pelto- ja metsätyöt, koneiden huolto ja korjaus sekä maatilarakentaminen. Maatilatalouden koulutusohjelmasta valmistunut maaseutuyrittäjä toimii maatilalla joko yrittäjänä tai työntekijänä. Hän osaa tehdä kasvinviljely- ja eläintenhoitotöitä sekä käyttää ja huoltaa maatilan koneita. Maaseutuyrittäjä hoitaa tilan metsiä ja huolehtii rakennusten kunnossapidosta. Maatalousteknologian koulutusohjelmasta valmistunut maaseutuyrittäjä työskentelee maatalouskoneiden kanssa. Hän voi toimia yrittäjänä tai työntekijänä maatilalla, maatalouskoneurakoitsijana, huoltokorjaajana tai maatalouskaupan palveluksessa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Turkistarhaaja

Turkistalouden koulutusohjelman opetuksessa pääpaino on käytännön töissä. Teoriaopinnot kuuluvat toki kiinteästi tähän kolmivuotiseen koulutukseen, samoin turkistiloilla tapahtuvat työssäoppimisjaksot.

Turkiseläinten hoitoa ja muita turkistilan vuosikiertoon liittyviä asioita harjoitellaan oppilaitoksen omalla turkistilalla ja työssä oppimisjaksojen aikana. Tietopuolisessa opetuksessa käydään läpi mm. turkiseläinten hyvinvointiin, perustarpeisiin, terveyteen ja jalostukseen liittyviä asioita. Oppilaitoksen turkistilalla opetellaan käytännössä mm. eläinten oikeaa käsittelyä, ruokintaa, paritus- ja pentuajan hoitotoimia sekä nahkonnan tekniikkaa. Käytännön harjoitteluun kuuluvat tiiviisti myös työssä oppimisjaksot (25 ov + valinnaisaineet), joiden aikana opiskelijat pääsevät töihin oppilaitoksen ulkopuolelle joko kotitalalleen tai muihin alan yrityksiin esim. rehukeskuksiin ja Turkistuottajat Oyj:n minkki nahoittamoon.

Monet työssäoppimisjaksot sijoittuvat turkistilan vuosikierron kiireimpiin ajankohtiin, joten se mahdollistaa työskentelyn kotitilalla kiireaikoina, kuten paritus- ja nahoitusaikana. (Kpedu 2009.)

Eläintenhoitaja

Eläintenhoidon koulutusohjelmasta valmistunut eläintenhoitaja hoitaa kotieläimiä. Hän voi toimia eläintenhoitotehtävissä maatiloilla, eläinhoitoloissa, kotieläinpuistoissa tai pieneläinkaupassa. Maatalousalan perustutkinnossa painottuvat perusmaatalouden harjoittamisessa tarvittavat monipuoliset käytännön taidot, kuten kotieläintenhoito, pelto- ja metsätyöt, koneiden huolto ja korjaus sekä maatilarakentaminen. Maatilatalouden koulutusohjelmasta valmistunut maaseutuyrittäjä toimii maatilalla joko yrittäjänä tai työntekijänä. Hän osaa tehdä kasvinviljely- ja eläintenhoitotöitä sekä käyttää ja huoltaa maatilalla koneita. Maaseutuyrittäjä hoitaa tilan metsiä ja huolehtii rakennusten kunnossapidosta. Maatalousteknologian koulutusohjelmasta valmistunut maaseutuyrittäjä työskentelee maatalouskoneiden kanssa. Hän voi toimia yrittäjänä tai työntekijänä maatilalla, maatalouskoneurakoitsijana, huoltokorjaajana tai maatalouskaupan palveluksessa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Hevostalouden perustutkinto

Hevostenhoitajan työ sisältää hevostenhoitamisen lisäksi entistä enemmän asiakaspalvelua. Ratsastuksenohjaaja toimii palkattuna ratsastuskoulussa useimmiten ratsastuksenopettajan avustajana. Hän toimii usein myös yrittäjänä. Ratsastuksenohjaajilla on usein vastuullaan tallin toiminnan ja hevosten hoidon organisointi ja tallitöiden teko. Hevosalalla voi erikoistua hevosten kengittämiseen, varusteiden valmistamiseen ja huoltoon, monipuolisiin hevospalvelujen tarjoamiseen tai hevoskasvatukseen. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Hevostenhoitaja, ratsastuksenohjaaja

Hevostalouden koulutusohjelmasta valmistuu hevostenhoitajaksi tai ratsastuksenohjaajaksi. Hevostenhoitaja hoitaa ja ruokkii hevosia sekä huolehtii tallin puhtaudesta. Hän myös kouluttaa ja valmentaa ratsu- ja ravihevosia.

Lisäksi työhön kuuluu varusteiden valmistus ja korjaus sekä hevosten kengittäminen. Ratsastuksenohjaaja työskentelee ratsastuskoulussa ratsastuksenopettajan avustajana. Hän organisoii myös tallin toimintaa ja hevosten hoitoa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Puutarhatalouden perustutkinto

Alan toiminta lisää ympäristön viihtyisyyttä ja tuottaa terveellistä ravintoa. Ala jakautuu puutarhakasvien tuotantoon, viheralaan sekä puutarhakasvien ja palvelujen myyntiin ja floristiikkaan. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kalatalouden perustutkinto

Alan toimintasektoreita ovat kalastus, kalanviljely, kalanjalostus, kalatuotteiden markkinointi ja myynti sekä kalastusmatkailu. Kalavesien hoito sekä kalastusvälineiden ja -tarvikkeiden myynti kuuluvat myös alan toimintaan. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Metsäalan perustutkinto

Metsillä on edelleen suuri merkitys suomalaisten hyvinvoinnille ja toimeentulolle. Kansantaloudessamme yli neljännes nettovientituloista on peräisin metsäsektorilta. Alan keskeiset toiminnot ovat metsien hoito, puunhankinta, metsien monikäyttö ja metsien suojelu. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinto

Alan ympäristömyönteinen toiminta kohdistuu ympäristön hoitoon ja kunnossapitoon sekä luonnon monipuoliseen hyödyntämiseen. Luonto- ja ympäristöyrittäjyydellä on huomattavaa kasvupotentiaalia maaseudulla. Haasteena on uusien luontoyrittäjyysmuotojen hyödyntäminen. Näitä ovat mm. luontomatkailu ja luonnontuotteiden tuotteistaminen joko elintarvikkeiksi tai koriste- tai hyötykäyttöön. Luonto- ja ympäristöalan ammattilaisilla on vahva osaaminen ympäristön ja luonnon kestävään käyttöön. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Ympäristöhoitaja

Ympäristöalan koulutusohjelman suorittaneen on osattava toimia kaupunkien, taajamien ja maaseudun ympäristöhuollossa tai maa- ja metsätalouden sekä teollisuuden ja yritysten ympäristöhoitotehtävissä. Hänen on osattava toimia ympäristölainsäädännön ja toimialaan kuuluvien turvallisuus- ja muiden määräysten ja sopimusten mukaisesti. Hänen on osattava opastaa kestävän kehityksen mukaisiin energiavalintoihin, jolloin hänen tulee tuntea kestävän energiankäytön perusteet. Hänen on osattava toimia jätehuollon tehtävissä. Koulutusohjelmassa opiskelijan tulee valita suuntautuminen vesihuollon, vesistöjen kunnostuksen ja hoidon, maa-ainesten oton ja maaperän kunnostuksen, kiinteistöjen materiaalivirtojen hallinnan, energihuollon, ympäristöterveyden tai elinympäristöjen hoidon tehtäviin. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Luonto-ohjaaja, luonnonvaratuottaja, luonto- ja ympäristöneuvoja

Luonto- ja ympäristöalan perustutkinnon suorittaneelta odotetaan kykyä toimia niin arkikäytännöissä kuin haasteellisissa julkisissa ja yritysten työtehtävissä kestäväällä tavalla niin ekologisesti, taloudellisesti kuin sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Tämä edellyttää biologiaan, sosiologiaan ja psykologiaan sekä teknologiaan perustuvia ammatillisia perusvalmiuksia. Perustutkinnon suorittanut toimii luonnon ja rakennetussa ympäristössä monimuotoisuutta edistäen ja ekologiset ja sosiologiset vuoro-vaikutussuhteet ymmärtäen. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Alalla työskennellään erilaisten, eri-ikäisten ja eri kulttuureista kotoisin olevin ihmisten parissa monipuolisissa hoito-, hoiva- ja kasvatustehtävissä. Perustutkintoja on kuusi ja niissä on 16 koulutusohjelmaa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Sosiaali- ja terveystalon perustutkinto

Sosiaali- ja terveystalon perustutkinnon suorittanut on **lähihoitaja**. Tutkinto antaa pätevyyden perustason hoitoon, hoivaan ja kasvatukseen. Koulutus tuottaa kaikille lähihoitajille koulutusohjelmasta riippumatta perusvalmiudet tukea, ohjata, hoitaa ja kuntouttaa eri-ikäisiä, taustaltaan erilaisia ihmisiä heidän monenlaisissa elämäntilanteissaan. Lähihoitajaksi voi erikoistua yhdeksässä eri koulutusohjelmassa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Ensihoidon koulutusohjelma

Ensihoitaja on akuutin hoidon asiantuntija, joka usein on ensimmäisenä ammattiauttajana tapahtumapaikalla. Silloin hän joutuu nopeasti arvioimaan tilanteen ja tekemään päätöksen paikalla annettavasta hoidosta sekä potilaiden kuljettamisesta jatkohoitoon. Tämä vaatii kykyä toimia nopeasti ja perustellusti myös stressaavissa ja kiireisissä tilanteissa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kuntoutuksen koulutusohjelma

Kuntoutuksen koulutusohjelman suorittanut tuntee ja osaa toimia kuntoutuksen palvelujärjestelmässä. Hän osaa vahvistaa asiakkaan toimintakykyä ja itsenäistä selviytymistä erilaisissa asumismuodoissa. Hän osaa tukea ja ohjata asiakkaan arkea ja vapaa-aikaa. Hän hallitsee kuntoutuksessa käytettävän perusteknologian ja osaa toteuttaa erilaisia kuntoutuksen muotoja yhteistyössä kuntoutuksen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Hän osaa ohjata asiakkaan itsenäistä selviytymistä tukevien apuvälineiden käyttöä. Hän osaa toteuttaa tavoitteellista ja terveyttä edistävää liikuntaa, avustaa erityisliikunnassa sekä toteuttaa ja arvioida asiakkaan kuntoutukseen liittyvää lääkehoitoa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen koulutusohjelma

Hän tunnistaa lasten ja nuorten kehityksen esteet ja tavallisimmat somaattiset sairaudet. Hän tunnistaa kriisitilanteeseen ajautuneen ja syrjäytyneen nuoren ja ohjaa hänet avun piiriin. Hän tunnistaa nuorten elinoloihin ja elämäntapaan vaikuttavat yhteiskunnalliset prosessit sekä niiden vaikutukset modernin lapsuuden ja nuoruuden sekä nuorisokulttuurien muotoutumiseen. Hän osallistuu lasten, nuorten ja heidän perheittensä hoito- ja kuntoutustyöhön perustasolla ja pyrkii tukemaan ja kehittämään asiakkaiden terveyttä, toimintakykyä ja elämänhallintaa. Opiskelija ottaa toiminnassaan huomioon sosiaali- ja terveysalan eettiset periaatteet, toimintaa ohjaavat normit, säädökset ja lait. Hän toimii itsenäisesti moni ammatillisen ryhmän jäsenenä lasten, nuorten ja perheiden arkielämän tuntijana. Hän on kiinnostunut työnsä ja työyhteisönsä kehittamisestä sekä lasten, nuorten ja perheiden yhteiskunnallisen tilanteen parantamisesta. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelma

Mielenterveys- ja päihdetyön koulutusohjelman suorittanut osaa kohdata erikäisiä mielenterveys- tai päihdeongelmaisia yksilöllisesti sekä kuntouttavaa työtä käyttäen suunnitella, toteuttaa ja arvioida heidän hoitoaan. Hän osaa toimia mielenterveys- ja päihdetyön verkostoissa ja toteuttaa hoitoa ja kuntoutusta moni ammatillisen työryhmän jäsenenä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelma

Sairaanhoidon ja huolenpidon koulutusohjelman suorittanut osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida potilaan sairaanhoitoa ja lääkehoitoa perushoidon eri osalueilla kuntouttavaa työtä käyttäen. Hän osaa huolehtia asiakkaan tai potilaan yksilöllisistä tarpeista eri hoito- ja hoivaympäristöissä. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Suu- ja hammashoidon koulutusohjelma

Hammashoitaja osallistuu suun alueen sairauksien tutkimukseen ja hoitoon yhdessä hammaslääkärin kanssa. Hammashoitaja voi työskennellä itsenäisesti potilaiden terveystieteiden tutkimuksessa. Hammashoitaja huolehtii vastaanoton ja hoitoympäristön toimivuudesta ja aseptiikan toteutumisesta. Hammashoitajan on hallittava erilaiset hammashoitotyön hoitokäytännöt, materiaalit, lääkeaineet ja instrumentit. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Vammaistyön koulutusohjelma

Vammaistyön koulutusohjelma antaa opiskelijalle valmiudet suunnitella, toteuttaa ja arvioida eri-ikäisten ja eri elämäntilanteissa olevien eri tavalla vammaisten henkilöiden hoitamista, tukemista ja ohjaamista asiakaslähtöisesti erilaisissa vammaistyön toimintaympäristöissä. Opiskelija saa myös valmiudet eri-ikäisten ja eri tavalla vammaisten henkilöiden toimintakyvyn tukemiseen yhteistyössä vammaisen itsensä, hänen läheistensä sekä ammatillisen henkilöstön kanssa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Vanhustyön koulutusohjelma

Vanhustyöhön erikoistunut lähihoitaja voi työskennellä kotipalvelussa, päiväkeskuksessa, päiväsaatalassa, terveyskeskuksen vuodeosastolla, vanhainkodissa tai sairaalassa. Kodinhoidossa työskentelevä lähihoitaja huolehtii vanhusten perushoidosta ja arkipäivän askareista sekä avustaa asioinnissa kodin ulkopuolella. Laitoksessa työskentelevä lähihoitaja huolehtii vanhusten perushoidosta kuten peseytymisestä, pukeutumisesta, ruokailusta ja lääkkeiden antamisesta sekä virikkeiden järjestämisestä. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Asiakaspalvelun ja tietohallinnan koulutusohjelma

Asiakaspalvelun ja tietohallinnan lähihoitaja toimii sosiaali- ja terveysalan sihteerin työssä avohuollossa, laitoksissa ja järjestöissä. Lähihoitaja osaa kuntoutuksen työotteen mukaan suunnitella, hoitaa ja arvioida potilaiden hoitoa vastaanotto- ja polikliinisessa hoitotyössä lähihoitajan vastuualueella. Työpaikkana ovat terveyskeskusten vastaanotot, erikoissairaanhoidon vuodeosastot ja poliklinikat tai yksityiset lääkäriasemat. Työtehtävänä voi myös olla saneluiden kirjoittamistyö. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Hammastekniikan perustutkinto

Opiskelu antaa valmiudet työskennellä avustavissa tehtävissä hammasteknisissä laboratorioissa, joissa hammaslaborantit esim. muotoilevat, hiovat ja kiillottavat proteeseja sekä valmistavat oikomiskojeita ja purentakiskoja. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Lääkealan perustutkinto

Lääkealan perustutkinnosta voi valmistua joko farmanomiksi tai lääketeknikoksi. Lääkealan perustutkinnon suorittanut saa valmiudet työskennellä esim. lääkehuollon logistisissa sekä toimisto- ja tietotekniikan tehtävissä, reseptinkäsittelyssä ja avustajina lääkkeiden käsittely- ja valmistusprosessissa farmaseuttisessa valvonnassa. Perustutkinnon suorittaneella on valmiudet työskennellä assistenttina kliinisessä tutkimuksessa, lääkkeen valmistuksessa, lääkemarkkinoinnissa ja tiedottamisessa sekä erilaisissa lääkehuollon varastointitehtävissä. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Hiusalan perustutkinto

Hiusala on muotia ja alan viimeisiä suuntauksia seuraava kauneudenhoitoala, joka vaatii alan ammattilaisilta innostusta ja osaamista pysyä jatkuvasti mukana alan kehityksessä. Hiusalan perustutkinto antaa tuleville parturi-kampaajille valmiudet toimia hiusten käsittelyn ja tyyli suunnittelun asiantuntijoina. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kauneudenhoitoalan perustutkinto

Kauneudenhoitoalan perustutkinnon suorittanut on ihonhoidon, ihonhoidon ohjauksen, ehostuksen, hieronnan ja kosmetiikkatuotteiden neuvonnan ammattilainen. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kosmetologi

Kosmetologi on kauneus ja hyvinvointialan asiantuntija omalla alallaan. Kosmetologi koulutetaan suoriutumaan ihon perusteelliseen hoitoon ja hyvinvointiin, hän on myös asiantuntija kasvojen ehostuksen ja hieronnassa.

Kosmetologin koulutukseen sisältyy mm. pedikyyri, manikyyri ja erilaiset vartalonhoidot. Kosmetologi erikoistuu usein myös erilaisiin täydentäviin hoitomuotoihin.

(Omnia 2009.)

Kosmetiikkaneuvoja

Kosmetiikkaneuvoja ohjaa ja neuvoo asiakkaita ihon ja kauneuden hoidossa sekä myy kauneudenhoitoalan tuotteita. Hänen työhönsä voi sisältyä ohjaus-, neuvonta- ja esittelytehtäviä, asiakaskontaktien luomista ja ylläpitämistä sekä myyntityötä. Kosmetiikkaneuvoja työskentelee alan myynti-, markkinointi- ja tuote-esittelijän tehtävissä sekä kouluttajana maahantuontiyrityksissä tai tavarataloissa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Liikunnanohjauksen perustutkinto

Liikunnanohjauksen koulutusohjelmasta valmistunut ohjaa liikuntaa erilaisille ja erikäisille ryhmille, laatii tarvittaessa fyysistä toimintakykyä ja terveyttä edistäviä henkilökohtaisia liikuntaohjelmia sekä suunnittelee ja johtaa liikuntaan liittyviä projekteja. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Liikuntaneuvoja

Liikunnanohjauksen perustutkinnon suorittanut ohjaa liikuntaa erilaisille ja erikäisille ryhmille, laatii tarvittaessa kuntoa ja terveyttä edistäviä henkilökohtaisia liikuntaohjelmia sekä suunnittelee ja johtaa liikuntaan liittyviä projekteja. Hän voi työskennellä kunnan, liikelaitoksen tai yrityksen palveluksessa, liikunta- ja urheiluseuroissa, erilaisissa järjestöissä sekä lasten iltapäivätoiminnan ohjaajana. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala

Matkailualalla tarkoitetaan tässä matkailijoiden tarvitsemien kuljetus-, majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmapalvelujen myyntiä ja neuvontaa sekä ohjelma- ja muiden palvelujen järjestämistä erilaisissa matkailuyrityksissä. Matkailupalvelujen tuottajan on osattava suunnitella ja toteuttaa matkailijoiden tarpeisiin elämyksiä tuottavia ohjelmapalvelukokonaisuuksia, huolehtia välineiden, varusteiden ja liikuntareittien kunnosta ja turvallisuudesta sekä ympäristön siisteydestä, järjestyksestä ja viihtyisyydestä. Myllytullin yksikössä painotetaan luonto- ja kulttuurimatkailun sekä muun matkailun osa-alueen ohjelmapalvelujen opetusta. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Matkailuvirkailija

Matkailualalla tarkoitetaan tässä matkailijoiden tarvitsemien kuljetus-, majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmapalvelujen myyntiä ja neuvontaa sekä ohjelma- ja muiden palvelujen järjestämistä erilaisissa matkailuyrityksissä.

Matkailupalvelujen tuottajan on osattava suunnitella ja toteuttaa matkailijoiden tarpeisiin elämyksiä tuottavia ohjelmapalvelukokonaisuuksia, huolehtia välineiden, varusteiden ja liikuntareittien kunnosta ja turvallisuudesta sekä ympäristön siisteydestä, järjestyksestä ja viihtyisyydestä. Myllytullin yksikössä painotetaan luonto- ja kulttuurimatkailun sekä muun matkailun osa-alueen ohjelmapalvelujen opetusta. (Ammatillinenkoulutus 2009)

Catering-alan perustutkinto

Catering-alan toimipaikoissa valmistetaan päivittäin suuriakin määriä aterioita. Osa aterioista saatetaan kuljettaa muualla tapahtuvaan ruokailuun. Suurkeittiöt järjestävät myös edustus- ja juhlaruokailuja. Alan työ jakautuu ruoanvalmistukseen, ruoan myyntiin ja tarjoiluun sekä puhtaanapitoon. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Palveluvastaava

Palveluvastaava osaa hoitaa ruokien ja juomien myynnin, tarjoilun ja jakelun, ruokatilausten vastaanoton sekä ruokien kuljettamisen vaatiman pakkaamisen, astiahuollon ja jakelun.

Palveluvastaava osaa hoitaa myös tilaus- ja edustustarjoilun. Käytännön opiskelu tapahtuu oppilaitoksessa ja työssä oppimispaikoissa mm. kahviloissa, pikaruokaravintoloissa, pizzerioissa ja henkilöstöravintoloissa. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Suurtaloukokki

Suurtaloukokin opinnot painottuvat ruoanvalmistukseen, mutta ne sisältävät myös asiakaspalvelujen oppimista. Opiskelun aikana opitaan ruokalistojen ja annosten suunnittelua, elintarvikkeiden käsittelyä ja erityisruokavalioruokien valmistamista. Suurtaloukokki hallitsee ruoanvalmistuksessa tarvittavat kädentaidot ja teknologian. Hän osaa tehdä hyvää ja terveellistä ruokaa asiakaslähtöisesti ja taloudellisesti ja oppii tuntemaan kansainvälistä ruokakulttuuria. Opiskelu aloitetaan opetuskeittiössä ja edetään oppilaitoksen eri toimintaympäristöihin: suurkeittiöihin, kahvilaan, henkilöstöravintolaan ja opiskelijaruokalaan. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Hotelli- ja ravintola-alan perustutkinto

Hotelli- ja ravintola-alalla tuotetaan majoitus-, ravitsemis- ja kokouspalveluja sekä maissa että laivassa. Alan työ jakautuu ruoanvalmistukseen, tarjoiluun, hotellin vastaanottoon ja puhtaanapitoon. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Hotellivirkailija

Hotellivirkailija hoitaa hotellin vastaanoton päivittäiset tehtävät sekä myy ja välittää asiakkaalle hotellin ja ravintolan tuotteita. Hotellivirkailija osaa hoitaa kokonaisvaltaisesti kokouspalvelu- ja tarjoilutehtäviä. Työssä tarvitaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä hyvät vuorovaikutustaidot. Hotellivirkailija voi työskennellä esimerkiksi hotelleissa, ravintoloissa, kahviloissa, pikaruokapaikoissa, juhla- ja pitopalveluyrityksissä sekä matkustaja- ja rahtialuksilla. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Ravintolakokki

Ravintolakokin opintoihin kuuluvat elintarvikkeiden vastaanottaminen ja varastointi, ruoka-annosten suunnittelu, ruoanvalmistus, ruokien esillepano, asiakaspalvelu sekä puhtaanapito. Ruoanvalmistuksessa edetään ravintolan perusruoanvalmistuksesta aina haastavampiin erikoisruokavaliotoimintoihin (äyriäiset, nilviäiset, riista). (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Tarjoilija

Tarjoilijan työssä anniskelu- ja ravintolan tarjoilu-, myynti-, kassa- ja muissa asiakaspalvelutehtävissä toimiminen ovat keskeisessä asemassa. Tarjoilijalla täytyy olla hyvät tiedot ruokatuotteiden sekä alkoholittomien että alkoholipitoisten juomien ominaisuuksista, niiden käyttötavoista ja tarjoilusta sekä anniskelutoiminnan säädöksistä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Koulutusnetti 2009.)

Kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinto

Opiskelu antaa valmiudet kotityöpalvelujen suunnitteluun ja markkinointiin sekä niiden suorittamiseen asiakkaiden kodeissa tai kodinomaisissa laitoksissa. Kotityöpalveluja ovat ruokailu, puhtaanapito, vaatehuolto ja asiakkaiden avustaminen erilaisissa arkielämän tilanteissa. Kuluttajapalveluilla tarkoitetaan tässä kotitaloustuotteiden esittelyä ja myyntiä, asiakkaiden opastamista kotitaloushyödykkeiden hankinnassa ja käytössä sekä asiakkaiden neuvomista kodin talousasioissa. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kotitalousyrittäjä

Kotitalous- ja kuluttajapalvelujen perustutkinnon suorittaneella on monipuoliset valmiudet kotitaloustöiden tekemiseen, yksilöllisten kotityöpalvelujen tuottamiseen, myyntiin ja markkinointiin asiakkaille ja kotitalouksille. Perustutkinnon suorittanut osaa myös palvella ja auttaa erilaisia ja -ikäisiä asiakkaita kotitalouteen liittyvissä asioissa. Kotitalousyrittäjä työskentelee kotityöpalveluyrityksissä, palvelukodeissa ja muissa kodinomaisissa toimintaympäristöissä sekä pitopalveluyrityksissä työntekijänä tai toimii itsenäisenä yrittäjänä. (Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Tuoteneuvoja

Tuoteneuvoja opastaa ja neuvoa kulutukseen liittyvissä kysymyksissä kotitaloushyödykkeitä myyvissä ja esittelevissä vähittäis- ja tukkukaupoissa, maahantuontiliikkeissä sekä verkkokaupoissa. Tuoteneuvoja voi työskennellä tuotekehitystyössä ja tuote-esittelyissä elintarviketeollisuuden palveluksessa tai neuvoa ja opastaa kuluttajia erilaisissa järjestöissä. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Puhdistuspalvelujen perustutkinto

Puhdistuspalveluilla tarkoitetaan tässä työ- ja asuinympäristönä olevien toimitilojen päivittäis- ja perussiivousta. Puhdistuspalveluihin voi kuulua myös kiinteistöhoitoa, toimisto- ja kokouspalveluja sekä asiakkaiden avustamista. (Ammatillinenkoulutus 2009.)

Toimitilahuoltaja

Siivousalan koulutusohjelmasta valmistunut toimitilahuoltaja siivoaa erilaisia julkisia tiloja, toimistoja ja teollisuuslaitoksia. Vastuualueeseen voi kuulua myös toimitilojen viihtyvyys, kuten viherkasvit, sisustustekstiilit ja somistus. Lisäksi toimitilahuoltaja saattaa hoitaa kokousjärjestelyt ja -tarjoilut. Työnantaja voi olla esimerkiksi siivouspalveluyritys, majoitusliike, virasto tai oppilaitos.

(Ammatillinenkoulutus 2009.)

Kotitalousopetus (talouskoulu)

Kotitalousopetuksen (talouskoulu) laajuus on 20 opintoviikkoa. Se on muuna kuin ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävää kotitalousopetusta. Talouskoulu antaa käytännön tietoja ja taitoja oman kotitalouden hoitamiseen, terveyttä edistäviin elämäntapoihin sekä kuluttajana ja yhteiskunnan jäsenenä toimimiseen. Talouskoulun suorittaminen ei tuota yleistä jatko-opintokelpoisuutta.

(Ammatillinenkoulutus 2009; Opintoluotsi 2009.)

Liite 2: Tutkimuksen kysymykset

1. Työskentelen

- Ammattiopistossa (II aste)
- Aikuiskoulutuksessa

2. Olen työskennellyt opettajana

- Alle 5 vuotta
- 6-10 vuotta
- 11-20 vuotta
- yli 20 vuotta

3. Minulla on aiempaa kokemusta kolmeportaisesta

- Kyllä
- Ei

4. Oletko saanut tarpeeksi tietoa arviointiasteikon uudistuksesta?

- Kyllä
- Ei

5. Onko muutos tarpeellinen?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

6. Miten koet uudistuksen vaikuttavan arvioinnin tekemiseen?

- Helpottaa
- Helpottaa hieman
- Ei vaikutusta
- Vaikeuttaa hieman
- Vaikeuttaa

7. Vaikuttaako muutos opetustyöhösi

- Kyllä
- Ei

Jos vaikuttaa niin miten?

8. Onko kolmiportainen asteikko riittävä ammattitaidon arviointiin?

- Kyllä
- Ei

9. Kolmiportainen arviointiasteikko

Vastaukset 1-5, 1=Täysin eri mieltä, 5=Täysin samaa mieltä.

- On opiskelijoita kannustava
- On riittävä ammattitaidon arviointiin

10. Muutos on hyödyksi

Vastaukset 1-5, 1=Täysin eri mieltä, 5=Täysin samaa mieltä.

- Opiskelijoille
- Työelämälle
- Opettajille

11. Vapaa sana